

İSTANBUL OKAN ÜNİVERSİTESİ
SANAT, TASARIM VE MİMARLIK FAKÜLTESİ

manifest'ou

1. ULUSLARARASI SANAT VE TASARIM SEMPOZYUMU

19-20-21
MART 2025

BELLEK
VE

DUYUSAL DENEYİMLER

KÜLTÜREL MİRASIN YARATICI PRATİKLERLE
YENİDEN YORUMLANMASI

İSTANBUL 25^{Yıl}
OKAN ÜNİVERSİTESİ

İSTANBUL OKAN UNIVERSITY
FACULTY OF ART, DESIGN AND ARCHITECTURE

manifest'ou

1st INTERNATIONAL ART AND DESIGN SYMPOSIUM

19-20-21
MARCH 2025

MEMORY
AND
SENSORY EXPERIENCES

REINTERPRETING CULTURAL HERITAGE
THROUGH CREATIVE PRACTICES

İstanbul Okan Üniversitesi
Sanat, Tasarım ve Mimarlık Fakültesi
Manifest'OU 1. Uluslararası Sanat ve Tasarım Sempozyumu
Bildiri Özetleri Kitabı

Istanbul Okan University, Faculty of Art, Design and Architecture
Abstract Book of Manifest'OU 1st International Art and Design Symposium

Eser Adı / Title:

Manifest'ou

1. Uluslararası Sanat ve Tasarım Sempozyumu Bildiri Özetleri Kitabı

Abstract Book of the Manifest'OU 1st International Art and Design Symposium

Yayıncı / Publisher:

İstanbul Okan Üniversitesi

Adres / Address:

Tepeören Mah., Tuzla Kampüsü 34959 Tuzla/İstanbul

ISBN:

978-605-5899-77-6

Yayına Hazırlayanlar / Prepared By:

Dr. Öğr. Üyesi Gizem Yücelen

Kapak ve Grafik Tasarım / Cover and Graphic Design:

Dr. Öğr. Üyesi Pelin Özyol

Elektronik Yayın Formatı / Digital Publication Format:

Pdf

Yayınlanma Tarihi / Date of Publication:

30.07.2025

İSTANBUL OKAN ÜNİVERSİTESİ
SANAT, TASARIM VE MİMARLIK FAKÜLTESİ

İSTANBUL OKAN UNIVERSITY
FACULTY OF ART, DESIGN AND ARCHITECTURE

MANIFEST'OU

1. ULUSLARARASI SANAT VE TASARIM SEMPOZYUMU

**"BELLEK VE DUYUSAL DENEYİMLER:
KÜLTÜREL MİRASIN YARATICI PRATİKLERLE YENİDEN YORUMLANMASI"**

MANIFEST'OU

1ST INTERNATIONAL ART AND DESIGN SYMPOSIUM

*"MEMORY AND SENSORY EXPERIENCES:
REINTERPRETING CULTURAL HERITAGE THROUGH CREATIVE PRACTICES"*

BİLDİRİ ÖZETLERİ KİTABI

ABSTRACT BOOK

19-20-21 MART 2025

19-20-21 MARCH 2025

ONURSAL BAŞKAN*HONORARY CHAIR***: Prof. Güliz Muğan****DÜZENLEME KURULU BAŞKANI***CHAIR OF THE ORGANIZING COMMITTEE***: Prof. Mehmet Reşat Başar****DÜZENLEME KURULU***ORGANIZING COMMITTEE*

Dr. Öğr. Üyesi Didem Kara Sarioğlu	:	İstanbul Okan Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Eda Çekil Konrat	:	İstanbul Okan Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Gizem Yücelen	:	İstanbul Okan Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Kamile Öztürk Köse	:	İstanbul Okan Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Melody Safarkhani	:	İstanbul Okan Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Özgün Arın	:	İstanbul Okan Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Pelin Özyol	:	İstanbul Okan Üniversitesi
Arş. Gör. İlayda Pınarlı	:	İstanbul Okan Üniversitesi
Arş. Gör. Tuğçe Günaydın Sinir	:	İstanbul Okan Üniversitesi

BİLİM KURULU*SCIENTIFIC COMMITTEE*

Prof. Arif Can Güngör	:	İstanbul Aydın Üniversitesi
Prof. Dr. Behiye Işık Aksulu	:	İstanbul Okan Üniversitesi
Prof. Dr. Çiğdem Kaya	:	İstanbul Teknik Üniversitesi
Prof. Dr. Demet İrklı Eryıldız	:	İstanbul Okan Üniversitesi
Prof. Dr. Emre Aysu	:	İstanbul Okan Üniversitesi
Prof. Dr. Evangila Şarlak	:	Işık Üniversitesi
Prof. Dr. Fuat Akdenizli	:	Dokuz Eylül Üniversitesi
Prof. Gordana Vrencoska	:	European University Skopje
Prof. He Sien	:	Chengdu Academy of Academy of Fine Arts
Prof. İdil Akbostancı	:	Marmara Üniversitesi
Prof. Dr. İsmail Tetikçi	:	Bursa Uludağ Üniversitesi
Prof. Dr. Nermin Saybaşı	:	Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi
Prof. Dr. Oğuz Makal	:	Beykent Üniversitesi
Prof. Dr. Osman Ürper	:	Marmara Üniversitesi
Prof. Dr. Rıfat Şahiner	:	Yıldız Teknik Üniversitesi
Prof. Dr. Sevgi Avcı	:	Dokuz Eylül Üniversitesi
Prof. Vladimer Asatiani	:	Tbilisi State University
Doç. Dr. Atilla Cengiz Kılıç	:	Dokuz Eylül Üniversitesi
Doç. Dr. Devabil Kara	:	Marmara Üniversitesi
Doç. Dr. Dilek Tunalı,	:	Dokuz Eylül Üniversitesi
Doç. Dr. Elif Dastarlı	:	Yıldız Teknik Üniversitesi
Doç. Dr. Elif Tekin Gürgen	:	Dokuz Eylül Üniversitesi
Doç. Fatma Yelda Gezicioğlu	:	Tarsus Üniversitesi
Doç. Dr. Fehime Yeşim Gürani	:	Çukurova Üniversitesi
Doç. Fusun Çövenoğlu	:	Dokuz Eylül Üniversitesi
Doç. Dr. Naci Madanoğlu	:	İstanbul Okan Üniversitesi
Associate Prof. Roberto Liberti	:	Università Vanvitelli
Doç. Dr. Sabire Soytok	:	Dokuz Eylül Üniversitesi
Doç. Dr. Safiye Başar	:	Kocaeli Üniversitesi
Doç. Dr. Sinem Budun Gülas	:	İstanbul Aydın Üniversitesi

Doç. Dr. Vildan Tok Dereci	:	Marmara Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Batu Bozoğlu	:	Bahçeşehir Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Borga Kantürk	:	Dokuz Eylül Üniversitesi
Asst. Prof. Burim Ukiçi	:	Universiteti i Tetovës
Dr. Öğr. Üyesi Canan Demirok Balcı	:	İstanbul Okan Üniversitesi
Assistant Prof. Celia Figueiredo	:	Evora University
Dr. Öğr. Üyesi Dilek Tina Winchester	:	İstanbul Okan Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Hayri Ağan	:	Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi İlkay Gök	:	İstanbul Okan Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi İpek Şenel Özyayten	:	Kafkas Üniversitesi
Dr. Johannis Tsoumas	:	University of West Attica
Dr. Öğr. Üyesi Mira Elif Demirhan	:	İstanbul Okan Üniversitesi
Assistant Prof. Moutushi Chakraborty	:	Amity University Kolkata
Dr. Öğr. Üyesi Murat Tırpan	:	İstanbul Okan Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Mürteza Fidan	:	Marmara Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Pınar Boztepe Mutlu	:	Dokuz Eylül Üniversitesi
Dr. Pınar Çevikayak Yelmi	:	University of Leeds
Dr. Öğr. Üyesi Sema Yalçın	:	İstanbul Okan Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Sevgi Yılmaz	:	İstanbul Aydın Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Sinan Savaş	:	İstanbul Okan Üniversitesi

ANA KONUŞMACILAR:*KEYNOTE SPEAKERS*

Prof. Dr. Eva Şarlak	:	Kültürel Mirası Koruma Derneği Kurucu Başkanı, YK üyesi <i>Association for the Protection of Cultural Heritage Board Member</i>
	:	Işık Üniversitesi Görsel Sanatlar Öğretim Üyesi <i>Işık University, Visual Arts Faculty Member</i>

Bager Akbay	:	Tasarımcı, Sanatçı, Eğitmen <i>Designer, Artist, Educator</i>
--------------------	---	--

DAVETLİ KONUŞMACILAR:*GUEST SPEAKERS*

Fisun Yalçınkaya	:	Sanat Dünyamız, Genel Yayın Yönetmeni <i>Sanat Dünyamız, Editor-in-Chief</i>
-------------------------	---	---

Burcu Çimen	:	Yapı Kredi Müzesi, Müze Direktörü <i>Yapı Kredi Museum, Museum Director</i>
--------------------	---	--

ÇAĞRI METNİ

İstanbul Okan Üniversitesi Sanat, Tasarım ve Mimarlık Fakültesi bünyesinde hibrit olarak düzenlenecek 1. Uluslararası Sanat ve Tasarım Sempozyumu, kültürel miras aktarımında bellek-duyusal deneyimler-yaratıcı pratikler arasındaki diyalogların çeşitlendirilmesini ve bu bağlamda ortaya çıkan yaklaşım biçimlerini araştırmayı amaç ediniyor.

Kültürel miras, yalnızca maddi yapılar ve yazılı belgelerle sınırlı kalmadan geçmişin izlerini bugüne taşıırken; bu mirasın tarihsel süreçler, çevresel etkiler ve toplumsal dönüşümlerle şekillendiği noktada duyuların, bu aktarımın vazgeçilmez bir bileşeni olarak ön plana çıktığı görülüyor. Duyular, bireysel ve kolektif belleğin yapı taşları olarak, koku, tat, işitme, dokunma ve görme gibi algılar aracılığıyla kültürel kimlik ve toplumsal hafızanın yeniden üretilmesine katkı sağlarken, özellikle sanat ve tasarım alanlarında duyuların etkin rolü, kültürel mirasın aktarımını zenginleştiren, geçmişi bugünün dünyasında yeniden kurgulayan ve konumlandıran bir öge olarak ele alınmayı mümkün kılıyor. Duyusal deneyimlerin belleği nasıl etkilediği ve bu etkilerin sanat ve tasarım pratiklerinde nasıl somutlaştığı soruları, disiplinler arası tartışmalara zemin hazırlayan önemli bir tartışma alanına işaret ediyor. Bu anlamda, duyular, hafıza, sanat ve tasarım kesişiminde yer alan dinamik ilişkiler, yalnızca geçmişin bugüne taşınmasını değil, aynı zamanda geleceğin de kültürel ve sanatsal perspektifler üzerinden yeniden inşa edilmesine olanak tanıyan bir alan açıyor.

Sempozyum kapsamında gerçekleşecek okumalarda bellek, aktarım, duyusal deneyim ve kültürel mirasın yeni yaratıcı pratiklerle tartışılmasıyla, duyuların bireysel ve kolektif belleğin taşıyıcısı olarak nasıl işlev gördüğü ve kültürel kimliğin yeniden üretimi üzerine tartışma alanları açılması öngörülmektedir.

- Duyusal deneyimler, kültürel miras aktarımının tasarımında ve sanatsal üretim süreçlerinde hangi ölçüde yer alırlar, etkileri nelerdir?
- Bir mekânın kokusu, bir kumaşın dokusu, bir görselin rengi, bir sesin tınısı kültürel belleği nasıl harekete geçirir ve bu mirasın yeniden canlandırılmasına nasıl katkı sağlar?
- Bellek ve duyusal deneyimler, disiplinler arası bir yaklaşımla nasıl yeni sanat ve tasarım pratikleri ortaya çıkarabilir?
- Dijitalleşen dünyada, duyusal deneyimlerin kültürel mirası koruma ve dönüştürme süreçlerine etkisi nedir?
- Zamanın, mekânın ve kültürlerin farklı duyusal temsilleri, sanat ve tasarım disiplinlerinde nasıl bir diyalog kurar?

Bu ve benzeri sorulardan referanslarla üretilecek problematiklerin irdeleneceği sempozyum, yaratıcı alanlarda çalışan akademisyenlere, sanatçılara ve tasarımcılara, duyusal deneyimlerin kültürel mirasın korunması ve dönüştürülmesi süreçlerindeki potansiyellerini keşfetme fırsatı sunarken, modern dünyada bu mirasın yeniden üretiminde duyuların rolünü daha derinlemesine anlamaya davet etmektedir. Bu çok disiplinli platform, geçmiş ile günümüz arasındaki bağı duyular aracılığıyla kurarak, geleceğe yönelik yeni sanatsal ve tasarım ile ifadesini güçlendiren yaklaşım biçimleri geliştirmeyi hedeflemektedir.

CALL FOR PAPERS

Organized in a hybrid format by the Faculty of Art, Design and Architecture at Istanbul Okan University, the 1st International Art and Design Symposium aims to explore the diverse dialogues between memory, sensory experiences, and creative practices in the transmission of cultural heritage, and to investigate the forms of approaches that emerge within this context.

Cultural heritage carries traces of the past into the present, extending beyond tangible structures and written documents. At the point where this heritage is shaped by historical processes, environmental influences, and social transformations, the senses come to the forefront as an indispensable component of transmission. As building blocks of individual and collective memory, the senses—through perception such as smell, taste, hearing, touch, and sight—contribute to the reproduction of cultural identity and social memory. Particularly in the fields of art and design, the active role of the senses allows for the transmission of cultural heritage to be enriched, reinterpreting and repositioning the past within today's world. Questions around how sensory experiences affect memory, and how these effects are materialized in artistic and design practices, open up fertile ground for interdisciplinary discussion.

In this regard, the dynamic intersections of senses, memory, art, and design create a space not only for carrying the past into the present, but also for reimagining the future through cultural and artistic perspectives.

Through symposium presentations that will address memory, transmission, sensory experience, and cultural heritage via new creative practices, it is anticipated that discussions will be generated on how the senses function as carriers of individual and collective memory, and how they contribute to the reproduction of cultural identity.

Key questions to be addressed include:

- To what extent do sensory experiences play a role in the design of cultural heritage transmission and in artistic production processes, and what are their effects?
- How do the scent of a place, the texture of a fabric, the color of a visual, or the sound of a tone activate cultural memory and contribute to the revitalization of this heritage?
- How can memory and sensory experience, through an interdisciplinary approach, lead to new art and design practices?
- What is the impact of sensory experiences on the preservation and transformation of cultural heritage in an increasingly digital world?
- How do different sensory representations of time, space, and cultures establish dialogue within the disciplines of art and design?

The symposium invites academics, artists, and designers working in creative fields to explore the potential of sensory experiences in preserving and transforming cultural heritage. It calls for a deeper understanding of the role of the senses in the reproduction of heritage in the modern world. By establishing a connection between the past and the present through the senses, this multidisciplinary platform aims to develop new expressive approaches in art and design for the future.

SEMPOZYUM PROGRAMI / SYMPOSIUM PROGRAM

19 MART 2025 - ÇARŞAMBA / 19 MARCH 2025 - Wednesday

SALON 1 - Mimar Sinan Konferans Salonu | ROOM 1 - Mimar Sinan Conference Hall

10:00-10:20

AÇILIŞ KONUŞMALARI / OPENING SPEECHES

Prof. Reşat Başar: Manifest'OU 1. Uluslararası Sanat ve Tasarım Sempozyumu Düzenleme Kurulu Başkan | *Manifest'OU 1st International Art and Design Symposium Organizing Committee Chairman*

Prof. Dr. Güliz Muğan

İstanbul Okan Üniversitesi Rektörü, Manifest'OU 1. Uluslararası Sanat ve Tasarım Sempozyumu Onursal Başkanı | *Rector of Istanbul Okan University, Manifest'OU 1st International Art and Design Symposium Honorary President*

10:20 - 10:50

ANA KONUŞMACI / KEYNOTE SPEAKER

Prof. Dr. Eva Şarlak: Işık Üniversitesi Görsel Sanatlar Öğretim Üyesi | *Işık University, Visual Arts Faculty Member*

11:00 - 12:15

HATIRLAMANIN BİÇİMLERİ: GÖRSEL ANLATI VE KOLEKTİF BELLEK

MODERATÖR: Dr. Öğr. Üyesi Murat Tırpan

- **Toplumsal Bir Yarayı Hatırlama Figürü Olarak: “Alyazma Anıtı”** - Doç. Dr. Lütfiye Bozdağ
- **Bastırılmış Bellek ve Ortaya Çıkan Sıcak Gerçekler: Kaygı (Inflame, 2017)** - Edip Cevahir Moroğlu
- **Anlatının Dokusu: Diasporik Sanatta Tekstil ve Postkolonyal Eleştiri** - Sanaz G. Dordinejad, Dr. Öğr. Üyesi Şakir Özudoğru

13:00 - 14:15

GÖRSEL HAFIZANIN HARİTALARI

MODERATÖR: Dr. Öğr. Üyesi Sevgi Yılmaz

- **Eko-Eleştirel Bağlamda Bellek-Hakikat Kurgusu ve Fotoğrafik Bakış** - Dr. Öğr. Üyesi Pınar Boztepe Mutlu
- **Kültürel Mirasın Aktarılmasında Çağdaş Sanatın Rolü ve Yansımaları Üzerine Bir İnceleme** - Öğr. Gör. Dilek K. Şener
- **Bakha Ayinlerinden Mevsimlik Köy Eğlencelerine Çağdaş Bir Mit Yaratmak: Balkan Erotik Epik** - Erdal Demir

14:30 - 15:30

SANATÇILARIN GÖZÜNDEN HAFIZA VE TEMSİL

MODERATÖR: Dr. Öğr. Üyesi Canan Demirok Balcı

- **Kimiyo Mishima'nın Yapıtlarında Anlamanın ve Malzemenin Dönüşümü** - Ecem Yerman
- **Kültürel Bellek Taşıyıcısı Olarak Çamur Malzeme ve Üç Çağdaş Sanatçı** - Doç. Ayşe Canbolat, Doç. Melis Boyacı

19 MART 2025 - ÇARŞAMBA / 19 MARCH 2025 - Wednesday

SALON 2 - Osman Hamdi Bey Konferans Salonu | ROOM 2 - Osman Hamdi Bey Conference Hall

11:00 - 12:15

MODA VE TEKSTİL TASARIMINDA KÜLTÜREL ETKİLEŞİMLER*MODERATÖR: Dr. Öğr. Üyesi Serna Uçar Hatipoğlu*

- Kültürel Mirasın Güncel Tekstil Tasarımına Aktarım Sürecinde Hayal Gücünün ve Yaratıcılığın Kullanımı - *Dr. Öğr. Leyla Aksoy Gülen, Doç. Nuray Er Bıyıklı, Prof. Dilek Alpan*
- Eskişehir Halk Oyunları Kostümlerinin Dijitalleştirme Süreci - *Burçin Sabiha Yeşil, Dr. Öğr. Üyesi Şakir Özüdoğru*
- Popüler Kültür Ekseninden, 1960'lar ve Günümüz Moda Anlayışına Bir Bakış - *Dr. Öğr. Üyesi Havva Meryem İmre*

13:00 - 14:15

SANAT VE TASARIMDA DENEYİMSEL ÖĞRENME PRATİKLERİ*MODERATÖR: Dr. Öğr. Üyesi Eda Özsoy*

- Tasarım Stüdyosunda Duyusal Deneyimler: Karaköy'ün Çok Katmanlı Yapısının Keşfi - *Dr. Öğr. Üyesi Sezen Tarakçı, Dr. Öğr. Üyesi Duygu Özgür, Öğr. Gör. Sanem Coşan Acar, Arş. Gör. Gizem Kepenek*
- Kültür İçindeki Benlik Kavramı: Otoetnografi - *Dr. Öğr. Üyesi Huriye Çelikan*
- Linol Baskı ve Mekan Tasarımı: Geometrik Derinlik ve Doku Arayışında Yaratıcı Bir Yaklaşım - *Öğr. Gör. Eser Kasapoğlu Gesoğlu*

14:30 - 15:30

MÜZİKAL GELENEKLER VE KÜLTÜREL AKTARIMLARI*MODERATÖR: Dr. Öğr. Üyesi Alper Mazman*

- Yurttan Sesler Topluluğu ve Kültürel Belleğimizdeki Yansımaları - *Dr. Öğr. Üyesi İsmail Güngör*
- Bağlama Açışlarında Doğaçlamanın Rolü ve Kültürel Belleğimizdeki İzdüşümleri - *Dr. Öğr. Üyesi Erhan Özdemir*

19 MART 2025 - ÇARŞAMBA / 19 MARCH 2025 - Wednesday

ONLINE - *MODERATÖR: Dr. Öğr. Üyesi Burak Kaplan, Dr. Öğr. Üyesi Damla Taymaz*

11:00 - 12:00

KÜLTÜREL MİRASIN DİJİTAL EVRİMİ 1

- Kültürel Mirasın Geleceğe Aktarılmasında Yenilikçi Bir Yaklaşım: Dijital Oyunlar - *Dr. Öğr. Üyesi Yasemin Kayabaşı*
- Animasyon Yoluyla Osmanlı Minyatürlerinin Kültürel Bellekteki Yeniden İnşası - *Artür Vahe Karapekmez, Dr. Öğr. Üyesi İsmail Erim Gülaçtı*

13:00 - 14:15

KÜLTÜREL MİRASIN DİJİTAL EVRİMİ 2

- Yapay Zekada İstem Mühendisliği ve Aracın Görünmez Etkisi - *Sibel Gök, Dr. Öğr. Üyesi İsmail Erim Gülaçtı*

• Kültürel Miras Yapılarının Video Oyunlarında Temsilinin Duyusal Deneyim Açısından İncelenmesi - *Açelya Özdirek, Arş. Gör. Selin Kaynar*

14:30 - 16:00

SANAT VE TOPLUMSAL ELEŞTİRİ: KAMUSAL MÜDAHALELER, SOSYAL MEDYA VE AKTİVİZM

- Toplumsal Faydacılık ve Doğa Bağlamında Sanat Üretimi - *Dr. Öğr. Üyesi İpek Şenel Özyayten*
- Yıkıcı Sanat Pratikleri Bağlamında Banksy Örneği - *Dr. Öğr. Üyesi M. Fatih Gök*
- Red Dot Theory: Kamusal Mekânı Hack'lemek - *Arş. Gör. Elif Köse Akdemir*

20 MART 2025 - PERŞEMBE / 20 MARCH 2025 - Thursday

SALON 1 - Mimar Sinan Konferans Salonu | ROOM 1 - Mimar Sinan Conference Hall

10:00 - 11:15

İNŞA EDİLEN HAFIZA: MİMARİ KİMLİK VE MEKÂNSAL BELLEK*MODERATÖR: Doç. Dr. Seyhan Yardımlı*

- Mimari Mirasın Korunmasının Yerel Turizme Etkisi: Tirilye Taş Mektep Örneği - *Dr. Öğr. Üyesi Eda Özsoy*
- Kültürel Miras Bağlamında Camilerde Minarelerin Duyusal ve Sembolik Rolü - *Arş. Gör. İrem Sedef Cebecioğlu*
- Kültürel Hafıza ve İyileştiren Mekan: Royal Edinburgh Hospital Örneği - *Dr. Öğr. Üyesi Elif Özgen, Dr. Öğr. Üyesi Mine T. Sarıberberoğlu, Dr. Öğr. Üyesi Saime G. Babalı*

11:30 - 12:45

İKONİK YAPILAR VE HAFIZANIN KATMANLARI*MODERATÖR: Dr. Öğr. Üyesi Ceyhan İlsever*

- Dokunsaldan Görsele Bellek Aktarımı: Örtü Metaforu Üzerinden Art Nouveau Formların İncelenmesi - *Dr. Öğr. Üyesi Derya Ülker*

14:00 - 15:15

TRACING THE CITY*MODERATÖR: Dr. Öğr. Üyesi Özlem Çiçek Ünal*

- Comprehending Cities Through Graphic Novels: Pedrosa's Portugal - *Dr. Öğr. Üyesi Ceren Çelik*
- Remembering "Night" Along With the Narratives of the "Kadife Sokak" Aka Bars Street Workers - *Nazlı Mutlu*
- Adaptive Reuse Through Sensory Experience: the Case of Ankara Ziraat Bank Museum - *Dr. Öğr. Üyesi Ayça Özmen*

20 MART 2025 - PERŞEMBE / 20 MARCH 2025 - Thursday

SALON 2 - Osman Hamdi Bey Konferans Salonu | ROOM 2 - Osman Hamdi Bey Conference Hall

10:00 - 11:15

GELENEKTEN GELECEĞE: DİJİTAL ÇAĞDA KÜLTÜREL DENEYİMLER*MODERATÖR: Dr. Öğr. Üyesi Özlem Çiçek Ünal*

- Duyusal bir iç mekan örneğinin geri dönüşü: “Zeyrek Çinili Hamam” - Öğr. Gör. Dr. Gayem Doğan
- Dijitalleşen Müzeler: Yeni Medya Sanatının Mekânsal Diyaloğu - Hanife Çelikoğlu, Doç. Kamuran Özlem Sarnıç
- Müze ve Sergi Alanlarında Dijitalleşen Kültürel Miras: Tasarım Süreci İncelemesi - Arş. Gör. Selin Kaynar, Arş. Gör. Mehtap Keklik

11:30 - 12:30

GELENEKTEN GELECEĞE: DİJİTAL ORTAMDA SANAT VE KÜLTÜREL İMGELER

MODERATÖR: Dr. Öğr. Üyesi Bahar Kılıç Adilçe

- Dijital Oyunlarda Görsel Sanat ve Tasarım Yoluyla Kültürel Mirasın Duyusal Deneyimlerle Aktarımı - Gökçe Özturan, Dr. Öğr. Üyesi Cengiz Şahin
- Kültürel Mirasın Dijital Platformda Şekil/ Zemin İlişkisi - Alev Cınbarcı

20 MART 2025 - PERŞEMBE / 20 MARCH 2025 - Thursday

ONLINE - MODERATÖR: Dr. Öğr. Üyesi Elif Mira Demirhan, Dr. Öğr. Üyesi Kamile Öztürk Kösençig

10:00 - 11:15

MÜZE, MEKÂN VE BELLEK: FİZİKSEL VE DİJİTAL ORTAMDA KÜLTÜREL MİRASIN YENİDEN KURGULANMASI 1

- Bellek ve Duyusal İzler: Ayvalık Rahmi M. Koç Müzesi - Yağmur Söker, Dr. Öğr. Üyesi Sennur Hilmioğlu
- Siber Uzayda Kentsel Dinamizm: Ajan Tabanlı Simülasyon ve Etkileşimli Sistemlerle Belleğin Yeniden Yapılandırılması - Gözde Betül Yörülmez
- Kültürel Mirasın Dijital Dönüşümü: Müzelerde AR ve VR Deneyimi - İlkem Tek, Dr. Öğr. Üyesi Zeynep Birgönül

11:30 - 12:45

MÜZE, MEKÂN VE BELLEK: FİZİKSEL VE DİJİTAL ORTAMDA KÜLTÜREL MİRASIN YENİDEN KURGULANMASI 2

- Ayasofya'nın Sesli Hafızası: Kültürel Mirasın İşitsel Anlatımlarla Dinamikleşmesi - Arş. Gör. Feyzanur Çelik, Doç. Dr. Mehmet Emin Kahraman
- Kültürel Mirasın Sanal ve Artırılmış Gerçeklik Ortamında Yeniden Üretimi: Küratöryel Perspektifte Dijital Anlatım - Arş. Gör. Özge Kalyoncu Fırat, Dr. Öğr. Üyesi İsmail Erim Gülaçtı
- Museum as a Playground: New Sensory Experiences in Contemporary Museums - Dr. Öğr. Üyesi Gamze Ergin

14:00 - 16:00

SANAT, HAFIZA VE KÜLTÜREL MİRASIN ÇAĞDAŞ YORUMLARI

- Tasavvufi Döngüselliliğin Çağdaş Türk Resim Sanatında Uygulanması - Çağla Saydağ Karter
- Anadolu Uygarlıklarından Esinlenerek Üretilen Sanat Eserlerinin Kültürel Miras Aktarımı Açısından İncelenmesi - Dr. Öğr. Üyesi Başak Danacı Polat
- Geçmişe Açılan Perdeler: İngiliz Tiyatrosunda Bellek ve Duyusal İzdüşümler - Gülten Akgül, Nurcan Ada Çetinkaya
- Kültürel Mirasın Halkla İlişkiler Stratejileriyle Yaratıcı Aktarımı - Dr. Öğr. Üyesi Deniz Özer Alper
- Kültürel Mirasın Yaratıcı Pratiklerle Yeniden Yaşatılmasında Bir Marka Yaklaşımı - Senanur Genç, Deniz Yahyabeyoğlu, Doç. Nuray Er Bıyıklı

21 MART 2025 - CUMA / 21 MARCH 2025 - Friday

ONLINE

11:45 - 12:15

1. OTURUM

ANA KONUŞMACI / KEYNOTE SPEAKER

- Bager Akbay - Tasarımcı, Sanatçı, Eğitimci / Designer, Artist, Educator

12:15 - 12:45

2. OTURUM

DAVETLİ KONUŞMACILAR / GUEST SPEAKERS

- Fisun Yalçinkaya - Sanat Dünyamız, Genel Yayın Yönetmeni / Sanat Dünyamız, Editor-in-Chief
- Burcu Çimen - Yapı Kredi Müzesi, Müze Direktörü / Yapı Kredi Museum, Museum Director

13:00 - 14:15

KENT, BELLEK VE ANLATI: İSTANBUL'UN KAMUSAL ALANLARINDA SANAT VE MEKÂN

MODERATÖR: Dr. Öğr. Üyesi Sinan Savaş

- Bellek, Mekân ve Sanatın Dönüştürücülüğü (7 Sanat, 7 İstasyon) - Öğr. Gör. Cemal Çağdaş Erol, Pembegül Unutulmaz
- Sanat ve Mimarlık Kesişiminde Beyoğlu Hafıza Mekânları - Öğr. Gör. Rabia Kocaer, Prof. Dr. Demet İrklı Eryıldız
- “Yapısal Gerçeklikler” ile “Yazınsal Düşler” Arasında Atmosfer - Ezgi Çavuş, Dr. Öğr. Üyesi Beyza Nur Batı, Arş. Gör. Serkan Can Hatipoğlu
- Geçmişe Açılan Perdeler: İngiliz Tiyatrosunda Bellek ve Duyusal İzdüşümler - Gülten Akgül, Nurcan Ada Çetinkaya

İÇİNDEKİLER / CONTENT

ÇAĞRI METNİ	6
CALL FOR PAPERS	7
SEMPOZYUM PROGRAMI / SYMPOSIUM PROGRAM	8
BİLDİRİ ÖZETLERİ / ABSTRACTS	18
Bastırılmış Bellek ve Ortaya Çıkan Sıcak Gerçekler: Kaygı (Inflame, 2017) Edip Cevahir Moroğlu	19
Toplumsal Bir Yarayı Hatırlama Figürü Olarak: “Alyazma Anıtı” Doç. Dr. Lütfiye Bozdağ	20
Anlatının Dokusu: Diasporik Sanatta Tekstil ve Postkolonyal Eleştiri Sanaz G. Dordinejad, Dr.Öğr.Üyesi Şakir Özudoğru	21
Kültürel Mirasın Aktarılmasında Çağdaş Sanatın Rolü ve Yansımaları Üzerine Bir İnceleme Öğr. Gör. Dilek K. Şener	22
Bakha Ayinlerinden Mevsimlik Köy Eğlencelerine Çağdaş Bir Mit Yaratmak: Balkan Erotik Epik Erdal Demir	23
Eko-Eleştirel Bağlamda Bellek-Hakikat Kurgusu ve Fotoğrafik Bakış Dr. Öğr. Üyesi Pınar Boztepe Mutlu	24
Kültürel Bellek Taşıyıcısı Olarak Çamur Malzeme ve Üç Çağdaş Sanatçı Doç. Ayşe Canbolat, Doç. Melis Boyacı	25
Kimiyo Mishima’nın Yapıtlarında Anlamın ve Malzemenin Dönüşümü Ecem Yerman	26
Eskişehir Halk Oyunları Kostümlerinin Dijitalleştirme Süreci Burçin Sabiha Yeşil, Dr. Öğr. Üyesi Şakir Özudoğru	27
Popüler Kültür Ekseninden, 1960’lar ve Günümüz Moda Anlayışına Bir Bakış Dr. Öğr. Üyesi Havva Meryem İmre	28
Kültürel Mirasın Güncel Tekstil Tasarımına Aktarım Sürecinde Hayal Gücünün ve Yaratıcılığın Kullanımı Dr. Öğr. Leyla Aksoy Gülen, Doç. Nuray Er Bıyıklı, Prof. Dilek Alpan	29
Linol Baskı ve Mekan Tasarımı: Geometrik Derinlik ve Doku Arayışında Yaratıcı Bir Yaklaşım Öğr. Gör. Eser Kasapoğlu Gesoğlu	30
Kültür İçindeki Benlik Kavramı: Otoetnografi Dr. Öğr. Üyesi Huriye Çelikcan	31
Tasarım Stüdyosunda Duyusal Deneyimler: Karaköy’ün Çok Katmanlı Yapısının Keşfi Dr. Öğr. Üyesi Sezen Tarakçı, Dr. Öğr. Üyesi Duygu Özgür, Öğr. Gör. Sanem Coşan Acar, Arş. Gör. Gizem Kepenek	32
Bağlama Açışlarında Doğaçlamanın Rolü ve Kültürel Belleğimizdeki İzdüşümleri Dr. Öğr. Üyesi Erhan Özdemir	33

Yurttan Sesler Topluluğu ve Kültürel Belleğimizdeki Yansımaları	
Dr. Öğr. Üyesi İsmail Güngör	34
Animasyon Yoluyla Osmanlı Minyatürlerinin Kültürel Bellekteki Yeniden İnşası	
Artür Vahe Karapekmez, Dr. Öğr. Üyesi İsmail Erim Gülaçtı	35
Kültürel Mirasın Geleceğe Aktarılmasında Yenilikçi Bir Yaklaşım: Dijital Oyunlar	
Dr. Öğr. Üyesi Yasemin Kayabaşı	36
Kültürel Miras Yapılarının Video Oyunlarında Temsilinin Duyusal Deneyim Açısından İncelenmesi	
Açelya Özdirek, Arş. Gör. Selin Kaynar	37
Yapay Zekada İstem Mühendisliği ve Aracın Görünmez Etkisi	
Sibel Gök, Dr. Öğr. Üyesi İsmail Erim Gülaçtı	38
Red Dot Theory: Kamusal Mekânı Hack'lemek	
Arş. Gör. Elif Köse Akdemir	39
Toplumsal Faydacılık ve Doğa Bağlamında Sanat Üretimi	
Dr. Öğr. Üyesi İpek Şenel Özayten	40
Yıkıcı Sanat Pratikleri Bağlamında Banksy Örneği	
Dr. Öğr. Üyesi M. Fatih Gök	41
Tuzla'nın Tarihi Dokusu: Kentsel Belleğin Korunması ve Kültürel Mirasın Sürdürülebilirliği	
Dr. Öğr. Üyesi Eda Özsoy, Cemre Hafza Polat	42
Kültürel Hafıza ve İyileştiren Mekan: Royal Edinburgh Hospital Örneği	
Dr. Öğr. Üyesi Elif Özgen, Dr. Öğr. Üyesi Mine T. Sarıberberoğlu, Dr. Öğr. Üyesi Saime G. Babalı	43
Kültürel Miras Bağlamında Camilerde Minarelerin Duyusal ve Sembolik Rolü	
Arş. Gör. İrem Sedef Cebecioğlu	44
Dokunsaldan Görsele Bellek Aktarımı: Örtü Metaforu Üzerinden Art Nouveau Formların İncelenmesi	
Dr. Öğr. Üyesi Derya Ülker	45
Adaptive Reuse Through Sensory Experience: the Case of Ankara Ziraat Bank Museum	
Dr. Öğr. Üyesi Ayça Özmen	46
Comprehending Cities Through Graphic Novels: Pedrosa's Portugal	
Dr. Öğr. Üyesi Ceren Çelik	47
Remembering "Night" Along With the Narratives of the "Kadife Sokak" Aka Bars Street Workers	
Nazlı Mutlu	48
Duyusal Bir İç Mekan Örneğinin Geri Dönüşü: "Zeyrek Çinili Hamam"	
Gayem Doğan	49
Dijitalleşen Müzeler: Yeni Medya Sanatının Mekânsal Diyaloğu	
Hanife Çelikoğlu, Doç. Kamuran Özlem Sarnıç	50

Müze ve Sergi Alanlarında Dijitalleşen Kültürel Miras: Tasarım Süreci İncelemesi	
Arş. Gör. Selin Kaynar, Arş. Gör. Mehtap Keklik	51
Kültürel Mirasın Dijital Platformda Şekil/ Zemin İlişkisi	
Alev Cınbarcı	52
Dijital Oyunlarda Görsel Sanat ve Tasarım Yoluyla Kültürel Mirasın Duyusal Deneyimlerle Aktarımı	
Gökçe Özturan, Dr. Öğr. Üyesi Cengiz Şahin	53
Siber Uzayda Kentsel Dinamizm: Ajan Tabanlı Simülasyon ve Etkileşimli Sistemlerle Belleğin Yeniden Yapılandırılması	
Gözde Betülây Yorulmaz	54
Kültürel Mirasın Dijital Dönüşümü: Müzelerde AR ve VR Deneyimi	
İlkem Tek , Dr. Öğr. Üyesi Zeynep Birgönül	55
Bellek ve Duyusal İzler: Ayvalık Rahmi M. Koç Müzesi	
Yağmur Söker, Dr. Öğr. Üyesi Sennur Hilmioğlu	56
Ayasofya'nın Sesli Hafızası: Kültürel Mirasın İşitsel Anlatımlarla Dinamikleşmesi	
Arş. Gör. Feyzanur Çelik, Doç. Dr. Mehmet Emin Kahraman	57
Museum as a Playground: New Sensory Experiences in Contemporary Museums	
Dr. Öğr. Üyesi Gamze Ergin	58
Kültürel Mirasın Sanal ve Artırılmış Gerçeklik Ortamında Yeniden Üretimi: Küratöryel Perspektifte Dijital Anlatım	
Arş. Gör. Özge Kalyoncu Fırat, Dr. Öğr. Üyesi İsmail Erim Gülaçtı	59
Anadolu Uygarlıklarından Esinlenerek Üretilen Sanat Eserlerinin Kültürel Miras Aktarımı Açısından İncelenmesi	
Dr. Öğr. Üyesi Başak Danacı Polat	60
Tasavvufi Döngüselliğin Çağdaş Türk Resim Sanatında Uygulanması	
Çağla Saydağ Karter	61
Kültürel Mirasın Halkla İlişkiler Stratejileriyle Yaratıcı Aktarımı	
Dr. Öğr. Üyesi Deniz Özer Alper	62
Geçmişe Açılan Perdeler: İngiliz Tiyatrosunda Bellek ve Duyusal İzdüşümler	
Gülten Akgül, Nurcan Ada Çetinkaya	63
Kültürel Mirasın Yaratıcı Pratiklerle Yeniden Yaşatılmasında Bir Marka Yaklaşımı	
Senanur Genç, Deniz Yahyabeyoğlu, Doç. Nuray Er Bıyıklı	64
Sanat ve Mimarlık Kesişiminde Beyoğlu Hafıza Mekânları	
Öğr. Gör. Rabia Kocaer, Prof. Dr. Demet İrklı Eryıldız	65
Bellek, Mekân ve Sanatın Dönüştürücülüğü (7 Sanat, 7 İstasyon)	
Öğr. Gör. Cemal Çağdaş Erol, Pembegül Unutulmaz	66
"Yapısal Gerçeklikler" ile "Yazınsal Düşler" Arasında Atmosfer	
Ezgi Çavuş, Dr. Öğr. Üyesi Beyza Nur Batı, Arş. Gör. Serkan Can Hatipoğlu	67

BİLDİRİ ÖZETLERİ / ABSTRACTS

BASTIRILMIŞ BELLEK VE ORTAYA ÇIKAN SICAK GERÇEKLER: KAYGI (INFLAME, 2017)

Edip Cevahir Moroğlu, Doktora Öğrencisi

Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Radyo Sinema ve Televizyon Anabilim Dalı

e-mail: edipcevahirmoroglu@gmail.com

ORCID ID: 0000-0003-3777-5021

ÖZET

Bu çalışmada, bellek ve toplumsal travma kavramlarının sinemadaki yansımaları incelenmiş, özellikle Ceylan Özgün Özçelik'in Kaygı (Inflame,2017) filmi üzerinden bireysel ve toplumsal belleğin baskılanması, unutturulması ve hatırlanması süreçleri filmde kullanılan ev, kentsel dönüşüm sahaları gibi mekanların ve hissedilen fiziksel duyuların aracılığıyla ele alınmıştır. Bu doğrultuda amaçlanan, geçmişte yaşanmış travmatik olayların birey ve toplum üzerindeki etkilerinin, sinema aracılığıyla nasıl görünür hale getirilebileceğinin ortaya çıkarılmasıdır. Bu amaç izleğinde, bellek kavramının felsefi ve sosyolojik boyutları Platon, Aristoteles, Halbwachs ve Benjamin gibi düşünürlerin görüşleri ile beraber ele alınarak bununla birlikte bellek mekanları ve duyuların bellek ve travma arasındaki ilişkisine değinilmiştir. Söz konusu bu eğilimle sinemanın bu olguları nasıl işlediğiyle ilgili daha derin bir anlayış oluşturmak hedeflemiştir. Filmin karakter analizleri, mekan kullanımı ve anlatı yapıları, unutturma ve hatırlama süreçleri bağlamında değerlendirilmiştir. Çalışmada, başkarakter Hasret'in hikayesi, toplumsal hafızanın birey üzerindeki etkilerini anlamak için bir araç olarak kullanılmıştır. Hasret'in belleği, geçmişte yaşanan Sivas Katliamı gibi bir toplumsal travmanın izlerini taşımakta olup bu travmanın bastırılması, birey belleğinin şekillendirilmesi yoluyla ele alınmıştır. Film, bireylerin hatırlama süreçlerinin nasıl engellendiğini ve hatırlama eyleminin bir mücadele biçimi olduğunu vurgulamaktadır. Hasret'in iş ve yaşam alanındaki kısıtlamalar, toplumsal belleğin manipüle edilmesiyle ilişkili olarak ele alınırken, karakterin geçmişe dair sorular sorması ve hatırlama çabaları, bireysel bir kurtuluşun ötesinde toplumsal bir farkındalık yaratmaya işaret etmektedir. Filmin, bireysel hikayenin içine yerleştirilen toplumsal meselelerle, geçmişin travmalarını gün yüzüne çıkararak seyirciyi yüzleşmeye davet ettiği vurgusu yapılmıştır. Çalışmanın bulguları, sinemanın yalnızca sanatsal bir araç değil, aynı zamanda toplumsal hafızanın yeniden inşasında güçlü bir yöntem olduğunu göstermektedir. Sinemanın, toplumsal travmaların ifşa edilmesi, geçmişte yaşanan acıların hatırlanması ve daha geniş bir toplumsal farkındalık yaratılması için önemli bir araç olduğu ortaya koyulmaya çalışılmıştır. Kaygı filmi, geçmişteki travmaların toplumsal bellekteki yeri, bu travmaların birey üzerindeki uzun süreli etkileri ve bu travmaların unutturulma çabalarına karşı verilen mücadelenin simgesel bir anlatısı olarak işlenmiş, bu bağlamda, benzer çalışmalarda farklı kültürel ve tarihsel bağlamların ele alınması önerilerek, sinemanın toplumsal sorunları tartışan bir platform olarak değerlendirilmesi gerektiği vurgulanmıştır. Bellek ve sinemanın kesişiminde yapılan bu çalışma, hatırlama ve unutturma kavramlarının birey ve toplum üzerindeki etkileriyle mekanın ve duyuların bu süreçte nasıl bir rol oynadığının anlaşılması adına katkı sağlamayı hedeflemektedir.

Anahtar Kelimeler: Bellek, Unutma, Hatırlama, Toplumsal Travma, Kaygı

TOPLUMSAL BİR YARAYI HATIRLAMA FİGÜRÜ OLARAK: “ALYAZMA ANITI”

Lütfiye Bozdağ, Doçent Doktor, Bağımsız Araştırmacı

ÖZET

Sanat yapıtı sadece sanat yapıtı değildir. Toplumsal bir yarayı hatırlama figürü olarak sanat yapıtı toplumsal bellek için 'hafıza tetikleyicisi' olarak orada durur. “Al yazma” Antalya Kent Konseyi Kadın Meclisi ve Muratpaşa Belediyesinin iş birliğiyle gerçekleştirilen bir kadın heykeltraş Meriç Hızal'ın kadın cinayetlerine duyulan tepkiyi toplumun hafızasına bırakmak üzere yaptığı bir sanat yapıtıdır. Bu anıt, Muratpaşa ilçesindeki Palmiye Parkı'nda 07 Mart 2012 tarihinde kamuya açıldı.

“Anadolu’da kadınların başlarına örttüğü yazma formundan yola çıkarak üçgen biçiminde tasarlanan bu anıt, patriarkal düzende, toplumsal cinsiyet bakışında taciz, tecavüz sonucu öldürülen kadınları sembolize ediyor”.

Yazmanın üçgen formundan yola çıkan sanatçı kırmızı metal bir piramit form olarak tasarımını yapıyor. Bu üçgen metal formun üzerine şiddete kurban giden kadınların isimlerini oarak harflerin boşluğundan ışığın içeri sızmasını sağlıyor. Kırmızı piramit form üzerine oyulan kadın isimlerinin boşluğundan sızan ışığın anıtın içine giren insanların üzerine düşmesi, bu yapıtı deneyimleyen alımlayıcıda yoğun bir duygu durumu oluşturuyor. Öldürülen kadınların isimlerini yansıma sonucu üzerinde gören alımlayıcılar, ürperdiklerini, bu cinayetlerle yüzleştiklerini söylüyorlar. Ziyaretçiler oyulmuş isimlerin boşluklarından yere yansıyan kadın kurbanların isimlerinin üzerine basmak istemiyorlar. Sanki üzerine basarlarsa onları bir kez daha inciteceklerini düşünerek tedirgin oluyorlar.

“Alyazma Anıtı” toplumsal bir acıyı unutmamak, o acıyla yüzleşmek için canlı bir bellek yaratma ve evrensel hakikati temsil etmek üzere orada duruyor. Bu anıt, sanat nesnesinin uyandırdığı estetik duygulanımı aşan “kadın cinayetleri” gibi toplumsal bir olgunun düşünce zemininde evrenselleşen bir konuma oturuyor. Kadın cinayetlerine maruz kalan bir toplumun duyusal deneyimlerinin belleği nasıl tetiklediğini ve sanat tasarım pratiklerinde nasıl somutlaştığını bize gösterirken toplumsal hafızanın yeniden üretilmesine katkı sağlıyor.

Anahtar Kelimeler: Kadın Cinayetleri, Alyazma Anıtı, Meriç Hızal, Toplumsal Bellek, Toplumsal Cinsiyet, Yüzleşme

YÖNTEM: Bu bildiride nitel araştırma yöntemi kullanılmış, Meriç Hızal'ın “Alyazma Anıtı” örneği üzerinden hatırlama figürü olarak sanat yapıtı, toplumsal bellek, hafıza tetikleyicisi, kadın cinayetleri, toplumsal cinsiyet, yüzleşme gibi kavramlar ele alınmıştır. Ayrıca bildiri konusuyla ilgili literatür taraması yapılmış derlenen bilgiler analiz edilerek konu özelinde yorumlara ve eleştirilere yer verilmiştir.

ANLATININ DOKUSU: DİASPORİK SANATTA TEKSTİL VE POSTKOLONYAL ELEŞTİRİ

Sanaz Ghorbandordinejad

Eskişehir Teknik Üniversitesi, Tekstil ve Moda Tasarımı Anabilim Dalı

e-mail: sanazdordi@gmail.com

ORCID ID: 0009-0000-0144-0946

Şakir Özüdoğru, Doktor Öğretim Üyesi

Eskişehir Teknik Üniversitesi, Tekstil ve Moda Tasarımı Anabilim Dalı

e-mail: sakiro@eskisehir.edu.tr

ORCID ID: 0000-0001-5451-1971

ÖZET

Postkolonyalizm, sömürge sonrası dönemde kimlik ve kültürel ifadeler arasındaki ilişkileri anlamaya yönelik kritik bir çerçeve sunmaktadır. Postkolonyalizm kimlik üzerinden göçmen meselesini tartışmak için de işlevsel bir çerçeve olarak kullanılabilir. Dolayısıyla göçün ve özelinde diasporanın, sanatçıların kişisel kimliklerini ve sanatlarını şekillendirmedeki etkisi büyüktür. Bu bağlamda, diasporik sanatçılar, göç ve kimlik deneyimlerini sanatsal üretimlerine yansıtarak, kendi tarihlerini, anavatanına duyduğu aidiyet duygusuyla kültürel belleği sanatına yansıtıp yaşatmaya çalışmaktadır ve kimlik mücadelelerini ifade etmektedir.

Son yıllarda sanatçılar, postkolonyal düşünce başta olmak üzere geniş bir teorik birikimden faydalanarak tekstil sanatını daha karmaşık fikirlerin iletimi için bir araç olarak kullanmaya başlamışlardır. Tekstil sanatı, işlevsel bir nesne olmanın ötesine geçerek, metaforik düzeyde çok katmanlı anlatılar barındırmaktadır. Geleneksel el sanatları ile modern ifade biçimlerini bir araya getiren bu sanat dalı, kültürel kimliklerin hem görsel hem de dokunsal bir temsili olarak öne çıkmaktadır.

Bu çalışma, postkolonyal ve diaspora sanatının kesişim noktasını ele alarak, İran kökenli diasporik sanatçı Niyaz Azadikhah'ın tekstil alanındaki eserlerini analiz ederek, sanatçının geleneksel dokuma ve tekstil motiflerini nasıl yeniden yorumladığını ve bu motifleri postkolonyal kimlik anlatıları oluşturmak için nasıl kullandığını tartışmaktadır. Bu bağlamda, eserlerin hem bireysel hem de kolektif kimliklerin ifade edilmesindeki rolü detaylı bir şekilde incelenecektir.

Çalışma, sanatçıyla yarı yapılandırılmış mülakat, sanat eserlerinin görsel analizi gibi nitel bir metodoloji benimsemektedir; bunlara ek olarak, postkolonyal ve diaspora sanatı uygulamaları üzerine bağlamsal bir literatür taraması da içermektedir. Bu çok yönlü yaklaşım, tekstil sanatının hem kişisel hem de kolektif bir postkolonyal eleştiri biçimi olarak nasıl hizmet ettiğini anlamak, sanat, kimlik ve postkolonyal teori arasındaki kesişimlere dair yeni bir perspektif sunmayı ve geleneksel motiflerin diasporik bağlamda yeniden anlamlandırılması için kapsamlı bir çerçeve elde etmeyi amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Postkolonyalizm, Diaspora Sanatı, Tekstil Sanatı, Kültürel Kimlik, Göç ve Aidiyet

KÜLTÜREL MİRASIN AKTARILMASINDA ÇAĞDAŞ SANATIN ROLÜ VE YANSIMALARI ÜZERİNE BİR İNCELEME

Dilek Karaaziz Şener, Öğretim Görevlisi, Dr.

Hacettepe Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Grafik Bölümü

Hacettepe Üniversitesi, Hacettepe Sanat Müzesi, Müze Müdürü

e-mail: dsener@hacettepe.edu.tr

ORCID ID: 0000-0001-5111-3724

ÖZET

Kültürel miras, bir toplumun kültür, değerler ve geleneklerini kapsamaktadır. Kültürel miras, paylaşılan bir bağ, bir topluluğa ait olma anlamına gelir. Toplumlara, tarihlerini kimliklerini; geçmiş, bugün ve gelecekle olan bağını temsil eder. Toplamların tarihini, değerlerini ve kimliğini bünyesinde barındıran kültürel miras, küreselleşme, kentleşme, çatışma ve çevresel değişimlerden kaynaklanan sürekli tehditlerle karşı karşıyadır. Bu mirası korumak, yalnızca geçmişle bağı sürdürmek için değil, aynı zamanda gelecek nesillerin insan deneyiminin çeşitli dokularını anlayıp takdir edebilmesini sağlamak açısından da çok önemlidir. Kültürel mirası korumanın yenilikçi ve etkili yöntemlerinden biri, geçmişle bugün arasında bir köprü görevi gören, daha derin bir bağlantı ve anlayışı teşvik eden çağdaş sanattır. Bu bakış açısından hareketle araştırmada, Türkiye'deki günümüz sanatçıları üzerinden kültürel mirasın geleceğe aktarımında rol oynayan eserlerini, kavramsal dünyalarını ve bu dünyanın soyuttan somuta geçiş aşaması olan üretimlerine odaklanarak, bugünün sanatına kısa bir bakış ortaya konulmaya çalışılacaktır. Geleneklerin yeniden yorumlanması, canlandırılması ve bir yöntem belirleyerek, örneğin sanatın diliyle geleceğe aktarılması Dünya'da, Avrupa'da ve ülkemizde birçok sanatçının köken, kimlik, dün, bugün ve yarın kaygılarına yönelik çabalarını toplumla buluşturmakta önem taşımaktadır. Çağdaş sanatçılar genellikle geleneksel sanat formlarından, ritüellerden ve sembollerden ilham alarak bunları modern bağlamlarda yeniden yorumluyorlar. Bu yeniden yorumlama, unutulabilecek kültürel uygulamalara olan ilgiyi canlandırabilir. Örneğin sanatçılar, geleneksel dokuma tekniklerini, yöreye özgü desenleri veya antik hikaye anlatma yöntemlerini eserlerine dâhil ederek bu gelenekleri halkın bilincinde canlı tutabilirler. Araştırmada bu amaçtan yola çıkarak, Türkiye'de özellikle son on yılda yapıtlarıyla ön plana çıkan farklı disiplinlerden üç sanatçının işleri üzerinden, kültürel belleğin anımsatılması, yaşatılması ve geleceğe aktarılması konusunda nitel betimsel tarama yöntemi modeli kullanılarak bir değerlendirme gerçekleştirilecektir. Böylece Çağdaş Sanat'ın kültürel mirasın yaşatıldığı günümüz dünyasından geleceğe yolculuğu ve bu yolculukta belleğe bıraktığı bilgi, izlenim ve günümüz sanatçı modelinin kökenlerine, geçmişine yolculuğunun izi sürülecektir. Ayrıca, kültürel belleğin, günümüz sanatçıların (Ramazan Can, Elif Uras, Burçak Bingöl ve Gözde Ju) toplumsal belleğe katkı ve belleğin geleceğe aktarılması, yaşatılması ve anımsanma bakımından da yapıtlarındaki görsel, bilgi ve belgeye dayalı kavramsal kaygıları, önermeleri, sanatçılarla yapılan görüşmelerin ve genel malzeme, tema, farklı disiplinlere olan ilgilerinin nedeni üzerine bir tartışma, değerlendirme ve sonuçta kültürel belleğin gelecekteki konumuna dair yine sanatçıların düşünsel pratiklerine yönelik bir yöntemle araştırmanın sonuçlarına ulaşmak önem taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: Çağdaş Sanat, Kültürel bellek, kültürel miras, güncel sanat, geleneğin yeniden yorumlanması

BAKHA AYINLERİNDEN MEVSİMLİK KÖY EĞLENCELERİNE ÇAĞDAŞ BİR MİT YARATMAK: BALKAN EROTİK EPİK

Erdal Demir, *Sanatta Yeterlik Öğrencisi*

Düzce Üniversitesi, Sanat Tasarım Fakültesi Lisans Üstü Enstitüsü
Resim Ana Sanat Dalı

e-mail: erdal96872@ogr.duzce.edu, demirerdal767@gmail.com

ORCID ID: 0000-0002-1998-2556

ÖZET

Bu bidiride, Marina Abromoviç'in 2005 tarihli Balkan Erotik Epik adlı video performansı, Metin And'ın Dionisos ve Anadolu Köylüsü kitabından hareketle köy seyirlik oyunlarının ve mevsim eğlencelerinin çağdaş sanat pratiğindeki karşılığı üzerinden yeniden incelenecektir. Çağdaş sanatın çok disiplinli yapısından hareketle, performans sanatçısı Marina Abromoviç'in Balkan Erotik Epik adlı video performansının, mevsim eğlenceleri ve halk söylenceleri üzerinden, hermenötik anlatısını kurmayı amaçlamaktayım. Araştırma literatür taraması üzerinden çapraz okumalar yaparak gerçekleştirilmiştir. Animizm temelli mevsim eğlenceleri ve ritüellerine modernite'nin monokrom akılcılığına eleştirel bir mesafede, romantizmin halk kültürüne eğildiği söylencesel perspektifte, modern öncesi zamanlarla ilişki kurma eğilimindeki çağdaş sanatta da rastlamaktayız. Toplumsal, kültürel ve ekolojik sürdürülebilirlik; oyun, mit, anlam; mevsim eğlenceleri ve ritüelleri Abromoviç'in Balkan Erotik Epik adlı çalışmasında aşkın bir yapı olarak karşımıza çıkmaktadır. Marina Abromoviç Balkan Erotik Epik' de, insan doğa özdeşliğini doğurganlık, bereket ve tarım kültürünü içeren Doğu Avrupa ritüel ve inanışlarının oyunsal yapısı ve folklorik anlatısı ile ele almıştır. Ayinsel bu ritüeller, ekinleri, bereketi artırmak için toprakla çiftleşmek ya da kuraklık ve fırtınalara neden olan kötü güçleri korkutmak için cinsel organlarını gökyüzüne göstermek gibi oyunsal/ büyüsel bir karakter taşımaktadır. Bölgede, Güneydoğu Avrupa' da kuraklık zamanlarında bir köy seyirlik oyunu olan dodola temsili sergilenir ve çıplaklık doğayla özdeşleşim adına burada da öne çıkan unsurlardan biridir. Bunun gibi bereket üzerine Anadolu'da da farklı yöre ve bölgelerde birçok ritüel ve temsil mevcuttur. Abromoviç, halk kültürüne çağdaş bir gerçeklikten eğildiği çalışmasında, kadının doğa ile olan bağı ve doğal cinsel döngülerini kutsayan anlatısını sunmaktadır. Balkan Erotik Epik, akıl ve mekanik ilerleme üzerine kurulu çağdaş kültürün karşı kutbuna konumlanarak özgürlüğün ve akışkan doğanın temsil bulduğu bir Dionisos tapımına; kadınların katılımıyla oluşan formundan kaynaklı modern bir Bakkhos ayinine dönüşmektedir. dönüşmektedir. Bu haliyle de laboratuvar gerçekliğine indirgenmiş Apollonik kültürünün karşı kutbunu oluşturmaktadır. Araştırmanın nihai sonuçlarına bildiride yer verilecektir.

Anahtar Kelimeler: Ritüel, Kültür, Mit, Anlam, Bakkhos, Balkan Erotik Epik

EKO-ELEŞTİREL BAĞLAMDA BELLEK- HAKİKAT KURGUSU VE FOTOĞRAFİK BAKIŞ

Pınar Boztepe Mutlu, *Doktor Öğretim Üyesi*

Dokuz Eylül Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi
Fotoğraf Bölümü

e-mail: pinar.boztepe@deu.edu.tr

ORCID ID: 0000-0002-1760-7218

ÖZET

Sanatsal bakış açısının ekoloji ve çevresel bağlamda sunduğu temsil ve yöntemler, farklı disiplinlerin bu alandaki yaklaşımlarına katkı sağlamaktadır. Doğanın, süblim estetikle olan ilişkisi ve insan etkisinin giderek artan kaygıları güncel sanat vizyonunda geniş bir biçimde yer bulmaktadır. Çevresel krizlerin tasvirinde izleyicinin öznel bir biçimde inşa ettiği kültürel perspektif, görsel kültürün doğayla ilişkisinde derinleşmektedir. Eleştirel bir vizyonla doğaya ve çevreye yönelik gerçekleşen yaklaşım, sanatsal anlatının dilini kaygı ve gerçeklik merkezli bir çerçeveye yöneltmiştir. Gerçekliğin böylesi bir krizle olan etkileşimi, disiplinler arası bir söylemle, temsile yeni ifade yöntemleri kazandırmaktadır.

Manzara temsiliinde fotoğrafik bakış, görsel anlatıda tekil görüntülerin yarattığı biricik algıyı yeni bağlamlarda tartışmaya açmıştır. Çevre, doğa ve süblim estetiğin yarattığı tasvirleri hem çevresel hem de toplumsal belleğin izleri dolayısıyla ifadeye dahil etmiştir. Kavramsal fotoğrafın bellek ve hakikat ile olan diyalogunu, gerçeklik vizyonu ile tartıştığı biyopolitikalar ve ekolojik stratejilerde görmekteyiz. Gezegenin kırılğan doğasını ve eylem planlarına yönelik kritikleri aktaran aynı zamanda yeni bir estetik dili öngören, interdisipliner bir yaklaşım potansiyeli söz konusudur.

Bu çalışma, fotoğraf sanatının çevre ve ekolojiyle olan diyaloguna odaklanarak idealize bir süblim estetiğin yöntemlerini analiz etmeyi amaçlamıştır. Eko-imge tanımının derinliklerini incelerken fotoğrafik temsilde öznel yaklaşımlarında güncel stratejileri tartışmayı hedefler. Bu bağlamda Beate Gütschow ve Noémie Goudal gibi sanatçıların ilgili serileri incelenerek insan etkisinin manipülatif ve dönüştürücü çerçevesi analiz edilecektir.

Anahtar Kelimeler: Ekoloji ve Sanat, Fotoğraf sanatı, Bellek ve Fotoğraf, Kavramsal Sanat, Eko-Eleştiri

KÜLTÜREL BELLEK TAŞIYICISI OLARAK ÇAMUR MALZEME VE ÜÇ ÇAĞDAŞ SANATÇI

Ayşe Canbolat, Doçent

Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Bodrum Güzel Sanatlar Fakültesi, Seramik Bölümü

e-mail: aysecanbolat@mu.edu.tr

ORCID ID: 0000-0002-7408-3406

Melis Boyacı, Doçent

İstanbul Topkapı Üniversitesi, İletişim Fakültesi, Görsel İletişim Tasarımı Bölümü

e-mail: melisboyaci13@gmail.com

ORCID ID: 0000-0003-2939-6523

ÖZET

John Dewey'in "sanat ve deneyim ilişkisi" üzerinden çağdaş sanatçıların izleyiciyi katılımcı olarak çalışma sürecine dahil etmesi ve bu katılım sürecinde seramik sanatının içinde barındırdığı duyusal deneyim ve kültürel bellek bağlamında iletişim kurma ve alan açmaya yönelik özellikleri üzerinde durulacaktır. Dewey'e göre deneyim; kişinin dünya ve çevresiyle kurduğu sürekli bir etkileşimdir. Bu etkileşim hem zihinsel hem de duygusal olmak üzere iki yönlü işler. Deneyim, bireyin dış dünya ile aktif bir şekilde katılımda bulunarak anlam yaratma sürecidir. Bu noktada sanat da "toplumsal bir deneyim"dir. Seramik bu bağlamda deneyimsel bir sanat alanı olarak öne çıkar. Seramik yapma süreci bir nesne yaratmanın ötesinde, çamur malzeme ile derin bir etkileşim, bedensel farkındalık ve duygusal yoğunluk gerektirir. Dewey'in sanat anlayışına göre; sanatçı çamuru şekillendirirken, onun yapısal özelliklerini ve duygusal etkilerini hissederek bu süreci bir deneyim haline getirir. Yani seramik sanatında kullanılan çamurun sanatçının ve de katılımcıların ellerinde biçim bulduğu şekillendirme süreci Dewey'in felsefesinde vurguladığı gibi aktif bir deneyim yaratır. Seramiğin temel malzemesi olan çamur, doğal ve kolay erişilebilir yanı ile insanoğlunun ilk şekil verdiği malzeme olarak sanat alanında da çağdaş sanatçılar tarafından geniş kullanım alanı bulmaktadır. Plastik bir malzeme olarak çamur; dokunma, hissetme, biçimlendirme, tasarlama, yaratma, üretme ve yoktan var etme gibi pek çok olanağı da içinde barındırmaktadır. Dokunma-hissetme, dokunma-iz bırakma, tasarlama-yaratma gibi insanın duyusal dünyasına hitap eden, doğa ile arasında olması gereken temel bağı sunmaktadır. Çamur, içinde bulunduğumuz dijital dünyamızda görsel ve sanal gerçeklikler içinde somut ve doğrudan hissedilebilir bir deneyim sunar. Bu deneyimle izleyicinin sürece, diğer anlamda, üretime dahil edilerek, çamur ile bağ kurması sağlanmaktadır. Bu çalışmada Dewey'in üzerinde durduğu deneyimin bütünlüğü, bağlamlılığı, etkileşimli üretim/yaratım süreci, sanatın yaşamla bütünleşmesi kültürel ve tarihsel deneyimlerin taşıyıcısı olarak alan açması bağlamında Antony Gormley "Field Serisi", Clare Twomey "Manifest: 10000 Hours" ve Urs Fischer'in "YES!" projesi üzerinden ele alınacaktır. Her bir sanatçının benimsediği anlayış, izleyicinin sürece dahil edilme gerekçe ve nedenleri üzerinde durularak hem sanatçı hem de katılımcı açısından kültürel ve tarihsel belleğin bir aktarım alanı olarak çamur ve katılımcı ilişkisi bağlamında ele alınacaktır. Tarihsel belleğe sahip olan çamur ve katılımcı sanat üzerinden ilerleyen bu üç sanatçının, "deneyimi bütünleştiren ve katılımcıların algılarını yeniden şekillendiren" sürece katılımcıları davet ettikleri görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Çamur, Deneyim, Üretim, Kültürel Bellek, Katılımcı Sanat

KIMIYO MISHIMA'NIN YAPITLARINDA ANLAMIN VE MALZEMENİN DÖNÜŞÜMÜ

Ecem Yerman, Bağımsız Araştırmacı, Sanatta Yeterlik Mezunu

Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi

Heykel Bölümü

e-mail: ecemyerman@gmail.com

ORCID ID: 0009-0007-4630-2820

ÖZET

Osaka doğumlu Mishima, II. Dünya Savaşı'nın yıkımına şahitlik etmiştir. Savaşın yarattığı travma ve travma sonrası toparlanma sürecindeki toplumun edindiği davranış biçimleri, sanatçının üretimine yansır. Mishima, yapıt üretiminde seçmiş olduğu tema, kullandığı malzemeler ve serigrafi tekniği ile insanın, nesnelerin ve hatta kültürün ikili yapısına karşı diyalektik bir dil oluşturur. "Bilgi içinde boğulma korkusu ve endişesi" teması ile bilginin sürekli yinelenildiği; güncelliğini yitirdiği, öğrenilen her şeyin anında demode olduğu, neyin doğru neyin yanlış olduğunun anlaşılmadığı bir yığınla mücadele halinde olduğumuzu vurgular. Böylelikle toplumun belirsizliğe sürüklendiğinin altını çizen Mishima'nın yapıtlarında bilgi bir tehlike-tehdit unsuruna dönüşür. Zira iletişimin sağlıklı bir şekilde gerçekleşemediği savaş ortamında bilgi merkezileşir, denetim amaçlı topluma sunulur ve toplumun kaygıları, korkuları, umutları tetiklenir, duyuları kırılanlaşıp. Belleğimiz olayların bize yansıtılma ve bizim olayları deneyimle, algılama durumumuza göre şekillenir. Bu sebepten toplumsal hafızanın oluşumu toplumunun algılarına müdahale ile gerçekleşir. Günümüz toplumunda ise bilgi istenci, tüketim çılgınlığının, insanın doymak bilmez arzularının bir uzantısını oluşturur. Mishima bu durumu "Kırılabilir Basılı Malzeme" (1971-2024) serisinde gazete, dergi, manga vb. yazılı iletişim araçlarını ve içecek kutuları, bira şişeleri gibi tüketim kültürünün kalıntıları olarak nitelendirdiği nesneleri seramikten hiperrealist bir şekilde üreterek eleştirir. Sanatçının kullandığı teknik ve seçtiği malzeme algılarımız ile oynayarak dokunma istencimizi harekete geçirir. Gündelik hayatımızda sürekli elimizin altında olan nesneleri bir yapıta dönüştüren Mishima, bu nesnelere yüklediğimiz anlamın değişkenliğini ele alır. Bununla birlikte bu nesneleri seramikten taklit etmesi duyusal bir yanılsama da yaratarak gerçeklik algımızı sorguladır. Sanatçı için seramik çatlayabilen, kırılabilen doğası ile hassas bir malzemedir, bu sebepten aynı bilgi gibi dikkatli bir şekilde kullanılması gerekir. Başka bir açıdan değerlendirmek gerekirse, yazılı tarihi, belleği oluşturan bu kaynakları seramikten tekrardan üreterek bir tür arşiv de oluşturmaktadır. Zira tüketime dayalı kültür içinde anlam her an yeniden değişip, dönüşebildiğinden bellek de kırılanlaşmaktadır; olaylar unutulmakta veya hatırlanma biçimleri farklılaşmaktadır. Toplumun geçmişi hatırlama şekli değişmekte ve yeniden yapılandırılmaktadır. Sanatçının "kırılğan" seramik yapıtları üzerinden toplumsal hafızanın, kültürün tüketime dayalı "çağdaş" dünya içerisinde nasıl şekillendiği ve yeniden oluşturulduğu incelenecektir.

Anahtar Kelimeler: Anlam, Malzeme, Kırılğanlık, Bilgi, Tüketim

ESKİŞEHİR HALK OYUNLARI KOSTÜMLERİNİN DİJİTALLEŞTİRME SÜRECİ

Burçin Sabiha Yeşil, Yüksek Lisans Öğrencisi

Eskişehir Teknik Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Tekstil ve Moda Tasarımı Anabilim Dalı

e-mail: burcinsabiha@gmail.com

ORCID ID: 0009-0009-1234-5085

Şakir Özüdoğru, Doktor Öğretim Üyesi

Eskişehir Teknik Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Tekstil ve Moda Tasarımı Anabilim Dalı

e-mail: sakiro@eskisehir.edu.tr

ORCID ID: 0000-0001-5451-1971

ÖZET

Bu bildiri, UNESCO'nun somut olmayan kültürel mirasın korunması ve aktarılması yaklaşımı çerçevesinde, Eskişehir halk oyunları kostümlerinin dijitalleştirilmesi sürecine odaklanan ve kültürel sürdürülebilirlik perspektifiyle devam eden bir yüksek lisans araştırmasının ara bulgularını paylaşmayı amaçlamaktadır. Araştırmanın temel amacı, halk oyunlarına özgü kostümleri dijital ortamda belgeleyerek geleneksel değerlerin korunmasını desteklemek ve bu sürece dair deneyimleri paylaşarak görüş alışverişinde bulunmaktır.

Eskişehir Anadolu Üniversitesi Halkbilim ve Araştırmaları Merkezi'nde yer alan yazılı dokümanlar ve görsel materyaller çalışmada kaynak olarak kullanılmıştır. Bu materyaller, halk oyunları kostümlerinin form, renk, nakış ve aksesuar gibi folklorik özelliklerini ortaya koymak amacıyla analiz edilmiştir. Ayrıca dijitalleştirme sürecinde kullanılan tasarım yazılımları (Adobe Illustrator, Inkscape/Inkstitch ve CLO 3D gibi) hem yaratıcı hem de teknik süreçlerde veri toplama ve değerlendirme araçları olarak işlev görmüştür.

Mevcut bildirinin örnekleme Eskişehir bölgesine özgü halk oyunlarına ait iki geleneksel kostümden oluşmaktadır. Bu kostümler, bölgesel kimlik ve folklorik anlatıyı temsil eden nitelikleri göz önünde bulundurularak seçilmiştir. Dijitalleştirme sürecinde, bu kostümlerin 2 boyutlu çizimleri yapılmış, ardından 3 boyutlu ortama aktarılmışlardır. Kostümlerden yola çıkarak günümüz moda eğilimleri çerçevesinde tasarlanması planlanan özgün koleksiyon çalışmasının da eskizleri çalışmada yer almaktadır.

Uygulama süreci kostümlerin dijital ortama aktarılması sırasında izlenen adımları ve karşılaşılan teknik zorlukları içermektedir. Çalışmada, önce geleneksel kostümlerden alınan veriler doğrultusunda temel çizimler yapılmış, ardından bu çizimler 3 boyutlu tasarım yazılımlarına aktarılmıştır. Dijitalleştirme sürecinde kullanılan araçların işlevselliği ve süreçte karşılaşılan sorunlar analiz edilmiş, aynı zamanda tasarım sürecine yönelik geliştirilen yaklaşımlar tartışılmıştır.

Bildirinin hem kültürel mirasın dijitalleşme sürecine dair deneyimleri hem de bu sürecin sürdürülebilirlik ve aktarım boyutlarını değerlendirme fırsatı sunacağı, bu ve benzer yaklaşımlara dair görüş alışverişi yapabilmek için platform işlevi görebileceği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Eskişehir halk oyunları kostümleri, Dijitalleşme, Kültürel sürdürülebilirlik, Kültürel miras, 3D tasarım programları

POPÜLER KÜLTÜR EKSENİNDEN, 1960'LAR VE GÜNÜMÜZ MODA ANLAYIŞINA BİR BAKIŞ

H. Meryem İmre, Doktor Öğretim Üyesi

İstanbul Aydın Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi

Tekstil ve Moda Tasarım Bölümü

e-mail: meryemimre@aydin.edu.tr

ORCID ID: 0000-0002-5308-1217

ÖZET

Moda, toplumun ekonomik, sosyolojik, kültürel değişim ve gelişmelerin yansıması olarak tanımlanmakla birlikte; bireyin bulunduğu sosyal ve kültürel konumundan dolayı, popüler kültürle yakın bir ilişki içerisinde. Teknolojideki hızlı ve etkin gelişimler, popüler kültürün kısa zaman dilimlerinde değişmesine zemin hazırlamaktadır. Toplumsal değişimler içerisinde özellikle 1960'lar, moda endüstrisinde devrim niteliğinde yeniliklerin yaşandığı bir dönemdir. Bu dönemdeki toplumsal değişim, popüler kültürün de etkisiyle moda anlayışında yaşanan büyük farklılık, özellikle gençler üzerindeki büyük etkisinden dolayı dikkate değer bir tarihsel süreci anlatmaktadır. 1960'lar, geçmişin kültürel birikimiyle popüler kültür yeniden şekillenirken, özgürlüğün de bireyselleşmeyle bütünleşmesine olanak sağlamıştır. Bu yenilikçi arayış, moda üzerinde son derece etkili olmuştur. Moda anlayışı, popüler kültürle şekillenen bir dönemi anlatırken, günümüz modası teknolojinin, küreselleşmenin, iletişim araçlarının gelişmesi ve sosyal farkındalığın etkisiyle hızlı bir dönüşüm içerisinde. 1960'lar ile beraber, toplumsal değişim bireylerin kimliklerini ve sosyal konumlarını daha belirgin bir şekilde moda anlayışı- bakışı üzerinden ifade etmelerine olanak sağlamıştır. Bu değişime günümüz teknolojisi veya bireyin moda anlayışı üzerinden bakacak olursak; moda, geçmişe kıyasla daha net, dijitalleşmiş, iletişim açısından gelişmiş sürdürülebilirlik ilkelerini benimsemiş bir yapı ile çevreye duyarlı bir kimlik kazanmıştır.1960'larda başlayan toplumsal değişim bireysel özgürlük ve toplumsal kimliğin moda üzerinden bir ifadesiydi. Değişim, gençliğin protesto ruhunun da göstergesi olmasından dolayı mod akımı, hippie stili ve mini etek gibi moda eğilimleri, bireysel özgürlüğün, kimliğin göstergesi olarak literatürde yer almıştır. Sezonluk olarak hazırlanan moda endüstrisi, 1960'lı yıllarda medya ve müzik grupları aracılığıyla yayılmaktaydı. Günümüz moda endüstrisi geçmişten aldığı referanslarla gelişmekle birlikte; teknolojinin, küreselleşmenin ve sosyal medyanın etkisiyle farklı şekilde evrimleşmektedir. Özellikle markaların sosyal sorumluluk projeleri, sürdürülebilirlik, çevre dostu ve fonksiyonel ürünlerin tasarlanması moda anlayışını etkilemektedir. Bu bağlamda çalışmada; günümüz modasıyla 60'ların toplumsal değişiminin moda üzerindeki etkisinin, popüler kültür üzerinden etkileşiminin, gelişim ve değişiminin literatür taraması yapılarak araştırılması ve bugünkü eğilimlerle karşılaştırmalı olarak incelenmesi amaçlanmıştır. Sonuç olarak günümüzde, moda endüstrisinde çevreci ve kaynakların kullanımına yönelik tasarım ve üretim bilinci önemli bir faktör olarak ortaya çıkmıştır. Sürdürülebilir tasarım, geri dönüşüm çalışmaları, biyo malzemeler, kullanım sonrası ürünlerin biyolojik olarak toprakla bütünleşmesini sağlamaya yönelik anlayış modanın temel yaklaşımları arasında yer almıştır. Bu amaca yönelik çalışmalar tasarımcı, doku mühendisleri ve tekstil mühendisleri ile ortak projeler ve karbon ayak izini azaltan tasarımlar doğrultusunda devam etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Moda, Popüler Kültür, 60'lı yıllar, Toplumsal Değişim, Gençlik

KÜLTÜREL MİRASIN GÜNCEL TEKSTİL TASARIMINA AKTARIM SÜRECİNDE HAYAL GÜCÜNÜN VE YARATICILIĞIN KULLANIMI

Leyla Aksoy Gülen, Yüksek Lisans Öğrencisi

Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Tekstil ve Moda Tasarımı Bölümü

e-mail: leyla.aksoy@msgsu.edu.tr

ORCID ID: 0000-0002-5186-3194

Nuray Er Bıyıklı, Doçent

Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Tekstil ve Moda Tasarımı Bölümü

e-mail: nuray.biyikli@msgsu.edu.tr

ORCID ID: 0000-0001-6780-1724

Dilek Alpan, Profesör

İstinye Üniversitesi, Tasarım ve Mimarlık Fakültesi, Tekstil ve Moda Tasarımı Bölümü

e-mail: dilek.alpan@istinye.edu.tr

ORCID ID: 0009-0003-9819-5191

ÖZET

Toplumlar yüzyıllar boyunca yaşadıkları topraklarda, coğrafi unsurların da etkisiyle çeşitli gelenek ve görenekler geliştirerek sosyal ve kültürel, somut ve soyut birikimler oluşturmuştur. Toplumların yaşam biçimini belirleyen ve toplumsal şartlara göre gelişen kültür; izlenerek gözlenmesi ve öğrenilmesi gereken, toplumdan topluma farklılık göstererek miras olarak aktarılan en önemli olgulardan biri olarak kabul edilmektedir. Bilindiği gibi, Anadolu, Asya ve Avrupa gibi iki büyük kara parçasını birbirine bağlayarak birinden diğerine geçen insanlara köprülük eden ve yüzyıllar boyunca kuşaktan kuşağa devredilen büyük bir kültürel birikiminin vatanı olmuştur. Bu sebeple, çok katmanlı kültürel yapısıyla pek çok miras barındıran Ana-dolu, gizemli ve etkileyici yönleriyle, özgün eserler veya ürünler geliştirilmek istenen, hayal gücü ve yaratıcılık içeren alanlar için çok yönlü bir ilham kaynağı olarak görülmektedir. Örneğin, yaratıcılığın etkin olarak kullanıldığı ve güzel sanatların temel alanlarından biri olan tasarım alanında çalışan tasarımcılar, yeni fikir ve özgün ürün geliştirme süreçlerinde yaratıcı zeka ve yüksek hayal gücüne ilham olan çeşitli görsel ve işitsel öğelerden yararlanarak, kültürel hafızamızı yaratıcı pratiklerle buluşturan öncü bakış açılarıyla geleneği geleceğe aktarmakta önemli roller almaktadır. Bu nedenle, bu bildiriye konu olan tasarımlarda, Anadolu kültür mirasının en önemli parçalarından biri olan Zeugma mozaiklerine odaklanılmıştır. Döneminin mimari bezeme unsuru olmakla birlikte zengin bir düşünce ve inanç içeriğini görsel bir dille ifade etmek amacıyla üretilen bu mozaikler, aynı temadan yola çıkılarak geliştirilen kumaş koleksiyonlarında renk, doku, teknik ve kompozisyon öğeleri açısından ilham kaynağı olarak belirlenmiştir. Özgün, sıra dışı ve yaratıcı yönleriyle tasarlayan kişiye göre farklılık gösteren yaklaşımların örneklediği bu çalışmalarda, araştırma sürecinde ve ardından hayal gücünün devreye girdiği esinlenme evresinde, duyular yoluyla algılanan verinin zihni nasıl yönlendirdiği ve yaratıcılığı ne şekilde desteklediği, kumaş tasarımları ile ortaya konulmuştur. Böylece bu bildiride, yaratıcı zihinsel işleyişin bir parçası olan hayal gücü ile esinlenen imgeler arasında kurulan ilişki ile geliştirilen özgün ve yaratıcı kumaş tasarımı örnekleri ele alınarak belirli bulgular elde edilmiş ve sonuçlar kültürel bir mirasın güncel tekstil tasarımına aktarım süreci açısından değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kültürel miras, tekstil tasarımı, kültür, yaratıcılık, hayal gücü

LİNOL BASKI VE MEKAN TASARIMI: GEOMETRİK DERİNLİK VE DOKU ARAYIŞINDA YARATICI BİR YAKLAŞIM

Eser Kasapoğlu Gesoğlu, Öğretim Görevlisi

İstanbul Medipol Üniversitesi

İç Mekan Tasarımı Programı

e-mail: ekasapoglu@medipol.edu.tr

ORCID ID: 0009-0008-7586-6809

ÖZET

Bu çalışma, temel tasarım eğitimi dersinde incelenen leke konusunun, geleneksel baskı yöntemleri ile modern eğitim süreçlerine nasıl entegre edilebileceğini incelemektedir. 100 öğrencinin katılımıyla gerçekleştirilen çalışmada, öğrencilerden mekânı “leke” olarak tanımlamaları istenmiş ve tasarım sürecinde geometrik yapılara, dokulara, ışık-gölge ilişkileri ile derinlik gibi temel tasarım unsurlarına odaklanılmıştır. Uygulanan yöntem, öğrencilere linol baskı tekniği kullanarak mekânı soyut ve somut öğeler arasında birleştirme fırsatı sunmuş; linol baskı tekniği, mekânın yüzeyini zenginleştirerek derinlikli bir tasarım dili oluşturmuş ve öğrencilere yaratıcı çözüm geliştirme imkânı sağlamıştır.

Çalışma, geleneksel sanat bilgisinin çağdaş tasarım yaklaşımları ile harmanlanarak, öğrencilerin tasarımlarında estetik ve kültürel bir derinlik kazandırdığını ortaya koymaktadır. Öğrencilerin oluşturduğu tasarımlar, mekânın algısını dönüştüren görsel anlatılar haline gelmiş ve her bir proje, kullanılan tekniklerle özgün bir biçimde ifade edilmiştir. Bu bulgular, geleneksel baskı tekniklerinin iç mekân tasarımıyla entegrasyonunun, öğrencilerin yaratıcı potansiyellerini nasıl artırdığını ve tasarımlarına özgünlük kattığını göstermektedir.

Sonuçlar, geleneksel baskı tekniklerinin iç mekan tasarımında yeni bir dil geliştirmeye yardımcı olduğunu ve tasarımcıların geçmişin estetik mirasını modern projelere entegre etmesine olanak sağladığını ortaya koymaktadır. Bununla birlikte, çalışmalar henüz tamamlanmamış olup, detaylı sonuçlar bildiride sunulacaktır.

Anahtar Kelimeler: İç Mekân Tasarımı, Linol Baskı, Geleneksel Teknikler, Yaratıcı Düşünme, Geometrik Derinlik

KÜLTÜR İÇİNDEKİ BENLİK KAVRAMI: OTOETNOGRAFI

Huriye Aydın Çelikcan, Doktor Öğretim Üyesi

Ankara Müzik ve Güzel Sanatlar Üniversitesi, Müzik ve Güzel Sanatlar Eğitim Fakültesi
Görsel Sanatlar Eğitimi Bölümü

e-mail: huriye.celikcan@mgü.edu.tr

ORCID ID: 0000-0002-8725-4251

ÖZET

Bu çalışmanın temel amacı, sanat ve tasarım eğitiminde otoetnografi yönteminin kullanımını incelemektir. Otoetnografi, araştırmacının deneyimlerini, gözlemlerini ve iç dünyasını anlatan nitel bir araştırma yöntemidir. Otoetnografi, araştırmacıyı kendi kültür ve yaşamından etkileşimler ve deneyimlerini anlamlandırmak için içsel bir yolculuğa çıkarır ve bu deneyim ve gözlemlere dayanarak bir toplumu veya kültürü anlama ve anlatmaya çalışır. Bu anlamda, otoetnografi araştırmacının öznel deneyimlerini ve bu deneyimlerin kültürel, sosyal ve tarihsel bağlamını anlamaya odaklanır. Çalışmada, otoetnografi yönteminin ne olduğu, sanat ve tasarım eğitiminde araştırma yöntemleriyle nasıl ilişkilendirilebileceği ve nasıl uygulanabileceği ele alınacaktır. Bu doğrultuda, otoetnografinin bir yöntem olarak nasıl kullanılacağını açıklaması açısından yaratıcı analitik pratikler olarak da adlandırılan sanat temelli araştırma yönteminden faydalanılacaktır. Araştırma verileri 5 sanat eğitimi öğrencisi ve katılımcı-gözlemci olan araştırmacıdan toplanan verilerden elde edilecektir. Araştırma verilerinin elde edilmesinde araştırmacı alan notları, otoetnografik anlatılar, yansıtıcı günlükler, görüşmeler, yazışmalar ve katılımcıların sonuçta elde ettikleri otoetnografik eserleri kullanılacaktır. Araştırmada deneyimlerin analizinde, anlatı analizi ve gömülü kuramdan faydalanılacaktır. Araştırma sonucunda ise katılımcıların otoetnografik anlatıları aracılığıyla kendi kimlikliklerinden yola çıkarak kültür içindeki benlikleriyle otoetnografik sanat üretmeleri sağlanacaktır. Böylece katılımcı verilerindeki bulgular, katılımcıların kültürel ve toplumsal normlar içerisindeki kendi kimlikleri ve iç seslerini bulmalarına yardımcı olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Otoetnografi, sanat temelli araştırma, kültür, deneyim, yaratıcı analitik pratikler

TASARIM STÜDYOSUNDA DUYUSAL DENEYİMLER: KARAKÖY'ÜN ÇOK KATMANLI YAPISININ KEŞFİ

Sezen Tarakçı, Doktor Öğretim Üyesi

Duygu Özgür, Doktor Öğretim Üyesi

Sanem Coşan Acar, Öğretim Görevlisi

Gizem Kepenek, Araştırma Görevlisi

İstanbul Kent Üniversitesi, Sanat ve Tasarım Fakültesi
Kentsel Tasarım ve Peyzaj Mimarlığı Bölümü

e-mail: sezen.tarakci@kent.edu.tr

ORCID ID: 0000-0002-9836-7155

ÖZET

Kültürel miras, yalnızca somut yapılarla sınırlı kalmayıp, geçmişin izlerini duyular ve bellek aracılığıyla günümüze taşıyan çok katmanlı bir olgudur. Duyusal deneyimler, bireysel ve kolektif belleğin yapı taşlarını oluşturarak, kültürel kimlik ve toplumsal hafızanın yeniden üretimine katkı sağlar. İstanbul Kent Üniversitesi, Sanat ve Tasarım Fakültesi, Kentsel Tasarım ve Peyzaj Mimarlığı Bölümü öğrencilerinin Tasarım Stüdyosu-I kapsamında gerçekleştirdikleri çalışmalar, duyuların ve mekânsal katmanların tasarım eğitiminde ne denli etkili bir rol oynadığını ortaya koymaktadır.

2024-2025 Güz yarıyılında Tasarım Stüdyosu-I dersi, öğrencilerin çevresel algı ve duyulara yönelik farkındalıklarını derinleştirerek eleştirel bir perspektif kazanmalarını amaçlamıştır. Bu bağlamda, çalışmanın mekânsal odak noktası olarak tarihi ve çok katmanlı yapısıyla dikkat çeken Karaköy seçilmiştir. Karaköy'de Perşembe Pazarı'ndan başlayarak Galataport'a kadar uzanan kıyı hattı, öğrencilerin duyusal deneyimlerine dayalı analiz ve tasarım çalışmaları için çalışma alanı olarak belirlenmiştir. Ders kapsamında, sahada "sessizlik yürüyüşleri", "koku yürüyüşleri" ve farklı mekânsal dokuların incelendiği "deneyisel yürüyüşler" düzenlenmiştir. Bu deneyimlerin ardından öğrencilerden, tasarım ilkelerine bağlı kalarak duyusal algılarını iki ve üç boyutlu ifadelerle temsil etmeleri beklenmiştir.

Bu bildiride sunulan öğrenci çalışmaları, tasarım eğitiminde duyusal algı ve mekânsal katmanların bütünleşik bir yaklaşımla ele alınmasının önemini ortaya koymaktadır. Duyuların kent deneyiminde oynadığı rol, öğrencilerin bireysel ve kolektif üretimleri aracılığıyla yorumlanmıştır. Kültürel miras, kentsel hafıza ve mekânsal algı ekseninde gerçekleştirilen öğrenci projeleri, duyuların tasarım sürecinde sadece bireysel algıyı değil, aynı zamanda kentsel mekânların kolektif hafızasını nasıl şekillendirdiğini öne koymaktadır. Bu çalışmaların sonunda, öğrencilerin duyusal deneyimlerinin tasarım eğitiminde kültürel mirası daha derinlikli kavrama ve özgün bir biçimde aktarma açısından önemli bir potansiyel sunduğu gözlemlenmiştir. Ayrıca duyusal deneyimlerinin onlara kattığı farklılığı tespit edebilmek için öğrencilere anket çalışması yapılmış ve bu çalışmanın sonucunda öğrencilerin algılarının ve tasarım yaklaşımlarının çeşitli boyutlarda geliştiği belirlenmiştir. Bu süreçte, mekânın tarihsel ve fiziksel katmanları duyular aracılığıyla analiz edilmiş, tasarımın estetik ve işlevsel bir pratik olmanın ötesinde, geçmişin izlerini geleceğe aktaran bir araç işlevi gördüğü ortaya konmuştur.

Mekânın tarihsel ve fiziksel katmanları duyular aracılığıyla analiz edilmiş, tasarımın estetik ve işlevsel bir pratik olmanın ötesinde, geçmişin izlerini geleceğe aktaran bir araç işlevi gördüğü ortaya konmuştur. Çalışmalar, Karaköy'ün mekânsal özelliklerinin soyutlanarak yeniden yorumlanması yoluyla, duyusal algının mekânsal tasarımda etkili bir ifade aracı olarak kullanılma potansiyelini göstermektedir. Bu bildiri, duyuların kültürel mirasın korunması ve aktarımı sürecindeki rolünü öne çıkararak, tasarım eğitiminde bütüncül ve katmanlı bir yaklaşımın önemini vurgulamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Tasarım stüdyosu, çevresel algı, duyusal algı, kültürel miras, tasarım eğitimi

BAĞLAMA AÇIŞLARINDA DOĞAÇLAMANIN ROLÜ VE KÜLTÜREL BELLEĞİMİZDEKİ İZDÜŞÜMLERİ

Erhan Özdemir, *Doktor Öğretim Üyesi*

İstanbul Okan Üniversitesi Konservatuarı
Müzik Bölümü

e-mail: erhanozdemir@okan.edu.tr

ORCID ID: 0000-0001-6872-1603

ÖZET

Bu çalışma, Türk halk müziğinin (THM) en başat çalgılarından biri olan bağlamadaki açışların doğaçlama yoluyla nasıl icra edildiğini ve söz konusu doğaçlamaların kültürel belleğimizdeki yansımalarını incelemeyi amaçlamaktadır. Bağlama açışları, bir yandan icra edilen eserin başlangıcında müzikal anlatının estetik zeminini oluştururken diğer yandan icracının kişisel yaratıcılığını ve hafızasında taşıdığı kültürel kodları açığa çıkarır. THM formlarından birisi olan uzun havalar, Türkiye'nin hemen hemen her yöresinde karşımıza çıkar. Ait oldukları yörelerin müzikal karakterine uygun olarak kendine has ezgi yapılarına sahip olan uzun havalar, bu yönüyle çeşitlilik arz eder. Başka bir deyişle, uzun havalar, hem vokal hem de çalgısal icraları itibarıyla ait oldukları yörelerin üslûp ve tavrını yansıtır.

Bu çalışmanın kapsamı, uzun hava türleri içerisinde yer alan bozlak açışlarının çalgısal icra biçimlerini içermektedir. Bozlakların genelinde karşımıza çıkan açış pratiği, her bir bozlak için kendi içinde farklı ezgi motifleri ihtiva etmektedir. Söz konusu olgu, bu çalışmada semiyolojinin gösteren + gösterilen = gösterge denklemi üzerinden ele alınıp irdelenmektedir. Bu bağlamda, her bir bozlak türü için, bağlama ile icra edilen açışlarda ses örgüsü, icra teknikleri ve seyir özellikleri gibi kriterleri ortaklaştıran gösterenlerin ne olduğu çalışmanın en temel sorunsalını oluşturmaktadır.

Halk müzikleri, sosyal davranışların bir parçası olarak kültürel göstergelerden oluşmaktadır. Bu bağlamda herhangi bir halk müziği türüne ait açış icrası, kendi kültürel çevresi içerisinde kimi zaman ortak kimi zaman da farklı anlamlar taşıyan gösterenleri bünyesinde barındırmaktadır. Ayrıca açış icralarında kurgulanan ezgisel yapı, yaratıldığı kültür dairesi içerisinde yer alan gösterilenlere işaret ederek duyumsal göstergeleri de meydana getirmektedir.

Doğaçlama, icra anında sanatçının hem bireysel hafızası hem de toplumun ortak belleği ile kurduğu bir diyalogdur. Özellikle açışlarda kullanılan ezgisel motifler ve ritmik yapılar geçmişten bugüne aktarılan müzikal birikimin duyusal hafızada yeniden canlanmasını sağlar. Bu süreçte icracı, yaşadığı coğrafyaya ait ses kültürünü ve bireysel duygularını birleştirerek dinleyiciye aktarır. Bu çalışmada, bağlama ile bozlak açışlarında doğaçlamanın kültürel belleği canlı tutma işlevi incelenmiş; ezgilerin nasıl birer sesli hafıza izi olarak işlev gördüğü semiyolojik bir analiz yöntemiyle çözümlenmiştir. Ayrıca, doğaçlamanın toplumsal hafızada nasıl kalıcı bir hale geldiği tartışılmıştır.

Sonuç olarak bağlama ile icra edilen bozlak açışlarındaki doğaçlama, kültürel belleğin hem bir taşıyıcısı hem de yeniden üreticisi olarak işlev görmektedir. İrcacıların yaratıcılığı sayesinde geçmişle gelecek arasında güçlü bir köprü kuran bozlaklarda yer alan bağlama açışları, ses kültürünün ileriye dönük taşıyıcılığında önemli bir yere sahiptir.

Anahtar Kelimeler: Bağlama, Açış, Bozlak, Doğaçlama, Kültürel Bellek, Semiyoloji

YURTTAN SESLER TOPLULUĞU VE KÜLTÜREL BELLEĞİMİZDEKİ YANSIMALARI

İsmail Güngör, *Doktor Öğretim Üyesi*

İstanbul Okan Üniversitesi Konservatuarı
Müzik Bölümü

e-mail: ismail.gungor@okan.edu.tr

ORCID ID: 0009-0004-0050-3051

ÖZET

Tüm ulus-devletler gibi, Türkiye Cumhuriyeti'nin tarihinde de müzik, yalnızca sanatsal bir ifade biçimi olarak değil, aynı zamanda Aydınlanmacı-milliyetçi kültür politikalarının sacayaklarından biri olarak işlevselleştirilmiştir. Nitekim 1940'lı yıllarda, Ankara Radyosu bünyesinde oluşturulan Yurttan Sesler Topluluğu, erken Cumhuriyet döneminde müziğin işlevsel kılındığı bir çeşit kültürel mühendislik projesidir. Kısacası, Yurttan Sesler, bir müzik topluluğu olmasının ötesinde, Gökalpçi 'milli musiki' idealinin tezahürlerinden biri olan ve 'Türk halk müziği' kavramı altında tanımlanan son derece spesifik bir öznel deneyim biçiminin ve müzikal kimliğin en başat kurucu unsurlarından biridir. Ne var ki konuyla ilgili bazı akademik yayınlarda, Yurttan Sesler Topluluğu'nun üstlendiği bu stratejik kurucu rolün anakronik bir şekilde tahayyül edildiği görülür. Zira bu tahayyülle göre, Yurttan Sesler Topluluğu, Türk halk müziği kategorisini yeniden inşa eden bir oluşumdur. Hâsılı teorik açıdan etnomüzikolojik bir interdisipliner perspektif uyarınca yapılandırılan ve son kertede Fransız filozof Michel Foucault'nun tarihyazımı anlayışını referans alan bu bildirinin nihai amacı, Türk halk müziği kategorisinin tarihsel sürekliliğine göndermede bulunan söz konusu anakronik yaklaşımları eleştirel bir şekilde ele alıp irdelemek ve Türk halk müziğinin inşası sürecinde Yurttan Sesler Topluluğu'nun tam olarak nasıl bir rol üstlendiğini tartışmaya açmaktır. Nihayet bu amaç doğrultusunda, konuyla ilgili birincil ve ikincil literatür taranmış ve mevcut verilerin analizinden elde edilen somut bulgular ışığında, Türk halk müziğinin pre-modern dönemlerden beri zaten var olan ve 1940'lı yıllarda, Yurttan Sesler Topluluğu tarafından yeniden inşa edilen kadim bir kültürel kalıt olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç, Türk halk müziği hakkındaki akademik literatürün önemli bir kısmını karakterize eden tarihsel süreklilik varsayımlarının tekrar gözden geçirilmesi ve aynı zamanda gelecekteki araştırmalar için çok daha analitik bir tarihyazımı anlayışının tesis edilebilmesi açısından büyük önem arz etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Yurttan Sesler, Türk halk müziği, Kültürel bellek, Foucault, Tarihyazımı

ANİMASYON YOLUYLA OSMANLI MİNYATÜRLERİNİN KÜLTÜREL BELLEKTEKİ YENİDEN İNŞASI¹

Artür Vahe Karapekmez, *Doktora Öğrencisi*

Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü,
Sanat ve Tasarım Ana Bilim Dalı, Sanat ve Tasarım Doktora Programı

ORCID ID: 0000-0001-7704-750X

İsmail Erim Gülaçtı, *Doktor Öğretim Üyesi*

Yıldız Teknik Üniversitesi, Sanat ve Tasarım Fakültesi
Sanat Bölümü, Endüstri Ürünleri Tasarımı Anasanat Dalı

ORCID ID: 0000-0002-6786-479X

ÖZET

Bu çalışma, Osmanlı minyatürlerinin dijital teknolojiler aracılığıyla yeniden yorumlanarak kültürel mirasın korunması ve aktarımına nasıl katkı sağladığını incelemeyi amaçlamaktadır. Kültürel mirasın duyusal ve zihinsel bellekteki etkilerini vurgulayan bu araştırma, özellikle animasyon teknolojilerinin geleneksel sanatı modern araçlarla birleştirerek yeni bir etkileşim düzeyi sunma potansiyeline odaklanmaktadır. Araştırmada, Osmanlı minyatürlerinin dijital ortama aktarılmasında 2D animasyon teknikleri kullanılmıştır. Geleneksel minyatürlerin perspektifsiz yapısı ve sembolik anlatım dili, dijital animasyon süreçleriyle hareketlendirilmiş ve izleyicilere daha etkileşimli bir deneyim sunulmuştur. Bu bağlamda, animasyonlarla zenginleştirilen minyatürlerin görsel hafızayı nasıl harekete geçirdiği, bireysel ve kolektif bellek üzerindeki etkileri değerlendirilmiştir. Araştırma kapsamında kullanılan yöntemler arasında literatür taraması, dijital modelleme ve animasyon tasarımı yer almaktadır. Örnek olarak, Osmanlı dönemine ait bir minyatürde tasvir edilen şehir manzarasının animasyon yoluyla yeniden canlandırılması, izleyicilere geçmişle daha güçlü bir duyusal bağ kurma imkânı sunmayı amaçlamaktadır. Böylece animasyon teknolojisinin geleneksel sanatı modern anlatılarla birleştirerek kültürel mirası koruma ve sürdürülebilirliğini sağlama konusunda güçlü bir araç olduğu gösterilmektedir. Ancak, bu süreçte Walter Benjamin'in "aura" kavramı bağlamında özgünlük ve kitlesel erişim arasındaki gerilim yeniden tanımlanmıştır. Dijitalleşme, Osmanlı minyatürlerinin zamana karşı korunmasını ve global izleyicilere ulaşmasını sağlarken, bu sanat formunun özgünlük algısını modern bir hareketlilikle dönüştürmüştür. Sonuç olarak, bu çalışma, animasyon teknolojilerinin geleneksel sanatı koruma ve dönüştürme süreçlerindeki rolünü tartışarak kültürel mirasın daha geniş kitlelere ulaşmasını sağlayan yaratıcı pratikler için yeni perspektifler sunmaktadır. Bu tür dijital uygulamaların, izleyicilerin duyusal deneyimlerini zenginleştirirken geçmişin estetik değerlerini modern dünyada yeniden inşa etme potansiyeli taşıdığı görülmektedir. Çalışmanın sonuçları, dijital dönüşümün kültürel belleği nasıl etkilediğini ve gelecekte bu sürecin daha geniş bir bağlama nasıl entegre edilebileceğini irdedecektir.

Anahtar Kelimeler: Kültürel Miras, Osmanlı Minyatürleri, Animasyon, Dijitalleşme, Aura Kavramı

KÜLTÜREL MİRASIN GELECEĞE AKTARILMASINDA YENİLİKÇİ BİR YAKLAŞIM: DİJİTAL OYUNLAR

Yasemin Kayabaşı *Doktor Öğretim Üyesi*

Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Sanat ve Tasarım Fakültesi
Dijital Oyun Tasarımı Bölümü

e-mail: ykayabasi@mehmetakif.edu.tr

ORCID ID: 0000-0002-6647-778X

ÖZET

Kültürel miras, bir toplumun geçmişten bugüne taşıdığı tarihsel, sanatsal ve geleneksel değerler bütünüdür. Bu mirasın korunması ve geleceğe aktarılmasında yenilikçi yöntemler kullanılmaktadır. Dijitalleşen dünya ve küreselleşmenin etkisiyle hızla büyüyen dijital oyun sektörü, artan oyuncu nüfusu sayesinde doğal, kültürel, somut ve soyut mirasların korunması ve tanıtılmasında yenilikçi bir araç olarak öne çıkmaktadır. Kültürel mirasın temsilinde dijital oyunların kullanımı, bir yandan mirasın korunması ve teşviki, diğer yandan yaratıcı endüstriler için iyi bir kombinasyon görevi görmektedir. Kültürel mirası dijital oyunlara entegre etme çalışmaları, tarihsel ve kültürel değerlerin gelecek nesillere aktarılmasında önemli bir rol oynamakta, aynı zamanda farklı kültürlerle dair farkındalığı da artırmaktadır. Bu farkındalıkla kullanıcıya eğlenceli bir deneyimle kültürel değerlere olan ilgisini artırma ve bu mirası daha erişebilir hale getirmektedir.

Bu araştırma, dijital oyunların kültürel mirasın korunması ve gelecek nesillere aktarılmasındaki potansiyel rolünü analiz etmeyi amaçlamaktadır. Kültürel miras öğelerini barındıran ve bu unsurları başarılı bir şekilde oyunculara aktaran dijital oyunlar incelenmiştir. Araştırmanın veri toplama sürecinde, bu oyunların içerikleri, oyunculara sunduğu deneyimler ve kültürel değerlerin aktarımında ne ölçüde başarılı oldukları değerlendirilmiştir. Bunun yanında, oyunların tasarım süreçlerinde kültürel hassasiyetin nasıl göz önünde bulundurulduğu da ele alınmıştır. Dijital oyunlar, genç kitlelerle iletişim kurmada ve onlara kültürel değerleri eğlenceli bir şekilde sunmada köprü görevi görmektedir. Böylece oyuncuları aktif katılımcılar haline getirerek kültürel unsurlarla daha derin bir etkileşim kurmalarını sağlamaktadır. Tarihi bir mekanın sanal kopyası üzerinde oyun oynayan kullanıcılar, mekanın tarihsel önemini hem öğrenmekte hem de deneyimlemektedir. Benzer şekilde, geleneksel bir hikayeyi dijital oyunlar aracılığıyla deneyimleyen oyuncular, bu hikayeyi pasif bir şekilde dinlemek yerine, onun bir parçası olarak daha etkin bir bağ kurmaktadır.

Araştırma sonucunda dijital oyunların kültürel mirasın korunmasındaki potansiyelini artırmak için dikkat edilmesi gereken bazı noktalar tespit edilmiştir. Oyun içeriklerinin oluşturulmasında kültürel hassasiyetin ön planda tutulması ve ilgili kültürün temsilinde özenli davranılması gerekmektedir. Ayrıca, kültürel değerlerin aktarımında otantik unsurların korunması ve eğlence unsurlarının bu mirası gölgelememesi önemlidir. Bu bağlamda, kültürel mirası dijital oyunlar yoluyla aktarma sürecinde multidisipliner bir yaklaşım benimsenmesi gerekmektedir.. Bu araştıma, dijital oyunların kültürel mirasın geleceğe taşınmasında yenilikçi ve sürdürülebilirliğine önemli katkılar sağladığı tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kültürel Miras, Dijitalleşme, Tasarım, Dijital Oyunlar, Sürdürülebilirlik

¹ Bu çalışma, Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sanat ve Tasarım Doktora Programı'nda, Dr. Öğr. Üyesi İsmail Erim Gülaçtı'nın danışmanlığında yürütülen "16 ile 18. Yüzyıllar Arasındaki İstanbul Temalı Minyatürlerin Animasyon Yoluyla Canlandırılarak İstanbul'un Dönüşümünün Gösterilmesi Amacıyla Bir Tanıtım Filmi Oluşturulması" başlıklı doktora tezinden türetilmiştir.

KÜLTÜREL MİRAS YAPILARININ VIDEO OYUNLARINDA TEMSİLİNİN DUYUSAL DENEYİM AÇISINDAN İNCELENMESİ

Açelya Özdirek, Yüksek Lisans Mezunu

İstanbul Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü,
Mimarlık ve Yapılı Çevrenin Yenilenmesi Yüksek Lisans Programı

e-mail: acelyaozdirek@gmail.com

ORCID ID: 0000-0003-2473-612X

Selin Kaynar, Araştırma Görevlisi, Doktora Öğrencisi

İstinye Üniversitesi, Güzel Sanatlar, Mimarlık ve Tasarım Fakültesi
Dijital Oyun Tasarımı Bölümü
Yıldız Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü
Mimari Tasarım Doktora Programı

e-mail: selin.kaynar@istinye.edu.tr, selinkaynar17@gmail.com

ORCID ID: 0000-0003-2020-613X

ÖZET

Kültürel miras yapıları, kent belleğinin gelecek kuşaklara aktarılması bakımından büyük önem taşımaktadır. Kültürel miras yapılarının video oyunlarında temsil edilmesi, bu yapıların yaratıcı pratiklerle yeniden yorumlanması bir yoldur. Video oyunları ile mimarlık ilişkisini ve kültürel mirasın bu bağlamdaki temsillerini ele alan çalışmalar, son yıllarda literatürde giderek artmaktadır. Bu nedenle duysal deneyimlerin kültürel mirasın aktarımına sağladığı katkı video oyunları üzerinden ele alınmıştır. Çalışmanın amacı kültürel miras yapılarının dijitalleşen dünyada üretilen video oyunlarında temsilini örnekler üzerinden incelemektir. Bu çalışma, geçmişin izlerini geleceğe taşıyan kültürel miras yapılarının video oyunlarındaki temsil süreçlerinde duyuların nasıl katkı sağladığını ve bu temsillerin oyuncular üzerindeki etkilerini araştırmayı hedeflemektedir. Çalışmanın yöntemi, seçilen video oyunlarındaki kültürel miras unsurlarının incelenmesi ve bu temsillerin duysal deneyimlerle nasıl güçlendirildiğinin analiz edilmesidir. Yapılan incelemeler sonucunda, video oyunlarında kullanılan çeşitli dokular, renkler, ses unsurları ve diğer öğelerle, görme ve işitme duyularının, duysal deneyimlerin öncelikli araçları olarak öne çıktığı ve kültürel miras yapılarının temsiline katkı sağladığı tespit edilmiştir. Örneğin, Journey’de minimal bir estetik ve atmosferik ses kullanımıyla duysal deneyimlerin kültürel mirası algılama ve hissetme sürecine katkı sağladığı, Civilization VI’da ise tarihsel yapıların görsel detaylandırmaları ve müzik gibi işitsel unsurlarla oyuncuların o döneme dair bir bağ kurmasının teşvik edildiği görülmüştür. Bu video oyunlarında, oyuncunun, sadece bir gözlemci değil, aynı zamanda bu mirası deneyimleyen aktif birer katılımcı olmalarına duysal deneyimlerin katkı sağladığı tespit edilmiştir. Video oyunlarının, duysal temsiller aracılığıyla oyuncularda kültürel miras bilinci oluşturma potansiyeline sahip olduğu anlaşılmaktadır. Bu bağlamda, duyuların bu süreçte aktif bir rol oynaması, oyuncuların kültürel miras yapılarını algılamalarını ve bu yapılarla etkileşim kurmalarını kolaylaştırmakta ve kültürel mirasın daha geniş kitlelere erişimini sağlamaktadır. Sonuç olarak, video oyunlarının kültürel mirası genç kuşaklara aktarmada etkili bir araç olduğu; duysal unsurların bu aktarımı güçlendirdiği ve bu sayede oyuncuların kültürel mirasa dair aidiyet ve immersion (sarmalanma) duygularının arttığı söylenebilir. Bu bağlamda, video oyunlarında duysal temsillerin çeşitlendirilmesi ve derinleştirilmesi, kültürel mirasın korunması ve geleceğe aktarılması süreçlerinde önemli bir yere sahiptir.

Anahtar Kelimeler: Kültürel miras, Video oyunları, Dijital Temsil, Duyusal Deneyim, Oyuncu Etkileşimi

YAPAY ZEKADA İSTEM MÜHENDİSLİĞİ VE ARACIN GÖRÜNMEZ ETKİSİ

Sibel Gök, Doktora Öğrencisi

Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü,
Sanat ve Tasarım Doktora Programı

ORCID ID: 0000-0003-0500-3158

İsmail Erim Gülaçtı, Doktor Öğretim Üyesi

Yıldız Teknik Üniversitesi, Sanat ve Tasarım Fakültesi

e-mail: egulacti@yildiz.edu.tr

ORCID ID: 0000-0002-6786-479X

ÖZET

Kültürel miras, duyular ve bellek arasındaki dinamik bir ilişki aracılığıyla geçmişin izlerini bugüne taşır. Sanat ve tasarım alanında bu aktarımın yeniden yorumlanması, teknolojinin yaratıcı pratiklerle nasıl bir bağ kurduğu sorusunu gündeme getirir. Yapay zekâ (YZ) sistemleri, özellikle istem mühendisliği süreçleriyle, kültürel mirasın duysal deneyimlerle yeniden inşasında yeni olanaklar sunmaktadır. Bu çalışmada, yapay zekâ araçlarının duysal deneyimler ve bellek arasındaki etkileşimde nasıl bir rol oynadığı incelenmiştir. İstem mühendisliği, sanatçının yaratıcı süreçleri yönlendirme ve estetik çıktılar elde etme yetkinliğini artırırken, kültürel mirasın koku, dokunma, işitme ve görme gibi duyular aracılığıyla yeniden yorumlanmasına katkıda bulunabilir. Örneğin, bir mekânın dokusunun, bir görselin renk tonunun veya bir sesin tınısının yapay zekâ yardımıyla yeniden üretilmesi, bireysel ve kolektif belleğin yeniden kurgulanmasını sağlar. Çalışma, insan-makine etkileşimindeki “görünmezlik” kavramını kültürel miras bağlamında ele alarak, YZ araçlarının duysal deneyimlerin aktarımında daha etkin ve kullanıcı dostu hale gelmesinin önemini vurgulamaktadır. Mevcut YZ sistemleri, özellikle GAN tabanlı sanat uygulamalarında, kullanıcıyı yaratıcı süreçte sürekli müdahaleye zorlayarak zaman kaybına ve kavramsal sınırlamalara neden olmaktadır. Bu bağlamda, YZ araçlarının görünmezleşmesi, yaratıcı süreçlerin hızlanmasını ve duysal deneyimlerin daha etkili bir şekilde aktarılmasını sağlayabilir mi? sorusu tartışılmıştır. Çalışma ayrıca, algoritmik sapmaların ve taraflı sonuçların kültürel mirasın doğru bir şekilde yorumlanmasını engelleyip engellemediğini sorgulamaktadır. Gelecekte, daha gelişmiş istem mühendisliği süreçlerinin ve yazılım modellerinin (örneğin, Prompirit) sanatçının estetik tercihlerini duysal düzeyde yansıtan sonuçlar elde etme potansiyelini artıracığı öngörülmektedir. Bu tartışmalar, kültürel mirasın duysal deneyimlerle yeniden yorumlanmasında disiplinler arası bir perspektif sunarak, sanat ve tasarım alanlarında hem geçmiş bugüne taşıyan hem de geleceği yeniden inşa eden yaratıcı pratikler için yeni ufuklar açmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Yapay zekâ, istem mühendisliği, duysal deneyimler, kültürel bellek, yaratıcı süreç

RED DOT THEORY: KAMUSAL MEKÂNI HACK'LEMEK

Elif Köse Akdemir, Araştırma Görevlisi

Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Bodrum Güzel Sanatlar Fakültesi
Resim Bölümü

e-mail: elifkose@mu.edu.tr

ORCID ID: 0000-0001-6153-6202

ÖZET

Bu çalışmada, anonim bir sokak sanatçısının “Red Dot Theory” olarak adlandırdığı, Barselona sokaklarında gerçekleştirilen sokak sanatı, kamusal mekânın hack'lenmesi bağlamında incelenecektir. “Hack¹” kavramı; en genel anlamda dijital ortamlarda, yazılımsal korsanlık gibi izinsiz erişim eylemlerini ifade eden bir kavramdır.

Red Dot Theory, Barselona sokaklarına kırmızı noktalarla müdahale edilmesiyle oluşan, minimal bir sokak sanatı hareketidir. Sanatçının anonim olarak sosyal medya üzerinden fotoğraflar paylaşarak yürüttüğü bu proje, street hacking: görsel vandalizm, grafiti korsanlığı olarak tanımlanmaktadır. Grafiti olarak bakıldığında oldukça minimal düzeyde bir görüntüye sahip olan bu müdahaleler, küçük kırmızı noktaların sürekli tekrarı ile kamusal alanın bir tür anonim korsanın ele geçirdiği izlenimini yaratmaktadır. Bilgisayar korsanlarının eylemlerine benzer biçimde, şehrin kamusal alanlarının savunmasız ve erişilebilir bir sistem olarak yaklaşan sanatçı, kamusal alanın bir değişim ve tartışma alanı olarak yeniden düşünülmesine olanak sağlar. Kentsel ‘hack’ müdahaleleri, kamusal alanın olağan bileşenlerine yön vererek, o yere ve zamana ait yeni gerçeklik alanları oluşturur. Şehrin sokaklarında gündelik hayata dair olgular ve olaylar üzerinden bir deneme ve potansiyel alanı oluşturma halini bize gösteren, sorgulayıcı tavrıyla, sanatın en özgür olduğu alanları görünür hale getiren bu tür yapılar farklı deneyim alanları yaratır. Yapılan eserlerin bir kimliğe atfedilmeden salt kendi etki alanını yaratmaya çalışması, deneyimi olabildiğince öznelleştirerek, alımlayıcıya birbirinden farklı hikayeler sunarak deneyim alanlarını genişletmektedir. Gündelik yaşamımızın bir parçası haline gelen her gün karşılaştığımız düşündürücü, şaşırtıcı ve tedirgin edici kamusal alan çalışmaları, her gün önünden geçtiğimiz tanıdık mekanları farklı açılardan deneyimlememize olanak sağlamaktadır.

Sanatçı, Red Dot Theory projesi kapsamında kamusal alanın yanı sıra, açık kaynak olan Wikipedia ve benzeri platformlarda da müdahalelerde bulunmuştur. Kamusal mekanlara doğrudan müdahaleyle birlikte eş zamanlı olarak sosyal medya platformu Instagram üzerinden dokümantasyon fotoğrafları paylaşarak, işi farklı bir kamusal mekâna taşımıştır. Mekânsal deneyimlerin hem sanatçı hem de izleyici için önemli olduğu günümüzde, bu türden bir yapıyı deneyim odağında incelemek, mekânsal farklarla beraber anlam katmanları üzerinden açılması amaçlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kentsel müdahale, deneyim, hacking, anonim, kamusal mekân

¹ Hack kavramının tam olarak Türkçe karşılığı olmadığı için, metin içinde İngilizce olarak kullanılmıştır. Türk Dil Kurumunun bu kavrama doğrudan bir önerisi henüz bulunmamaktadır. Street Hacking: kentsel alanlara müdahale, sızma gibi anlamları barındırmaktadır.

TOPLUMSAL FAYDACILIK VE DOĞA BAĞLAMINDA SANAT ÜRETİMİ

İpek Şenel Özayten, Doktor Öğretim Üyesi

Kafkas Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi
Resim Bölümü

e-mail: ipeksevenell@gmail.com

ORCID ID: 0000-0003-3091-4180

ÖZET

Toplumsal fayda toplumun ihtiyaçlarına ve sorunlarına çözüm üretmeyi hedefler. Günümüzde nüfus artışı, işsizlik, sağlık, eğitim, hukuk, cinsiyet eşitsizliği, pandemi, iklim değişikliği, kuraklık gibi toplumsal ve çevresel riskler sadece insan toplumunu değil doğamızın, gezegenimizin de geleceğini tehdit etmektedir. Sürdürülebilirliği hedefleyen sosyal, bilimsel ve sanatsal çalışmalar bu sorunlara karşı bir bilinç uyandırarak çözüm aramaktadır. Ayrıca doğanın kendisi sosyal dayanışma ve üretim hakkında pek çok bilgi ve deneyimi içinde barındırır. Doğayı merkeze alan mekâna özgü çalışmalarda gidilen mekânların tarihi, kültürel, çevresel, sosyal ilişkiler bir sanat formu olarak ele alınır. Ancak söz konusu mekânlardaki ilişkisel estetiği anlamak ve yorumlayabilmek için sanat üretiminde etkisi olan doğanın kültürle olan etkileşimine faydacılık ekseninden bakmak önem arz eder. Toplumsal faydacılık ve doğa bağlamında sanat üretimi, bireyler ve toplum üzerinde hem estetik hem de bilinçlendirme açısından güçlü bir etki yaratabilir. Sanat, insanları doğayla yeniden bağ kurmaya teşvik ederken, çevresel sorunlara dikkat çekmek ve sürdürülebilir bir gelecek için farkındalık yaratmak amacıyla bir araç olarak kullanılabilir. Sanatın toplumsal faydaya ve doğaya olan katkısı, insanları bilinçlendirmekle kalmayıp doğanın bir parçası olduklarını hatırlatır. Bu çalışmada sanatın yalnızca bireysel ifadeyi değil aynı zamanda toplumsal dönüşümü de hedef alan sanatçı çalışmalarından örnekler verilecektir. Buradaki amaç, sanat yapıtının insana yönelik toplumsal yapısını ve ilişkisel bağlamını göstermektir. Bu tür projeler, toplumun hem estetik anlayışını hem de çevresel sorumluluğunu dönüştürebilir. İlişkisel sanat pratiklerinde görüldüğü gibi sanatçının çevresinin de katılımıyla birlikte kamusal alanda belirlenen mekânda halkla ortak üretilen sanat yapıtının toplumla etkileşime girmesi, başka disiplinlerin sanattan etkilenmesi ve bu etkileşimin doğaya yarayacak biçimde kullanılması yine ‘Faydacılık’ın alanına girmektedir. Bu ilişkisel etkileşimin olduğu süreçte sanatın işlevi; katılımcıya dönüşen izleyici ile kurulan iletişim, diyalog yoluyla çevresel - toplumsal sorunlara zemin tutan mekâna özgü çalışmalarla farkındalık oluşturmaya doğru evrilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Faydacılık, Biyosanat, Land Art, Toplumsal katılım, ilişkisel estetik

YIKICI SANAT PRATİKLERİ BAĞLAMINDA BANKSY ÖRNEĞİ

M. Fatih Gök, Doktor Öğretim Üyesi

Adıyaman Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi
Resim Bölümü

e-mail: mgok@adiyaman.edu.tr
ORCID ID: 0000-0001-9686-7888

ÖZET

Sanat yaratımı veya sanat eseri üretimi geleneksel olarak yüzyıllardır üretmek, yaratmak ve mevcut olana eklemek üzerine olmuştur. Günümüz sanatında ise bu akışı tersine çevirerek yeni yollar ve anlamlar yaratmaya çalışan yeni yaklaşımlar ortaya konulmaktadır. Kendini yok eden veya yok edilmek üzere inşa edilen sanat olarak nitelendirilebilecek bu sanat anlayışı, 1960'ların kavramsal sanat hareketlerinden günümüze gelen süreçte sanat alanında görülen önemli yaklaşımlardan biridir. Yaratma ve üretme yönündeki doğrusal akışın tersine çevrilmesi, yeni anlamlar ve bağlamlar yaratma potansiyelinin yanı sıra kural yıkıcı anlamda anarşist bir sanatsal tavır olma potansiyelini taşır. Resim, heykel, performans gibi çok çeşitli görünümlemlerle gerçekleştirilen bu sanat türü sanata teknikten ziyade kavram üzerinden yaklaşımı içermektedir. Bu kavram ise, geleneksel yaklaşımlarla karşılaştırıldığında içine sürecin de dahil olduğu daha geniş bir zaman aralığını gösterir. Süreç içerisinde dönüşen sanat, olmuş bitmiş tastamam sanat eseri mefhumunu sorgulamaya açmıştır. Bu yıkıcı sanat pratikleri, süreci vurgulamanın yanı sıra sanat eserinin ve sanat nesnesinin varoluşunun da sorgulanmasını sağlamıştır. Sanat eserinin bir meta olarak alınıp satılabilme özelliği, göze hoş gelecek estetik değer yaratma koşulu ve eserin maddesel varlığı gibi konularda yeni sorgulamalara olanak tanımıştır. Bir eser, müzede, galeride veya kamusal alanda sergilendiğinde kültürel belleğin bir parçası olur. Bellek ve bir sanat eserinin kalıcılığı arasında metaforik bir ilişki vardır. Müzede sergilenmek üzere korunmaya alınan bir eser belleğe kaydedilir ve gerektiğinde hatırlanmak üzere izlenmeye açıktır. Yıkıcı sanat pratiklerinde ise eserin kalıcılığının saldırı altında olması, bir bellek metaforu olarak unutmaya kavramına denk düşer. Hatırlama ve unutmaya ile var olma ve yok olma arasındaki ilişkide yıkıcı sanat pratiklerini incelemek mümkündür. Çalışmada gerçek kimliği belirsiz ve sprekülatif olan, İngiliz olduğu düşünülen sanatçı Banksy'nin son dönem eserlerinin bu bağlamlarda incelenmesi amaçlanmıştır. Banksy'nin sanat çalışmalarının yıkıcı sanat pratikleri, sanat eserinin kalıcılığı, eleştirel sanat ve kültürel belleğin inşası gibi bağlamlarda okunmasıyla günümüz sanat dünyasında yeni yaklaşım olanakları ve olasılıkları tartışmaya açılmıştır. Çöp Kutusunda Aşk ve Yakılmış Banksy gibi kendi kendisini yok eden çalışmalar, sanat eserinin imha sürecinin aslında ironik olarak yeni bir eserin inşa süreci olduğunu göstermiştir. Yöntem olarak Banksy'nin çalışmaları üzerinden eser analizleri ve kavramsal araştırmalar yapılacaktır. Sonuçlara bildiride yer verilecektir.

Anahtar Kelimeler: Yıkıcı Sanat, Geçicilik, Eleştiri, Kültürel Bellek, Banksy

TUZLA'NIN TARİHİ DOKUSU: KENTSEL BELLEĞİN KORUNMASI VE KÜLTÜREL MİRASIN SÜRDÜRÜLEBİLİRLİĞİ

Eda Özsoy, Doktor Öğretim Üyesi

Okan Üniversitesi, Sanat, Tasarım ve Mimarlık Fakültesi
Mimarlık Bölümü

e-mail: eda.ozsoy@okan.edu.tr
ORCID ID: 0000-0001-5933-4230

Cemre Hafza Polat, Yüksek Lisans Öğrencisi

Okan Üniversitesi, Sanat, Tasarım ve Mimarlık Fakültesi
Mimarlık Bölümü

e-mail: polattcemree@gmail.com

ÖZET

Kentsel bellek, bir kentte yaşanmış olayların, mekânsal dönüşümlerin ve toplumsal etkileşimlerin ortak bir hafıza olarak gelecek nesillere aktarılmasıdır. Bu hafıza, kent sakinlerinin kimlik algısını şekillendiren, toplumsal dayanışmayı destekleyen ve mekanla kurulan bağları güçlendiren bir dönüşümü temsil eder. Kültürel miras ise, somut ve somut olmayan unsurlarıyla bir toplumun tarihsel süreci içinde biriktirdiği değerleri ifade eder. Bu unsurların korunması, toplumun tarihsel devamlılığı ve kimlik bilincinin geleceğe taşınması açısından büyük bir önem taşır. Kentsel belleğin korunması, kültürel sürdürülebilirlik için vazgeçilmez bir unsurdur. Bu koruma, toplumsal hafızanın geleceğe aktarılmasını sağlarken, aynı zamanda bölgesel kimliğin korunmasına ve kuşaklar arası bağların güçlenmesine hizmet eder. Bunun için çeşitli koruma stratejileri, restorasyon uygulamaları ve toplumsal farkındalık yaratmaya yönelik projeler geliştirilmektedir. İstanbul ilinin Tuzla ilçesinde, sahil bölgesinde yer alan ve sit alanı olarak koruma altına alınmış tarihi konutlar, mimari kimlikleri ve kentsel belleğe katkılarıyla dikkat çekmektedir. Bu bölgede bulunan tarihi yapılar, Osmanlı Dönemi'nden Cumhuriyet'in erken yıllarına kadar uzanan çeşitli tarihsel dönemlere ait izler taşımaktadır. Mimari özellikleri incelendiğinde, genellikle ahşap malzeme kullanımı ve dönemin yerel estetik anlayışına uygun süslemeler göze çarpmaktadır. Plan tipleri, çoğunlukla iç sofalı veya dış sofalı şekilde düzenlenmiş, bu da gündelik yaşamın mekânsal organizasyonunda toplumsal değerlerin etkili olduğunu göstermektedir. Tarihi yapıların bu nitelikleri, sadece mimari anlamda değil, aynı zamanda kentsel belleğin taşıyıcıları olarak da önemlidir. Tuzla'nın bu tarihi dokusu, bir yandan bölge sakinlerinin kimlik algısını şekillendirirken, diğer yandan da geleceğe taşınan bir kültürel miras niteliği taşır. Ancak, bu yapıların korunması ve restorasyonu süreçleri, büyük öneme sahiptir. Doğru bir koruma stratejisi geliştirilmediği durumda, bu yapıların orijinal kimliği zarar görebilir ve kentsel bellekte kayıplar yaşanabilir. Bu çalışma, Tuzla sahilindeki tarihi konutların mimari özelliklerini analiz ederek, bu yapıların kentsel bellek ve kültürel süreklilik açısından taşıdığı rolü ortaya koymayı amaçlamaktadır. Bu sebeple sunulacak bu makalede, bölgenin tarihi dokusunun kültürel sürdürülebilirlik perspektifiyle yeniden değerlendirilmesi, hem akademik hem de uygulama alanında yeni yaklaşımlara ışık tutacaktır. Tarihi yapıların korunmasına dair farkındalık oluştururken, Tuzla'nın yerel değerlerinin tanınmasına da katkı sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler: Kentsel Bellek, Kültürel Miras, Kültürel Sürdürülebilirlik, Tarihi Yapıların Korunması, Tuzla

KÜLTÜREL HAFIZA VE İYİLEŞTİREN MEKAN: ROYAL EDINBURGH HOSPITAL ÖRNEĞİ

Elif Özgen, *Doktor Öğretim Üyesi*

Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Mimarlık Bölümü

e-mail: elif.ozgen@ibu.edu.tr

ORCID ID: 0000-0002-8081-2097

Mine Tunçok Sarıberberoğlu, *Doktor Öğretim Üyesi*

Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Mimarlık Bölümü

e-mail: mine.tuncoksariberberoglu@ibu.edu.tr

ORCID ID: 0000-0002-6931-0539

Saime Gümüştas Babalı, *Araştırma Görevlisi*

Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Mimarlık Bölümü

e-mail: saimegumustas@ibu.edu.tr

ORCID ID: 0000-0001-7448-5213

ÖZET

Kullanıcı odaklı tasarım yaklaşımı, modern tıbbın gelişimiyle birlikte sağlık yapılarında daha fazla önem kazanmış ve bu alanı deneyim ile bellek arasındaki en güçlü iletişim noktalarından biri haline getirmiştir. Sağlık sektörü, devamlılığının sağlanması ve temel ihtiyaçlar arasında yer almasından ötürü diğer sektörlerden ayrışmakta ve kullanıcı odaklı modern yaklaşımıyla mekânsal olarak da devamlı yenilenmektedir. Sağlık yapılarının tasarımı, günümüz yaklaşımları enfeksiyon ve hastalıkların yayılımını önlemek için belirlenen teknik gerekliliklerle sınırlı kalmayan; aynı zamanda kullanıcı odaklı bir yaklaşımla estetik ve işlevselliği birleştirerek bireylerin fiziksel ve psikolojik iyilik halini destekleyen bir tasarım anlayışına dönüşmüştür. Kullanıcı odaklı tasarım, bireylerin ihtiyaçlarını, mekân algılarını ve deneyimlerini merkeze alan bir yaklaşımı ifade etmektedir. Bu yaklaşım, hasta memnuniyetini artırmanın yanı sıra iyileşme süreçlerini hızlandırma ve çalışanların verimliliğini artırma gibi olumlu etkiler yaratmaktadır. Sağlık yapılarında mekân tasarımının bu potansiyeli, duysal deneyimler ve bellek üzerinden şekillenen yaratıcı pratiklerle daha anlamlı bir hale gelmektedir. Çalışma bu bağlamda; bellek, duysal deneyimler ve yaratıcı pratikler arasındaki dinamik ilişkileri inceleyerek sağlık yapılarında iç mekân tasarımının kullanıcı deneyimleri üzerindeki etkisini sanat ve tasarım bağlamında ele almaktadır. Sanat ve estetik değerlerin işlevsellikle ele alınma biçimlerini ve bu birleşimin kültürel kimlik ile toplumsal hafıza üzerindeki katkılarını araştırmayı konu edinmektedir. Çalışma kapsamında, sanat ve tasarım unsurlarının sağlık yapılarında duysal deneyimleri zenginleştirme potansiyeli üzerinde durulmaktadır. Araştırmamanın saha çalışması, İngiltere'de yer alan ve günümüzde de sağlık hizmeti sunmaya devam eden Royal Edinburgh Hospital üzerinden gerçekleştirilmektedir. Hastane, coğrafi, tarihsel ve kültürel kimliğini estetik unsurlarla birleştirerek güçlü bir iç mekân tasarımı sunmasıyla öne çıkmaktadır. Hastane koridorlarının farklılaştırılarak tanımlayıcı bir kimlik unsuru haline getirilmesi, geçmişin izlerini bugüne taşıırken toplumsal hafızanın yeniden üretilmesine de olanak tanımaktadır. Ayrıca iç mekânda yer alan, Frances Priest'in seramik tasarımları ve sanat uygulamasının Viktorya dönemi estetiğini çağdaş tasarım pratikleriyle birleştirerek duysal algıları zenginleştiren bir mekânsal deneyim yaratımına katkı sunduğu görülmektedir. Sağlık yapılarında kullanıcı odaklı tasarım yaklaşımı çerçevesinde, iyileştirme kavramı ve duysal mekânsal parametrelerin ilişkisi araştırılmakta; ayrıca, sağlık yapılarında sanat ve tasarımın rolüne dair özgün bir sanatsal yaklaşım sunularak, bu yapıların kültürel kimlik ve toplumsal hafıza bağlamındaki önemi Royal Edinburgh Hospital örneği üzerinden tartışılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Mekan ve duysal deneyimler, İyileştiren mekan, Yaratıcı pratikler, Sağlık yapıları

KÜLTÜREL MİRAS BAĞLAMINDA CAMİLERDE MİNARELERİN DUYUSAL VE SEMBOLİK ROLÜ: MARDİN ULU CAMİ ÜZERİNDEN GÖSTERGEBİLİMSEL BİR ÇALIŞMA

İrem Sedef Cebecioğlu, *Araştırma Görevlisi*

İstanbul Nişantaşı Üniversitesi, Mühendislik Mimarlık Fakültesi

İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Bölümü

e-mail: irem.cebecioglu@nisantasi.edu.tr

ORCID ID: 0009-0002-8312-9688

ÖZET

Camiler, mimari estetikleri, tarihsel zenginlikleri ve manevi değerleriyle toplumların kültürel mirasını taşıyan önemli yapılar arasında yer almaktadır. Bu kültürel mirasın en belirgin ve simgesel unsurlarından biri ise minarelerdir. Minareler, camilerin fiziksel varlıklarını görsel bir sembole dönüştürerek bireylerin kültürel belleğini harekete geçiren unsurlardır. Minareler, görsel ve işitsel etkileriyle kullanıcı algısını derinleştirerek bireylerde aidiyet, maneviyat ve estetik deneyimlerin bütünleşmesini sağlar. Bu çalışma, minarelerin sosyal ve kültürel bağlamdaki rolünü inceleyerek, duysal deneyimler ve kültürel bellek üzerindeki etkilerini gösterecek olan bir araştırmayı konu alır. Çalışmanın amacı, minarelerin algısal ve toplumsal bellek bağlamında taşıdığı simgesel anlamları değerlendirmektir. Araştırmada göstergebilimsel analiz yöntemi tercih edilmiştir. Gösteren ve gösterilen arasındaki ilişki araştırmacı tarafından tablolar halinde analiz edilmiştir. Minarelerin duysal bağlamda temsil ettiği düz anlam ve yan anlamları saptanmıştır. Araştırmamanın örnekleme, Mardin Ulu Cami olarak belirlenmiş olup, analiz süreci Mardin Ulu Cami minaresi üzerinden gerçekleştirilmiştir. Mardin Ulu Cami, yalnızca dini bir ibadet yeri olmanın ötesinde, Mardin'in tarihsel ve kültürel kimliğini temsil eden ve toplumsal yaşamda birleştirici bir rol üstlenen önemli bir yapıdır; bu yönüyle hem mimari hem de kültürel miras açısından büyük bir öneme sahiptir. Bu sebeple seçilmiş olan Mardin Ulu Cami, çalışmanın odağı olan minarenin duysal deneyimler bağlamında etkileri üzerinden okunmuştur. Bu çalışmanın bulgusu, minarelerin sadece camilerin fiziksel yapıları değil, aynı zamanda kültürel bellek ve duysal deneyimlerin taşıyıcıları olduğudur. Minareler, görsel ve işitsel etkileriyle bireylerin mekânla kurduğu bağları güçlendirir, aidiyet, maneviyat ve estetik deneyimlerin bütünleşmesini sağlar. Böylelikle, bir toplumun manevi ve kültürel mirasını yaşatan önemli semboller arasında yer alır. Mardin Ulu Cami örneğinde olduğu gibi, minareler toplumların manevi ve kültürel mirasını simgeleyen önemli unsurlar olarak, kültürel bellek ve duysal algı üzerinde derin bir etki bırakmaktadır. Bu bağlamda, minare tasarımlarının sosyal, kültürel ve duysal boyutlarda daha ayrıntılı bir şekilde incelenmesi gerektiği sonucuna varılmıştır. Çalışmada, minarelerin toplumsal ve kültürel anlamlarını derinleştirerek, bu yapıların bireylerin duysal algıları ve kültürel belleği üzerindeki etkilerini açığa çıkarmak hedeflenen husustur. Araştırmamanın sonucu olarak, gelecek cami çalışmaları hususunda minare tasarımlarının duysal bağlamda incelenmesi tek başına detaylı bir araştırma konusu olabilir ve minarelerin farklı tasarım parametreleri çerçevesinde ele alındığı detaylı çalışmaların gerçekleştirilebileceği önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Cami Mimarlığı, Minare, Kültürel Bellek, Duysal Algı, Göstergebilim

DOKUNSALDAN GÖRSELE BELLEK AKTARIMI: ÖRTÜ METAFORU ÜZERİNDEN ART NOUVEAU FORMLARIN İNCELENMESİ

Derya Ülker, Doktor Öğretim Üyesi

Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi
Resim Bölümü

e-mail: derya.ulker@msgsu.edu.tr

ORCID ID: 0000-0002-2156-8530

ÖZET

1880-1915 yılları arasında Batı sanat dünyasında geniş bir coğrafyada etkili olmuş, Almanya'da Jugendstil, Viyana'da Sezessionsstil, Paris'te Modern Stil veya Art Nouveau olarak bilinen akım, farklı disiplinlerde ve uygulamalı sanatlarda eşzamanlı ortaya çıkan akışkan formları dikkat çeker. Farklı duyu alanlarına ait ortak estetik anlayışın, dokunsal, görsel, işitsel elemanların birlikteliğine dayanan bu parlak dönem, sanat tarihinde, modernizmin geometrik formlarının, iki boyutluluk anlayışının ve sadelik önermesinin hemen öncesine denk gelir. Mimari yapı veya gündelik nesnelere eklenen, kendini öne çıkaran, işlevli olmayan, genellikle geçici olan ve hoşla giden dekoratif uygulamalar bu dönemin alamet-i farikasıdır. Decorum, güzelliğinden ziyade kendine vurgu yapması ve yerine uygunluğu ile dikkat çeker. Bu bildiride, akıma karakterini veren akışkan formların görsel ve dokunsal anlam karşılıklarına örtü metaforu üzerinden yer verilmiştir. Yüzey ve dekorasyon uygulamaları bir örtü gibi nesneyi kaplamakta, nesne ile izleyenin arasında konumlanmaktadır. Modernistler, malzemenin saflığını örten, işlevli olmayan ve tasarım ekonomisine aykırı bu anlayışı salt görsel bir unsura indirgeyerek eleştirmişlerdir. Oysa dekoratif formlar kaynağını ve işlevini dokunsal altyapıdan alırlar. Dekorasyon ile ilgili diğer metinlerinde de karşımıza çıkan “örtü” sözcüğü, dokunsal ile görsel olan arasındaki geçişi anlamamız açısından elverişlidir çünkü üç boyutluluk ile iki boyutluluk arasında özel bir aralığa işaret eder. Üzerine yerleştirildiği nesnenin formunu alır, onu korur ve kendi yüzeyini sergiler. A. W. Pugin, dekoratif unsurların mimari öğeleri vurguladığı, yapım biçimiyle bütünleştiği görüşündedir. Walter Crane ise yapısal elemanları vurgulamak için kullanılan dekoratif elemanların salt estetik haz için tasarlanmadığını, malzemenin strüktürel yapısının ve bağlantı tekniklerinin zamanla çeşitli yüzey elemanlarına veya desenlere dönüşmesiyle biçimlendiğini belirtir. Gösterdiği örnekler, bu uygulamaların üç boyutluluktan iki boyutluluğa, dokunsallıktan görselliğe doğru geçirdiği evrimi de anlamamızı sağlar. Bugün salt görsel olarak tasavvur ettiğimiz dekoratif biçimler, geçmişin strüktür anlayışı ve dokunsal yapısı hakkında fikir verebilir. Sonuç olarak Art Nouveau yapıları donatan akışkan formlar ve dekoratif uygulamalar, sadece kendini sergileyen görseller değil, bağlı bulunduğu yapının morfolojisinin dokunsal karşılığı, yapıldığı döneme ait biçim anlayışının ve kültürel pratiklerin de tarihsel kayıdır. Bu dekorasyon uygulamalarının bir örtü olmasından yola çıkılarak hangi duyunun sahasında yer aldığı, hangi dönemde izleyenin dokunsal ya da görsel duyularına hitap ettiği sorularından hareketle koruduğu kültürel belleğin izi sürülebilir.

Anahtar Kelimeler: Art Nouveau, Dekorasyon, Dokunsal, Görsel, Bellek

ADAPTIVE REUSE THROUGH SENSORY EXPERIENCE: THE CASE OF ANKARA ZİRAAT BANK MUSEUM

Ayça Özmen, Assistant Professor Doctor

Çankaya University
Department of Architecture

e-mail: aozmen@cankaya.edu.tr

ORCID ID: 0000-0001-6655-8064

ABSTRACT

Adaptive reuse, as a conservation strategy, involves adapting the functions of historic or existing buildings to meet contemporary needs while preserving, interpreting, or transforming their overall meaning. According to Australia ICOMOS Burra Charter (2013), the meaning of a built fabric—an essential component of its cultural significance—is shaped by what it expresses, conveys, or evokes us. This meaning, akin to a palimpsest, arises from the sensory interactions of tangible and intangible elements of the building that are preserved, added, or converted. Consequently, alterations to these elements, such as materials, form, spatial layout, function, or users, can shift its meaning as a whole. Designed by Giulio Mongeri in 1926 as one of the first bank headquarters of the Turkish Republic in Ankara, the General Directorate of Ziraat Bank is also the first museum dedicated to our banking history. In 1981, the building's hall of honour, which had originally housed the counters, was converted into a museum. In 2016, a decision was made to expand regarding conservation and museology. As a result, both conflicting and harmonious dialogue (syntax) between conservation and transformation has forged a new layer of meaning (semantic) that visitors experience through touch, sound and sight. This research aims to explore how building elements from different periods form a new integrated meaning through the refunctioning and sensory experiences, focusing on the Ankara Ziraat Bank Museum. Methodologically, its reuse strategy is analysed through literature review, on-site observation, archival research, and conservation projects. Using the palimpsest metaphor, key elements are identified: preserved elements such as the hall of honour, its furnishings and safe rooms; added elements such as the visitor centre annex and display units; and converted elements such as the storage areas in the basement. In conclusion, the study reveals an illustration of transformation, demonstrating that sensory experiences play a crucial role in adaptive reuse by means of converting architectural syntax into semantic.

Keywords: Adaptive reuse, Ankara Ziraat Bank Museum, meaning, palimpsest, sensory experience

COMPREHENDING CITIES THROUGH GRAPHIC NOVELS:
PEDROSA'S PORTUGAL

Ceren Çelik, Assistant Professor Doctor

MEF University, Faculty of Arts
Design and Architecture

ORCID ID: 0000-0002-4587-6028

ABSTRACT

Architecture has found a place in graphic novels and comics, due to its interdisciplinary structure and direct relationship with human life. Architecture and cities have long been a significant element in the pages of comic books. The fusion of architecture and urban landscapes with graphic novels and comics has resulted in a fascinating blend that highlights their interdisciplinary structure and the close connection with human life. In this context, graphic novels have emerged as a significant documentation tool for exploring cities and their cultures. Cities are often situated at a crucial point in comic books, providing a rich source of information for designers to explore. This unique representation method offers a fresh perspective, enabling designers to examine the existing fabric of the city and provide insights into its culture and identity. Through an interdisciplinary approach, cities can be examined at the intersection of design and graphic novels, revealing how the field of design resonates in a different medium. By utilizing this new documentation method, designers gain a deeper understanding of cities and evaluate different perspectives, providing a valuable tool for understanding and creating cities. This study examines the portrayal of city and its life in Pedrosa's graphic novel Portugal, using a descriptive research method. The graphic novel provides valuable data about the city, culture, and identity. The culture, architecture and the user interactions can be clearly understood from the graphic novel. The narrative in graphic novels provides a layered structure that a photo cannot offer. This situation creates various opportunities for both designers and illustrators. The findings conclude that graphic novels and comics are an effective medium for conveying atmosphere and documenting experiences. The graphic novel series titled “Modern Turkey Architecture with Lines,” which focuses on selected architectural structures, demonstrates that this medium is increasingly being used for documentation purposes. Graphic novels offer an additional dimension, enriching the narrative with cultural insights and perspectives on culture and city life.

Keywords: Architecture; City; Graphic Novel; Comic; Identity

REMEMBERING “NIGHT” ALONG WITH THE NARRATIVES OF
THE “KADIFE SOKAK” AKA BARS STREET WORKERS

Nazlı Mutlu, Graduate Student

Kadir Has University
Master of Arts in Design

e-mail: nazli.mutlu@stu.khas.edu.tr
ORCID ID: 0000-0002-6979-5417

ABSTRACT

The study discusses the performativity in the remembering and narrative-making practices regarding Istanbul's nightlife, specifically concentrating on a period between the 1990s and early 2000s in Kadife Street of Kadıköy. This period is collectively defined as the “Golden Era of Istanbul nightlife” by a certain group of writers and participants interviewed during this research, however, the aim of the study is not creating a metanarrative or image of the street, but getting beyond by multiplying the personal narratives to explore different layers where times, identities, and places are recreated through collective memory. The discussion opens up with an analysis of Istanbul Nightlife narratives expanding from the 1970s to the 2010s through an archival study of Cumhuriyet and Milliyet newspapers of 1970-2018, a review of the previous academic literature and articles from magazines such as Istanbul and Merhaba Beyoğlu, and a collection of personal expressions of former night workers/regulars obtained from previously published interviews. The narratives are assembled in a map to lay the groundwork forming the Golden Era phenomenon while contributing a non-linear reading of the historical information gathered with an emphasis on the possibility of different narrative types forming the phenomenon together. To deepen the discussion, theoretical concepts of nostalgia and collective memory are incorporated, focusing on Svetlana Boym's reflective nostalgia and Jan Assmann's communicative memory. Even though the research reveals that narratives of the era are formed around Beyoğlu, Kadıköy comes into the night scene in the early 1990s centering its identity on music and creating an open space for subcultural expressions. Kadife Sokak is a prominent bar street in this neighborhood that became the center of pub culture during this period and has recently undergone various changes that uncovered several nostalgic narratives of street regulars and workers. To reveal the performativity in the nostalgic narratives that position Kadife Sokak in the Golden Era phenomenon, semi-structured interviews were carried out with 12 people working in various positions in the street between 09 and 13 September 2024. In this presentation, the collectively shared narratives of the so-called “Golden Era” in the collective memory of the street with its changing nocturnal practices and routines that the participants expressed will be presented in the form of a map. Due to work in progress, the results and the maps will be presented later during the presentation.

Keywords: Nostalgia, Kadife Sokak, collective memory, nightlife, being regular

¹ Boym, S. (2011). Nostalgia and Its Discontents. In The Collective Memory Reader (pp. 452–457). essay, Oxford University Press.
² Assmann, J. (2008). Communicative and cultural memory. Cultural Memory Studies, 109–118. <https://doi.org/10.1515/9783110207262.2.109>

DUYUSAL BİR İÇ MEKAN ÖRNEĞİNİN GERİ DÖNÜŞÜ: “ZEYREK ÇİNİLİ HAMAM”

Gayem Doğan, Öğretim Görevlisi

Doğuş Üniversitesi, Sanat ve Tasarım Fakültesi
İç Mimarlık Bölümü

e-mail: gdogan@dogus.edu.tr
ORCID ID: 0000-0002-2965-0221

ÖZET

İstanbul'un tarihi yarımadasında yer alan, 15. yüzyıldan kalma bir Osmanlı hamamı olarak günümüze ulaşan Zeyrek Çinili Hamam, tarihte çok sayıda kullanıcının deneyimlerinden farklı ritüeller, toplumsal etkileşimler ve kültürel pratiklerden izler barındırır. Yüzyıllar boyunca değişen toplumsal normlar, gelenekler ve kültürel unsurlar yapının iç mekanını şekillendirmiştir. Ziyaretçilerin duyusal deneyimlerini derinleştiren özel akustik etkiler, sıcak/soğuk hava ve su dengeleriyle tanımlı iklimsel etkiler, falezlerden süzülen ışık, çinilerin sanatsal yapısı ve iç mekanı duyulara sabitleyen özel Türk mermeri gibi yerel ve kültürel etkiler bireylerin duyular aracılığıyla hem geçmişle -kültürel olarak- hem de hem de şimdiyle -yerel olarak- bağ kurmasına olanak tanır. Bu durum, yapı iç mekanının sadece fiziksel bir alan olmanın ötesinde, zaman, mekan ve kültür kesişiminde bir bellek mekânı olarak deneyimlenmesine yol açmaktadır. 2024 yılında restorasyon sürecinin tamamlanmasının ardından hamam kısmına ek olarak inşa edilen müze alanında kullanılan 360 derecelik dijital donatılar, hamamların 16. yüzyıldaki tasvirlerini içererek tarihi atmosferi bugüne taşımaktadır. Çinili Hamam ve yeni eklenen müze alanı yalnızca geçmişin bugüne taşınmasıyla duyusal deneyimin belleği nasıl etkilediği sorusunu değil, aynı zamanda tasarımda teknolojik yaklaşımlarıyla da ilgi çekici farklı soruları da gündeme getirmektedir. Dijitalleşmenin bellek ve mekandaki duyular üzerindeki etkilerine de değinen bu çalışma örnek analizi üzerinden şu soruların cevabına ışık tutmayı amaçlamaktadır: Dijitalleşmeyle çok katmanlı bir hal alan duyusal deneyim beş duyunun ötesindekini algılamamız için yeni bir anlayış sunabilir mi? Yeniden işlevlendirilen bir mekanda mimar ya da tasarımcının mekanın duyusal analizini hangi kriterler üzerinden incelemesi gerekmektedir? Mekanı geçmişine bağlayan unsurların ne kadarı dijital teknolojilerle ileriye taşınmalı ve bu bağın güçlü şekilde algılanması için neler yapılmalıdır? Pallasmaa'nın ifadesiyle mimarlık, salt görme ya da klasik beş duyu yerine birbiriyle etkileşen ve kaynaşan birçok duyusal deneyim alanı içerdiğinden duyular, hafıza, zaman ve mekan kesişimindeki dinamik varlığıyla Çinli Hamam, iç mekanda duyusal deneyimin zamanla olan ilişkisini anlamak ve analiz etmek üzere çözümlenmiştir. Araştırma sonucunda dijital tasarım öğelerinin kullanımı zaman-mekan etkileşimini yeniden kurgulayan bir etken ve geleceğin yerel, kültürel veya sanatsal perspektifler üzerinden inşa edilmesine olan katkısıyla kültürel mirasın aktarımında etkili bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Bellek, deneyim, mekan, duyusal iç mekan, dijitalleşme

DİJİTALLEŞEN MÜZELER: YENİ MEDYA SANATININ MEKÂNSAL DİYALOĞU

Hanife Çelikoğlu, Yüksek Lisans Öğrencisi

Akdeniz Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü
Sanat ve Tasarım (Disiplinlerarası) Anasanat Dalı

e-mail: hanifecelikogluu@gmail.com
ORCID ID: 0009-0008-3093-6295

ÖZET

Müzeler, geçmişten günümüze kadar toplumsal, sosyal ve kültürel gelişmeleri yansıtan, insanlık tarihine ışık tutabilen önemli sanat mekanlarıdır. Gelişen teknoloji ile dönüşebilen müzeler, dinamik yapısıyla izleyicisine anlatım ve gösterim yönlerini geliştirmekte ve interaktif alanlar sunabilmektedir. Bu çalışmada, müzelerin yeni medya teknolojileriyle uyumlanmasıyla ortaya çıkan etkileşimli, yenilikçi ve estetik yönden zenginleşen mekânın etkileri analiz edilecektir. Geleneksel sanat eserleriyle yeni medya teknolojilerinin başarılı bir şekilde entegrasyonunu sağlayan İstanbul Pera Müzesi örneği üzerinden, müzelerin sergileme yöntemlerinde dijital teknolojileri nasıl kullandıkları bu teknolojilerinin mekâna ve izleyiciye etkisi değerlendirilecektir.

Araştırmada ilgili konuda literatür taraması yapılmış, belirlenen müzede katılımcı gözlem yoluyla veriler elde edilmiştir. Literatür taramasında yeni medya teknolojilerinin sanat ve mekân deneyimine etkisi üzerine çalışılan araştırmalar incelenmiştir. İncelenen araştırmalar, müzelerde kullanılan yeni medya teknolojilerinin analizine rehberlik etmiştir. Araştırmanın ikinci kısmında Pera Müzesi'nde katılımcı gözlem yoluyla mekân içerisindeki AR (Artırılmış Gerçeklik), VR (Sanal Gerçeklik) ve interaktif ekranların bulunduğu dijital entegrasyon detaylı bir şekilde değerlendirilmiştir. Bu değerlendirmenin sonucu, dijitalleşme ile dönüşen müzelerin geleneksel kalıplarından çıkarak yeniden tanımlanmasına dair ipuçları vermektedir.

Araştırma, yeni medya teknolojilerinin müze mekanlarına uyumlanmasıyla ziyaretçi deneyimini zenginleştirdiğini ve dönüştürdüğünü, müze mekanlarının yeni bir estetik algı oluşturduğunu ortaya koymayı hedeflemektedir. Elde edilen ön bulgular, yeni medya teknolojilerinin sadece eserler üzerinde bir dönüşüm yaratmadığı, mekân içerisinde de ziyaretçi ile bağ kurabilme imkânı sağladığı ve müze deneyiminin ziyaretçi üzerindeki etkisinin kalıcılığını arttırdığını göstermektedir. Bununla birlikte araştırma, mekân algısının dijitalleşme ile zenginleşmesiyle müze mekanlarının, ziyaretçilere aktif bir rol alabilmesini sağlayabildiği ve ziyaretçilerin sanatla derinlemesine etkileşim içerisine girebilmesine imkân sağladığını ortaya koymaktadır.

Gelişen teknolojiler ile müzelerin, dinamik ve sürdürülebilir olabilmesi için dijital teknolojileri sergileme pratiklerine dahil etmesi ön görülmektedir Dahil edilen teknolojilerin müze içerisinde birçok farklı coğrafyadan ziyaretçiye hitap edebilmesi müzeleri evrensel bir boyuta taşımakta ve ziyaretçi katılımını arttırmaktadır. Bu bağlamda müzelerin, dijitalleşmeyi yakından takip etmesi, yeni medya teknolojilerine kontrollü bir şekilde uyum sağlaması, ziyaretçi geri bildirimlerine değer verip dikkate alması gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Dijitalleşme, Mekân deneyimi, Müze, Sanat, Yeni medya teknolojileri

¹ Pallasmaa, J. (2014). Tenin Gözleri (A. U. Kılıç Çev.). İstanbul: YEM Yayınları.

MÜZE VE SERGİ ALANLARINDA DİJİTALLEŞEN KÜLTÜREL MİRAS: TASARIM SÜRECİ İNCELEMESİ

Selin Kaynar, Araştırma Görevlisi, Doktora Öğrencisi

Istinye Üniversitesi, Güzel Sanatlar, Mimarlık ve Tasarım Fakültesi, Dijital Oyun Tasarımı Bölümü
Yıldız Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Mimari Tasarım Doktora Programı

e-mail: selin.kaynar@istinye.edu.tr, selinkaynar17@gmail.com

ORCID ID: 0000-0003-2020-613X

Mehtap Keklik, Araştırma Görevlisi, Yüksek Lisans Öğrencisi

Istinye Üniversitesi, Güzel Sanatlar, Mimarlık ve Tasarım Fakültesi, Dijital Oyun Tasarımı Bölümü
TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Mimarlık Yüksek Lisans Programı

e-mail: mehtap.keklik@istinye.edu.tr

ORCID ID: 0009-0004-1071-4928

ÖZET

Günümüz dijital dünyasında, kültürel mirasın müze ve sergi alanlarında dijital teknolojiler ve yenilikçi yaklaşımlarla yeniden yorumlanması giderek yaygınlaşmaktadır. Bu dönüşüm, sadece fiziksel mekanların dijital öğelerle zenginleştirilmesi ile sınırlı kalmayıp, kültürel mirasın daha geniş bir kitleye ulaşmasını sağlamaktadır. Dijitalleşme, coğrafi sınırların ötesine geçerek, kültürel değerlerin ve bunların oluşturduğu bellek bilincinin farklı toplumlar tarafından erişilebilir ve anlaşılır hale gelmesine bununla birlikte, farklı yaş grupları tarafından da deneyimlenebilmesine olanak tanımaktadır. Ancak bu süreçler yalnızca sonuç ürünlere değil, aynı zamanda bu ürünlerin ortaya çıkmasını sağlayan yaratıcı, işbirlikçi ve teknik süreçlere de odaklanmayı gerektirir. Bu bağlamda, üretim aşamasından kullanıcı deneyimine kadar her aşama, kültürel mirasın doğru ve etkili bir şekilde aktarılması için kritik öneme sahiptir. Üretim aşamasında; tasarımcılar, yazılım geliştiriciler, tarihçiler ve diğer uzmanlar arasında sağlanan disiplinler arası iş birliği, sürecin başarıya ulaşmasında belirleyici bir faktör olmaktadır. Ayrıca, sergi alanlarında duysal etkileşimlerin ve mekansal deneyimin, kullanıcıların kültürel mirasla daha derin bir bağ kurmasını nasıl mümkün kıldığı tartışmaya değer bir konu olarak çeşitli video oyunları ve simülasyon teknolojilerinin kullanılması ile öne çıkmaktadır. Bu çalışmada, dijital müze teknolojilerinin tasarım aşamasından kullanıcı deneyimine kadar olan süreci ele alınmaktadır. Bu araştırma, tasarım sürecine katılan paydaşlar, kullanılan yazılımlar ve teknolojiler, süreçte yaşanan zorluklar ile teknik aksaklıklara odaklanmakla birlikte bu projelerin müze ve sergi alanlarına konumlandırılması ve sonrasındaki yaşam döngüsü gibi unsurları ele almaktadır. Çalışma kapsamında, Türkiye merkezli Reo-tek firmasının kültürel miras odaklı dijital projeleri incelenmiştir. Firma genel müdürü Refik Toksöz ile yapılan yapılandırılmamış görüşme, bu sürecin dinamiklerini anlamada önemli bir veri kaynağı oluşturmuştur. Bu görüşmeler, projelerin hazırlık, tasarım, uygulama ve entegrasyon sürecinin nasıl bir araya geldiğini anlamamıza olanak sağlamaktadır. Bu çalışma, müze ve sergi alanlarında dijital teknolojilerin kullanımına dair eleştirel bir bakış açısı sunarken, mekansal etkileşim tasarımı yaklaşımlarının kullanıcı deneyimi ve kültürel miras odaklı dijital pratiklerin sunduğu potansiyelleri incelemektedir. Ayrıca, süreç boyunca karşılaşılan teknik ve yönetsel zorlukların nasıl çözüldüğüne dair örnekler sunarak, benzer projeler için yol gösterici önerilerde bulunmaktadır. Dijital teknolojilerin tasarım ve uygulama süreçlerindeki karmaşıklıklar, çözüm önerileriyle birlikte ele alınarak, literatüre özgün bir katkı sağlamayı hedeflemektedir.

Anahtar Kelimeler: Kültürel Miras, Sergi Alanları, Mekansal Deneyim, Dijital Teknolojiler, Tasarım Süreci

KÜLTÜREL MİRASIN DİJİTAL PLATFORMDA ŞEKİL/ZEMİN İLİŞKİSİ

Alev Cınbarcı, Resim, Heykel, Tiyatro Sanatçısı, Doktora Öğrencisi

Işık Üniversitesi
Sanat Bilimi

e-mail: alevcinbarci@gmail.com

ORCID ID: 0000-0002-4488-7307

ÖZET

Bu çalışmada kültürel mirasın dijitalleştirilmesi sürecinde duysal deneyimlerin yeniden yorumlanması, McLuhan'ın iletişim kuramının şekil/zemin ilişkisi ve görüntü işleme yöntemlerinin entegrasyonu ile gerçekleşecektir. Kültürel miras; geçmişten günümüze aktarılan somut ve somut olmayan değerler bütünü olarak, dijitalleşme ile yeni bir boyut kazanmıştır. Çalışmanın amacı, kültürel mirasın dijital temsillerinde şekil/zemin ilişkisinin nasıl ortaya çıktığı ve bu ilişkinin algımızı nasıl şekillendirdiğidir. Yöntem olarak, McLuhan'ın "dörtlü yasa" olarak bilinen (tetrad) kuramı ve görüntü işleme teknikleri kullanılacaktır.

Çalışmada McLuhan'ın şekil/zemin ilişkisi ile görüntü işleme tekniklerinden entropi (düzensizliğin ölçüsü) analizi birleştirilmiştir. McLuhan'a göre, her medya kendi "şekli" aracılığıyla bir "zemin" yaratır ve bu zemin algımızı etkiler. Görüntü işlemede ise entropi, bir görüntüdeki bilgi içeriğinin ölçüsü olarak, görüntünün "zemin"ini temsil etmektedir. Görüntünün zeminini İstanbul tarihi adadan alınan kesitteki yapısal değişimler oluşturur. Şekil olarak belirlenenler; kültürel miras olarak tanımlanan ve işaretlenen mimari eserlerdir. Çalışmanın bulguları, dijital görüntü entropi nicel değerlerinin "zemin" algımızı nasıl etkilediğini göstermektedir. Geçmişten bugüne tarihlenen uydu fotoğraflarının entropi nicel değerlerindeki değişimler, kültürel mirasta meydana gelen değişimleri ve farklı kültürel etkileri ortaya koymaktadır. Kentsel yayılma "tarihi ada" etrafında nasıl gerçekleşmiş? Tarihi adanın kentsel mirası ne denli korumuş ya da gizlenmiş? Kentsel mimari nasıl bir dönüşüm geçirmiş? Vb. gibi pek çok soru, McLuhan'ın kuramını görüntü işleme teknikleriyle destekleyerek derinlemesine analiz edilebilir.

Sonuç olarak; kültürel mirasın dijitalleştirilmesi sürecinde, McLuhan'ın kuramı ile görüntü işleme yöntemlerinin entegrasyonu, kültürel mirasın algılanması ve yorumlanması için yeni bir perspektif sunmaktadır. Öneri olarak, kültürel miras projelerinde, dijital görüntülerin "şekil" ve "zemin" özelliklerinin dikkatlice değerlendirilmesi için entropi nicel değerlerinin bir araç olarak kullanılması ve bu analizlerin McLuhan'ın kuramsal çerçevesiyle yorumlanması önerilmektedir. Uydu fotoğrafları üzerinden görüntü işleme ve entropi nicel değerleriyle analiz "İstanbul tarihi ada" görselleri üzerinden bu sempozyuma özel çalışılacaktır. Bu yaklaşım, kültürel mirasın dijital temsillerinin çok disiplini bir alana taşınmasına katkıda bulunacaktır.

Anahtar Kelimeler: Kültürel Miras, Dijitalleşme, Duyusal Deneyim, McLuhan'ın kuramı, Görüntü işleme

DİJİTAL OYUNLARDA GÖRSEL SANAT VE TASARIM YOLUYLA KÜLTÜREL MİRASIN DUYUSAL DENEYİMLERLE AKTARIMI

Gökçe Özturan, Araştırma Görevlisi

Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
Görsel İletişim Tasarımı

e-mail: gokce.ozturan@hotmail.com
ORCID ID: 0009-0006-3774-6430

Cengiz Şahin, Doktor Öğretim Üyesi

Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
Görsel İletişim Tasarımı

e-mail: cengizsahin@aybu.edu.tr
ORCID ID: 0000-0002-8348-0913

ÖZET

Dijital oyunlar, görsel sanat ve tasarım öğeleri aracılığıyla bireylerin duysal deneyimlerini zenginleştirerek, mekân, zaman ve kimlik algılarını yeniden şekillendirmektedir. Bu çerçevede, bu çalışma, dijital oyunlardaki duysal deneyimlerin kültürel mirası koruma, aktarma ve dönüştürme süreçlerindeki rolünü incelemektedir.

Araştırma, son on yıl içerisinde geliştirilen dijital oyunlar arasında yer alan Death Stranding, Hellblade: Senua's Sacrifice, Assassin's Creed Revelations ve Red Dead Redemption II örnekleri üzerinden duysal deneyimleri ön plana çıkaran oyun unsurlarını analiz etmektedir. Çalışma, mekân tasarımı, renk kullanımı, ses düzenlemeleri, dokunsal unsurlar ve dinamik anlatı yapısı gibi öğeler üzerinden kapsamlı bir inceleme yürüterek, bu unsurların kültürel mirasın korunması ve dönüşümündeki rolünü detaylı bir şekilde değerlendirmektedir. Araştırma yöntemi, oyun içi görsel ve işitsel deneyimlerin oyuncu algısına etkilerini ele alarak, estetik ve duysal bileşenleri çok yönlü bir perspektifle incelemeye odaklanmıştır.

Ede edilen veriler, dijital oyunlardaki görsel sanat ve tasarım unsurlarının yalnızca estetik bir deneyim sunmakla kalmayıp aynı zamanda kültürel hafızanın yeniden canlandırılmasına ve dönüşümüne katkıda bulunduğunu göstermektedir. Mekânsal detayların titizlikle işlenmesi, dinamik ses unsurlarının etkin kullanımı ve interaktif özelliklerin oyuna entegre edilmesi, oyuncuların kültürel mirasla bütünleşmesini desteklemektedir.

Dijitalleşen dünyada, oyunların duysal deneyimler aracılığıyla kültürel mirasın korunması ve aktarımı açısından kritik bir role sahip olduğu gözlemlenmiştir. Dijital oyunlar, geleneksel anlatıları modern teknolojik formatlarla harmanlayarak oyunculara somut ve soyut kültürel unsurlarla etkileşim kurma fırsatı sunmaktadır. Bu bağlamda, dijital oyunların duysal deneyimler üzerindeki etkisi, kültürel mirasın korunması ve yeniden üretilmesi süreçlerinde kayda değer bir potansiyel taşımaktadır. Duyusal deneyimler, oyuncuların duygusal ve bilişsel bağlarını güçlendirme kapasitesine sahiptir. Bu özellik, dijital oyunları kültürel belleğin sürekliliğini sağlayan dinamik platformlar haline getirmektedir. Geleneksel unsurların modern teknolojilerle başarılı bir şekilde uyumu, oyuncuların kültürel bağlarını derinleştiren anlamlı ve sürekli bir deneyim ortaya koymaktadır. Özellikle tarihsel ve kültürel öğelerin interaktif olarak yeniden yorumlanması, kültürel mirasın geleceğe aktarımı için önemli bir adım olarak değerlendirilmektedir.

Sonuç olarak, dijital oyunların duysal deneyimler aracılığıyla kültürel mirasın korunması ve yeniden üretilmesi açısından önemli bir potansiyel taşımaktadır. Gelecekte, bu oyunların tasarım süreçlerinde duysal deneyimlerin daha stratejik bir şekilde ele alınması, kültürel değerlerin sürdürülebilirliğini sağlamada önemli bir rol oynayacaktır.

Anahtar Kelimeler: Dijital Oyunlar, Görsel Sanat ve Tasarım, Duyusal Deneyim, Kültürel Miras

SİBER UZAYDA KENTSEL DİNAMİZM: AJAN TABANLI SİMÜLASYON VE ETKİLEŞİMLİ SİSTEMLERLE BELLEĞİN YENİDEN YAPILANDIRILMASI

Gözde Betül Yorulmaz, Yüksek Mimar

e-mail: gozdeyorulmaz.gy@gmail.com, g.yorulmaz2021@gtu.edu.tr
ORCID ID: 0000-0002-4631-9207

ÖZET

Kentin dinamik yapısını ve kentsel belleğini etkileşimli bir ajan tabanlı simülasyon aracılığıyla incelemeyi amaçlayan bu çalışma, karmaşık sistemler ve adaptasyon davranışlarını hesaplamalı yöntemlerle temsil etmektedir. Simülasyon, kenti yaşayan bir organizma olarak ele alır ve edimsel ile virtüel unsurları birleştirerek kendiliğinden organize olan otopoetik bir sistem oluşturur. İstanbul'un trafik yoğunluğu verileri ve bireylerin etkileşimi kullanılarak ajan tabanlı modelleme (ABM) yaklaşımıyla geliştirilmiştir. ABM, ajanların davranışlarını ve etkileşimlerini taklit ederek karmaşık sistemlerin davranışlarını anlamak için kullanılan duyarlı bir hesaplamalı modeldir; bireysel ajanların davranışlarını ve etkileşimlerini modelleyerek, makro düzeydeki sistem davranışını simüle eder. Üretken sistemlerle desteklenen bu model, kentin arterleri ve trafik yoğunluk noktaları baz alınarak sirkülasyon izleriyle beslenir. Aynı zamanda Arduino sensöründen elde edilen veriyle ajanların davranışları şekillenmekte ve kentin kaotik görünümünü oluşturur. Bu bağlamda, kentin dinamik yapısı ve insan-makine etkileşimleri üzerinden yeni bir virtüel mekân deneyimi sunulması hedeflenmektedir. Bu etkileşim, sistemin sürekliliğinin yanı sıra insan-makine birlikteliğiyle yapay bir simbiyoz oluşturur ve kentsel belleğin canlı, değişken bir yapıya sahip olmasını sağlar. Siber uzay, bu etkileşimlerin sınırlarını aşarak, fiziksel mekânın ötesinde yeni deneyim alanları yaratmaktadır. İnsan-makine etkileşimleri siber uzayda yeniden tanımlanmakta, mekânın fiziksel ve sanal sınırları arasındaki geçişler, dijital ortamda daha önce mümkün olmayan yapılar ve deneyimler yaratma potansiyeli sunmaktadır. Siber uzayda, zaman ve mekân algısının evrimi, bireylerin duysal deneyimlerini zenginleştirirken, sibernetik süreçlerle mekânsal deneyimlerin yeniden şekillendirilmesine olanak tanır. Zaman ve mekânın fiziksel sınırlamalarını aşan bireylerin etkileşimde bulunabileceği yeni bir boyut sunan kent simülasyonu, morfolojik uzantılara sahip bir sibernetik sistemdir. Sibernetik, sistemlerin kendini düzenleme, adaptasyon ve etkileşim süreçlerini inceleyen bir bilim dalıdır. Bu bağlamda, kentsel sistemler de birer sibernetik sistem olarak ele alınabilir, çünkü kentsel ortamlar sürekli olarak değişen ve birbirine etkileşimli unsurlar aracılığıyla yeniden organize olan dinamik yapılar olarak varlıklarını sürdürür. Sonuç olarak, bu çalışma, dijital teknolojilerin ve etkileşimli sistemlerin kullanımıyla kentsel mekân ve belleğin yeniden yorumlanmasında yenilikçi bir yaklaşım sunmaktadır. Karmaşık sistemler, ABM ve adaptasyon kavramları üzerinden geliştirilen bu simülasyon, siber uzay, sibernetik, bellek ve duysal deneyimlerle nasıl bütünleşebileceğini göstermektedir. Bu sayede, gelecekteki yaratıcı pratikler için disiplinler arası bir platform sunulmakta ve kolektif belleğin dinamik, yaşayan bir olgu olarak ele alınmasına katkı sağlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Ajan Tabanlı Modelleme, Etkileşim Tasarımı, Kentsel Bellek, Siber uzay, Yapay Simbiyoz

KÜLTÜREL MİRASIN DİJİTAL DÖNÜŞÜMÜ: MÜZELERDE AR VE VR DENEYİMİ

İlkem Tek, Yüksek Lisans Öğrencisi

Yıldız Teknik Üniversitesi
İnteraktif Medya Tasarımı

e-mail: ilkem.tek@std.yildiz.edu.tr
ORCID ID: 0009-0004-2528-6647

Zeynep Birgönül, Doktor Öğretim Üyesi

Yıldız Teknik Üniversitesi
İletişim ve Tasarımı

e-mail: zeynep.birgonul@yildiz.edu.tr
ORCID ID: 0000-0002-0803-3478

ÖZET

Kültürel miraslar, bir toplumun kimliğini ve özünü yansıtan unsurlardır. Fiziksel eserler, yapılar, gelenek, örf ve adetler gibi somut ve soyut olmak üzere oldukça fazla çeşidi bulunan bu kültürel miraslar yalnızca geçmişini yansıtan, korunması gereken öğeler değil, aynı zamanda bir kültürün geleceğini de belirleyen dinamik yapı taşlarıdır. Kültürel mirasları anlamak için yalnızca metinsel ve görsel öğeler ile sınırlı kalınmamalıdır. İnsan duyularına hitap eden deneyimler sayesinde, bireyler geçmişleri ile daha derin bir bağ kurabilmektedirler. Bu nedenle kültürel miras ile duysal deneyimler yaşamak, o dönemi anlamak ve empati kurabilmek için gerekli bir yöntemdir. Bu konu bağlamında kültürel mirasın öğrenilmesi, korunması ve aktarılması modern teknolojik deneyimlerin kolu olan artırılmış gerçeklik (AR) ve sanal gerçeklik (VR) teknolojilerinin kullanılması, dünyanın dört bir yanındaki insanlar için eserlerin ve mekanların fiziksel dünyasından çıkarak bu miraslarla etkileşime girmesine olanak sağlamaktadır. Bu çalışmada, dünyanın farklı kesimlerindeki kültürel mirasların sergilendiği müzelere incelenecek ve bu bağlamda, AR/VR teknolojilerinin kullanımıyla bireylerin yaşadığı duysal deneyimler ele alınacaktır. Farklı kültürlerin ortaya koydukları gerek yapısal gerek çizimsel eserler, teknolojinin gelişmiş varyasyonlarının kullanımı sayesinde bireylerin görsel ve işitsel duyularına hitap etmektedir. Gelişmiş teknolojilerin ortaya koyduğu yeni nesil yöntemler ve teknolojik olanaklar, kültürel mirasın bireye ulaştırılması konusunda farklı ve yenilikçi yaklaşımları mümkün kılmaktadır. Bu ilerlemeler sayesinde insanlık tarihine ait bilgilerin dijital ortamda güvenli bir şekilde tutulmasına ve paylaşılması konusunda çeşitli imkanlar sağlanmaktadır. Araştırmada ele alınacak varsayım, AR/VR teknolojilerinin bireyler üzerindeki kültürel miras yorumlamasında ve yaşadıkları deneyimlerde empati kurmalarına yardımcı etkisi olduğudur. Mevcut literatürde benzer araştırmalar yapılmasına rağmen bu teknolojilerin bireyler üzerindeki bıraktığı duysal etki durumundan yeterli boyutta bahsedilmemiştir. Duysal deneyim ve teknoloji bağlamında yapılan çalışmalara ek olarak, AR/VR teknolojisi ele alınarak yeni bir kaynak sunmak amaçlanmıştır. Vaka incelemeleri üzerinden nitel bir metodoloji benimsenerek, literatür taraması yapılmıştır. Çalışma bu yönü ile alanyazım tarama modelindedir. Mevcut literatürdeki ölçek gruplar da göz önüne alınarak çalışma zenginleştirilecektir. Çalışma hala devam etmekte olduğundan dolayı, elde edilecek olan kesin sonuç ve bulgular ayrıntılı bir şekilde çalışmanın son halinde sunulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Kültürel miras, duysal deneyim, artırılmış gerçeklik (AR), sanal gerçeklik (VR), dijital dönüşüm

BELLEK VE DUYUSAL İZLER: AYVALIK RAHMI M. KOÇ MÜZESİ

Yağmur Söker, Yüksek İç Mimar

İstanbul Teknik Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Sanat Tarihi Anabilim Dalı
Sanat Tarihi Tezli Yüksek Lisans Programı

e-mail: soker.yagmur@hotmail.com
ORCID ID: 0009-0001-7756-036X

Sennur Hilmioğlu, Doktor Öğretim Üyesi

Medipol Üniversitesi, Güzel Sanatlar Tasarım ve Mimarlık Fakültesi
İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Bölümü

e-mail: sennurhilmioğlu@gmail.com
ORCID ID: 0000-0002-8162-3407

ÖZET

19. yüzyılda zeytinyağı üretimi için kurulan Ertemler Zeytin Fabrikası, Ayvalık'ın ekonomik ve sosyal yaşamında önemli bir yer tutmaktadır. Edremit Körfezi, antik çağlardan itibaren zeytin üretimiyle öne çıkan bir bölge olarak zeytinyağı ve sabun gibi ürünlerin üretiminde merkez haline gelmektedir. Makineleşmenin etkisiyle endüstriyelleşen bu süreç, Ayvalık'ı zeytin ürünlerine dayalı bir endüstriyel peyzajın odak noktası haline getirmektedir. 2017 yılında Ayvalık Endüstriyel Peyzajı, UNESCO Dünya Mirası Geçici Listesi'ne dahil edilmektedir. Bu bağlamda Ertemler Zeytin Fabrikası, sadece bir üretim alanı değil, aynı zamanda işçilerin emeğiyle şekillenen, bölgesel kimliği ve toplumsal hafızayı besleyen bir mekân olarak anlam kazanmaktadır. Ayvalık Rahmi M. Koç Müzesi, restore edilen Ertemler Zeytin Fabrikası'nın müzeye dönüştürülmesiyle Ayvalık'ın endüstriyel mirasını yaşatan bir mekân olarak öne çıkmaktadır. Restorasyon, fabrikanın karakteristik özelliklerini koruyarak zeytinyağı ve sabun üretimi gibi tarihsel unsurları duysal ve mekânsal tasarımla ziyaretçilere sunmakta, mekânı zenginleştirilmiş bir kültürel miras alanı olarak yeniden yorumlamaktadır. Endüstri yapılarının yeniden işlevlendirilmesi, kolektif bellek oluşturma tartışmalarına yol açmaktadır. Geçmişin endüstriyel mirasını sergileyerek bir bellek aktarımı sağlasa da, kolektif bir bellekten ziyade sınırlı bir bellek yaratılması eleştirilerine neden olmaktadır. Bu durum, koruma ve yeniden işlevlendirme süreçlerinin toplumsal etkilerini de sorgulatmaktadır. Çalışma, Ayvalık Rahmi M. Koç Müzesi'nin, endüstriyel mirasın korunması ve yeniden işlevlendirilmesi sürecindeki rolünü ve duysal tasarım unsurlarının kültürel mirasın aktarımındaki etkisini incelemektedir. Nitel araştırma yöntemiyle gerçekleştirilen çalışmada, müzenin tarihsel bağlamı, restorasyon süreci ve mekânsal tasarımı değerlendirilmektedir. Müze, yerinde yapılan incelemelerle fotoğraflanmakta ve mekânsal unsurlar detaylı bir şekilde analiz edilmektedir. Restorasyon süreci, fabrikanın tarihsel kimliğini korurken, koku, dokunma ve görsel unsurlar gibi duysal deneyimlerle mekânın zenginleştirilmesini sağlamakta, geçmişin günümüzle etkili bir şekilde buluşmasına katkıda bulunmaktadır. Duysal deneyimler, geçmişin izlerini günümüze taşıırken, aynı zamanda bu izlerin yeni bağlamlarda yeniden yorumlanmasını sağlamaktadır. Müze, restorasyon başarısı ve duyular aracılığıyla kültürel mirasın yeniden yorumlanması için örnek bir model sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Bellek, Duyular, Miras, Ayvalık, Müze

AYASOFYA'NIN SESLİ HAFIZASI: KÜLTÜREL MİRASIN İŞİTSEL ANLATIMLARLA DİNAMİKLEŞMESİ

Feyzanur Çelik, Araştırma Görevlisi

Yıldız Teknik Üniversitesi
Sanat Bölümü

e-mail: feyzanur.celik@yildiz.edu.tr
ORCID ID: 0000-0003-1923-9292

Mehmet Emin Kahraman, Doçent Doktor

Yıldız Teknik Üniversitesi
Sanat Bölümü

e-mail: mek@yildiz.edu.tr
ORCID ID: 0000-0002-2089-3067

ÖZET

Müzelerde işitsel unsurlar, müze ziyaretçisinin görsel deneyimini tamamlama noktasında önemli bir yer tutmaktadır. Müze ziyaretçilerinin birer katılımcıya dönüştüğü günümüz müzecilik anlayışında, müzeler deneyim müzeleri olarak farklı misyonlar kazanmıştır. Teknolojinin sürekli dönüştüğü günümüz dünyasında müzeler de payını almıştır. Görme duyusundan sonra algıyı biçimlendiren en önemli duyu işitmedir. Bu gerekçelerle ses, mekanın atmosferinin destekleyen önemli unsurların başında gelmektedir. Algı, bütünleşik bir süreçtir. Deneyim müzelerinde işitsel anlatım teknikleri, görsel sergileme tasarımlarıyla bir araya gelerek zenginleştirilmiş bir deneyim sunmaktadır. Çalışmada, kültürel miras örneklerinden biri olan Ayasofya'nın, "immersive" hikaye anlatımı ile desteklenerek anlatıldığı Ayasofya Tarih ve Deneyim Müzesi örnek olarak belirlenmiştir. Çalışma, kültürel mirasın, müze ziyaretçilerine aktarılmasında işitsel unsurların kullanımı analiz etmeyi amaçlamaktadır. Bu yönüyle çalışma betimsel analiz yöntemiyle oluşturulmuştur. Ayasofya Tarih ve Deneyim Müzesinde sergilemeyi oluşturan animasyonlar, VR/AR teknolojileri, 3D haritalama yöntemli projeksiyonlarla birlikte bir diğer destekleyici kullanım ise müzenin anlatımını destekleyen sesli rehber kullanımları ve temaya uygun olarak üretilen ses tasarımlarıdır. Müzenin deneyim alanında, ziyaretçiye kulaklıklılı bir sesli rehber sistemi verilmektedir. Bu sistem, kurgulanan hikayenin 15 farklı dilde izleyiciye aktarılmasını sağlamaktadır. Sesli rehber sisteminde, anlatılan tarihi hikayeye ek olarak o dönemin sosyo-kültürel yapısı ve siyasi durumu gibi bilgiler de verilmesi amaçlanmıştır. Ayrıca, sesli rehber sistemini desteklemek amacıyla, tema kapsamında oluşturulmuş tarihi atmosfer seslendirmeleri bulunmaktadır. Bu kullanım ile müzenin, çocukların ilgisini çekecek şekilde daha erişilebilir hale getirilmesi hedeflenmiştir. Tüm bu tasarım ve tekniklerin kullanımı, müzede görsel deneyimi tamamlayıcı ve zenginleştirici bir işlev olarak karşımıza çıkmaktadır. Kültürel bir mirasın anlatımında, işitsel anlatım tekniklerinin, görsel sergileme tasarımlarıyla bütünleşik bir yapıda olması, ziyaretçiyi içine alan daha etkili bir deneyim sunduğunu göstermektedir. İşitsel unsurlar, algıyı destekleyen önemli bir duyu olduğundan, müzelerde atmosferin güçlendirilmesinin yanı sıra, ziyaretçilerin kültürel mirası ve tarihi bir mabedin dilini deneyimleme yolculuğuna da eşlik etmektedir. Bu müze örneğinde olduğu gibi, sesli rehber kullanımları ve sergilemeyi destekleyen ses tasarımları, ziyaretçilerin müzeye dair algılarını ve deneyimlerini derinleştirmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kültürel Miras, İşitsel Anlatım, Deneyim Müzeciliği, Hikayeleştirme, Duyusal Deneyim

MUSEUM AS A PLAYGROUND: NEW SENSORY EXPERIENCES IN CONTEMPORARY MUSEUMS

Gamze Ergin, Assistant Professor Doctor

Mimar Sinan Fine Arts University, Faculty of Architecture
Interior Architecture Department

e-mail: gamze.ergin@msgsu.edu.tr
ORCID ID: 0000-0002-7874-4902

ABSTRACT

Contemporary museum spaces are moving away from the rigid rules of classical museology, evolving into interactive, playground-like environments that are accessible to people of all ages and backgrounds. By its nature, play and gamification encourage participation, making learning through play an effective method, particularly in arts and cultural education. When individuals are actively engaged, the learning process becomes more impactful and memorable. Technological applications that stimulate the senses enable visitors to form a deeper connection with the exhibits and provide a fun, game-like experience. This study aims to explore how contemporary museums can be transformed into playful environments through new sensory experiences. The research focuses on concepts such as gamification, the museum experience, and new sensory experience tools used in museums. Cumulative case study method was employed to gather data on current examples that have gamified the museum experience. This approach involves collecting and synthesizing information from various sources to draw generalizations about the phenomenon. Data was collected from contemporary examples that enhance the museum experience through gamification. The findings indicate that new sensory tools, such as extended reality applications, offer alternative solutions and create new opportunities for interaction between museums and users. Experiences facilitated by virtual, augmented, and mixed-reality technologies present information in engaging, enjoyable, and memorable ways. This fosters new communication types between museum spaces and visitors through innovative sensory experiences. Moreover, it has been observed that digital sensory tools, which enhance accessibility for people with disabilities, contribute to the democratization of museum structures by encouraging interaction and inclusivity. Using digital visuals that overlay real space creates new experiential opportunities for museum visitors. In this transformation, it is crucial to present digital sensory experience tools in a way that allows visitors to engage with the exhibitions without distractions. These tools should be designed to ensure that attendees can fully immerse themselves in the experience, fostering a deeper connection with the exhibits and enhancing their overall understanding.

Keywords: Contemporary museum, Museum Experience, Sensory Experience Tools, Gamification, Informatics and Information Technologies

KÜLTÜREL MİRASIN SANAL VE ARTIRILMIŞ GERÇEKLİK ORTAMINDA YENİDEN ÜRETİMİ: KÜRATÖRYEL PERSPEKTİFTE DİJİTAL ANLATIM

Özge Kalyoncu Fırat, Araştırma Görevlisi

Yıldız Teknik Üniversitesi, Sanat ve Tasarım Fakültesi
Sanat Bölümü

e-mail: ozge.firat@yildiz.edu.tr
ORCID ID: 0000-0002-0976-7254

İsmail Erim Gülaçtı, Doktor Öğretim Üyesi

Yıldız Teknik Üniversitesi, Sanat ve Tasarım Fakültesi
Sanat Bölümü

e-mail: egulacti@yildiz.edu.tr
ORCID ID: 0000-0002-6786-479X

ÖZET

Bu çalışma, sanal ve artırılmış gerçeklik (VR/AR) teknolojilerinin kültürel mirasın yeniden üretiminde ve küratöryel perspektifte dijital anlatımın şekillendirilmesindeki rolünü incelemektedir. 21. yüzyılda dijital teknolojiler, kültürel mirasın aktarımına yeni bir boyut kazandırmış, fiziksel mekân deneyimini sanal ve yapay gerçeklik ortamlarında yeniden kurgulama olanağı sunmuştur. Gerçekliğin simüle edilmesi veya mevcut gerçekliğe yeni bir duyusal deneyim eklenmesi ile etkileşimli bir katılım anlayışı ön plana çıkmıştır. Bu süreçte, duyusal deneyimler ve kolektif bellek, kültürel mirasın sürdürülebilirliği ve izleyici etkileşimini artırma açısından önemli bir rol oynamaktadır. Araştırmada, betimsel analiz yöntemiyle seçilen Akropolis VR Projesi, Pompeii AR/VR Deneyimi, Artemis Tapınağı Lökofirin ve Kutsal Alan VR Projesi ile Tarihi Kraliyet Sarayları AR Projesi incelenmiştir. Bu projeler, kültürel mirasın sanal ve artırılmış gerçeklik teknolojileriyle nasıl yeniden üretildiğini ve dijital anlatım bağlamında nasıl bir küratöryel yaklaşım gerektirdiğini analiz etmek için seçilmiştir. Araştırma bulguları, bu projelerin fiziksel mekânın gerçekliğinden uzaklaşarak çok katmanlı bir duyusal deneyim sunduğunu ve kolektif belleği modern teknolojilerle yeniden inşa ettiğini göstermektedir. Örneğin, Pompeii AR/VR Deneyimi, izleyicilere geçmişe dair daha derin bir bağlantı kurma imkânı sunarken, Akropolis VR Projesi, kullanıcıların mekânsal algısını ve görsel hafızasını dönüştürmektedir. Çalışma, sanal ve artırılmış gerçeklik ortamlarında üretilen dijital anlatımların küratöryel bağlamda yeni yaklaşımlar gerektirdiğini ortaya koymaktadır. Bu teknolojiler, duyusal deneyimlerin yeniden kurgulanmasını ve kültürel mirasın daha geniş bir izleyici kitlesine ulaşmasını sağlarken, kolektif belleği geleceğe taşıyan yaratıcı pratikler için yeni ufuklar açmaktadır. Çalışmanın bulguları, sanal ve artırılmış gerçeklik teknolojilerinin fiziksel mekân deneyimini dönüştürerek, etkileşimli bir dijital ortamda duyusal algıyı nasıl güçlendirdiğini ve kültürel mirasın aktarımını nasıl zenginleştirdiğini göstermektedir. Sonuç olarak, bu çalışma, sanal ve artırılmış gerçeklik teknolojilerinin kültürel mirasın sürdürülebilirliği ve dijital ortamlarda yeniden üretimi üzerindeki potansiyelini vurgulamaktadır. Küratöryel perspektiften ele alındığında, dijital anlatım, yalnızca kültürel mirası koruma aracı değil, aynı zamanda duyusal deneyimler ve bellek üzerinden yeni bir etkileşim alanı yaratmaktadır. Bu bağlamda, dijital teknolojiler, kültürel mirasın modern dünyadaki temsiline katkıda bulunurken, geleceğe yönelik yaratıcı çözümler sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kültürel Miras, Sanal Gerçeklik, Artırılmış Gerçeklik, Küratör, Dijital Anlatım

ANADOLU UYGARLIKLARINDAN ESİNLENEREK ÜRETİLEN SANAT ESERLERİNİN KÜLTÜREL MİRAS AKTARIMI AÇISINDAN İNCELENMESİ

Başak Danacı Polat, Doktor Öğretim Üyesi

Adıyaman Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi
Resim Bölümü

e-mail: bpolat@adiyaman.edu.tr
ORCID ID: 0000-0001-9369-2955

ÖZET

Sanatçı doğduğu topraklarda, içinde bulunduğu sosyo-ekonomik sosyo-kültürel sosyo-politik çevreden etkilenecek ve kendisine bunu dert edinerek eserlerinde kullanmayı tercih edebilir. Sanatçının bu duyarlılığıyla, yaşadığı toplumun sorunlarını, geleneğini, somut ya da soyut kültürel değerlerini sanat üretiminde kullanması önemlidir. Bu sayede, sanatçının üretiminin hem bulunduğu döneme hem de geleceğe tüm bu kültürel değerlerin aktarılması ve yaşatılmasında önemli bir katkısının olduğu açıktır. Anadolu, köklü tarihiyle yüzyıllardır süregelen kültürüyle sanatçıları etkilemiş ve üretimlerine yansımıştır. Türk sanatında Anadolu uygarlıklarından esinlenerek eserler üreten sanatçılar bulunmaktadır. Yazı, hiyeroglifler, kaya kabartmaları, tabletler, semboller, güneş kursları, idoller, mitolojik karakterler, törensel unsurlar, günlük yaşamdan sahneler, günlük kullanılan eşyalar gibi Anadolu'da var olan uygarlıklara ait tüm somut ya da soyut değerlerden hareketle eser üretimleri yapılmaktadır. Birçok sanatçı gibi İhsan Çakıcı, Süleyman Saim Tekcan ve Jale Yılmazbaşar Anadolu uygarlıklarından esinlenerek eser üretimi yapmaktadırlar. Bu araştırmanın amacı, Anadolu uygarlıklarından esinlenerek eser üreten sanatçıların kültürel miras aktarımındaki rolünü ortaya çıkarmaktır. Bu amaçtan hareketle araştırmada resim alanında İhsan Çakıcı, baskı resim alanında Süleyman Saim Tekcan ve seramik alanında Jale Yılmazbaşar olmak üzere üç farklı alandan üç sanatçı ele alınarak eserleri incelenmiştir. Araştırmada nitel araştırma yöntemi kullanılmış olup, kavramsal çerçevesi doküman analiziyle elde edilmiştir. Araştırma kapsamında ele alınan İhsan Çakıcı, Süleyman Saim Tekcan ve Jale Yılmazbaşar'ın eserleri betimsel olarak analiz edilerek yorumlanmıştır. Araştırma sonucunda, araştırma kapsamında ele alınan sanatçılar içerisinde İhsan Çakıcı'nın eserlerinde Hitit, Sümer ve Urartu uygarlıklara ait yazıları, hiyeroglifleri, taş tabletleri, kaya kabartmalarında yer alan figürleri, kadın idollerini, güneş kurslarını, kazan kulplarını kullandığı; Süleyman Saim Tekcan'ın Hitit ve Urartu uygarlıklarına ait geyik figürlerini, güneş kurslarını, üç ayak üzerine oturan boğa başlı kazanları, Anadolu uygarlıklarında kullanılan Kibele figürünü, Alacahöyük'e ait geyik ve kadın idolünü kullandığı; Jale Yılmazbaşar'ın eserlerinde Hitit güneş kurslarını, nazar boncuğunu, horoz detaylarını kullandığı tespit edilmiştir. Ele alınan sanatçıların farklı disiplinlerde eser üretmelerine rağmen Anadolu uygarlıklarından yola çıkarak eserler ürettikleri, ulusal ve uluslararası alanda Anadolu kültürünü başarıyla tanıttıkları ve gelecek kuşaklara bu kültürel mirasın aktarılmasında önemli katkılarının olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Anadolu uygarlıkları, kültürel miras aktarımı, kültür, resim, baskı resim, seramik

TASAVVUFİ DÖNGÜSELLİĞİN ÇAĞDAŞ TÜRK RESİM SANATINDA UYGULANMASI

Çağla Saydağ Karter, Sanatta Yeterlik Öğrencisi, Ressam

Yeditepe Üniversitesi,
Resim ve Plastik Sanatlar Bölümü Sanatta Yeterlik

e-mail: cagla.saydagkarter@std.yeditepe.edu.tr

ORCID ID: 0009-0008-8282-018X

ÖZET

Tarih boyunca medeniyetler, evreni ve kendi dünyalarını yorumlama ritüellerinde farklı yollar geliştirmiştir; bunlardan biri de görsel imgeler olmuştur. Kültürlerin dünyayı algılama biçimleri, coğrafi, sosyolojik ve dini faktörlere göre değişkenlik gösterirken, bu farklılıklar toplumların kültürel sanatını şekillendirmektedir. Doğu mistisizminde, kozmosun hareketlerinden türeyen bir döngüsel zaman anlayışı bulunmaktadır. Bu anlayış, evrenin, doğanın, insanın ve zamanın sürekli bir döngü halinde olduğunu kabul etmektedir. İnsanın içsel dünyasında da bir döngüsel hareket bulunmaktadır. Bireyin bu içsel döngüsü, sürekli bir arayış ve varoluşsal yolculuk olarak da görülebilir. Daire formu, bu yolculuğun sembolik bir ifadesidir ve yolculuğun bir daire içinde gerçekleşmesiyle sürekli başlangıç noktasına geri dönüşü temsil etmektedir. Bu bağlamda, tasavvuf inancında daire formunun ve döngüsellüğün önemli bir yeri vardır. “Çark-Aydınlık” ve “Çark-Karanlık” adlı, 18 parçadan oluşan yapıtlar, belirtilen döngüsellik kavramını işlemektedir. İki adet sekiz kollu döngüsel ritimle tasarlanan eserde, dairesel formlar ve döngüsel ritim, semazenin dönüş hareketini sembolize etmektedir. Tasarım, semazenin dönüş yönü olan saat yönünün tersine hareket etmektedir. Ele alınan döngüler, içsel benliği aydınlatma; insanın ilahi ve insani boyutu arasındaki tüm perdeleri kaldırma ve dolayısıyla tasavvufi bir bütünleşme sağlayabilme çabasını anlatan bir yolculuğu ifade etmektedir. İlahi boyut, bireyin manevi ve metafiziksel yönlerini kapsarken; insani boyut, bedensel, duygusal ve sosyal yönlerini içermektedir. Çalışmayla anlatılmak istenen, bedenın somut dünyaya ve evrenin karanlığına ait olduğu; semazenin ise fırça darbeleri, dairesel formlar ve döngüsellikle tuvalde sema yaparken, aydınlanmanın, ruh ile aklın sonsuzluğunun ve özgürlüğünün ilahi boyutta evrenle bütünleşmesinin izleyiciye hissettirildiği bir yolculuktur. Tasavvufi yaklaşım, manevi ve maddi boyutlar arasındaki tüm sınırları ortadan kaldıran bir bütünleşmeyi hedefler. Böylelikle, insanın kendisini ve evrensel gerçekliği daha derin bir şekilde kavramasını sağlayarak, ilahi ve insani unsurları bir araya getiren ve bütüncül bir perspektif sunan bir davranış biçimini temsil eder. Kültürel geleneklere göre değişkenlik gösterse de, genellikle maddi ve manevi dünyanın ayrılmazlığı, insanın evrendeki yeri ve nihai gerçekliğin anlaşılması temalarını vurgular. Çağdaş sanat, tasavvufun kendine özgü değer ve kavramlarını yorumlamaya devam etmektedir. Tasavvuf anlayışını döngülerle içselleştirerek izleyiciyle harekete ve interaktif etkileşime dayalı güçlü bir bağ kuran yapıt, bu inancı sanatla bütünleştirme yönünde bir öneriyle Türkiye'nin kültürel mirasını güncel bir yorumla sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Döngüsellik, Kozmoloji, Mistisizm, Tasavvuf, Çağdaş Türk Resim Sanatı

KÜLTÜREL MİRASIN HALKLA İLİŞKİLER STRATEJİLERİYLE YARATICI AKTARIMI

Deniz Özer Alper, Doktor Öğretim Üyesi

Ondokuz Mayıs Üniversitesi, İletişim Fakültesi
Halkla İlişkiler ve Tanıtım Bölümü

e-mail: deniz.ozero@omu.edu.tr

ORCID ID: 0000-0002-2539-1939

ÖZET

Toplumların kimliğini, tarihini ve değerlerini yansıtan en önemli unsurlardan biri kültürel mirastır. Kültürel miras yalnızca maddi yapılar ve yazılı belgelerle sınırlı olmayan, kolektif hafıza ve kimliği şekillendiren duyusal ve deneyimsel boyutları da kapsamaktadır. Miras unsurlarının korunması ve geleceğe aktarılmasında disiplinlerarası yaklaşımlardan ve iletişim stratejilerinden faydalanılmaktadır. Bu bağlamda interdisipliner bir alan olarak halkla ilişkiler kültürel mirasın yaratıcı bir şekilde tanıtılması, geniş kitlelere ulaştırılması ve bu unsurların modern anlatılarla yeniden yorumlanması için etkili bir araç sunmaktadır. Bu çalışma kültürel mirasın halkla ilişkiler stratejileriyle yaratıcı aktarımını inceleyerek duyusal deneyimlerin iletişim kampanyalarına nasıl entegre edildiğini ele almaktadır. Halkla ilişkiler stratejilerinin kültürel mirasın tanıtımı ve aktarımındaki rolünü incelemek amaçlanmaktadır. Halkla ilişkiler anlatılarını kullanma biçimlerini analiz eden bu araştırma duyusal iletişimin duygusal bağ kurmadaki ve kültürel sürdürülebilirliği sağlamadaki rolünü vurgulamaktadır. Özellikle dijital medya, yaratıcı içerik üretimi ve hikâye anlatıcılığı yöntemlerinin kültürel mirasın küresel ve yerel düzeydeki görünürlüğünü artırmadaki etkileri açıklanmaktadır. Araştırmanın önemi halkla ilişkiler, kültürel miras ve duyusal çalışmalar arasındaki disiplinler arası yaklaşıma dayanmasından kaynaklanmaktadır. Bu çalışma kültürel mirası çağdaş toplumda daha anlamlı kılmak ve hedef kitlelerle etkileşimi güçlendirmek için duyusal deneyimlerden yararlanan etkili halkla ilişkiler stratejilerini belirlemeyi amaçlamaktadır. Nitel bir yöntem benimsenerek duyusal unsurları başarıyla içeren halkla ilişkiler kampanyalarının vaka incelemeleri yapılmıştır. Kültürel miras ve halkla ilişkiler alanındaki akademik tartışmalara yenilikçi bir bakış açısı sunarak duyusal deneyimlerin halkla ilişkiler uygulamalarına entegrasyonuna yönelik bir çerçeve önermektedir. Çalışma kültürel mirasa yönelik daha derin ve kapsayıcı bir etkileşimi teşvik eden stratejileri inceleyerek hızla değişen dünyada farklı kitlelerle iletişim kurabilecek yaratıcı aktarımlara olanak tanımaktadır. Yöntem olarak vaka analizi ve içerik analizi kullanılarak; ulusal ve uluslararası düzeyde kültürel miras projelerinde halkla ilişkiler uygulamalarının etkileri karşılaştırmalı olarak değerlendirilmektir. Ayrıca bu stratejilerin miras öğelerini hem koruma hem de yenilikçi yollarla sunma bağlamında toplumsal algıyı ve katılımı nasıl şekillendirdiği tartışılmaktadır. Çalışma halkla ilişkiler uygulamalarının kültürel mirasın sürdürülebilir bir şekilde aktarımı ve korunmasında kritik bir araç olarak kullanımını vurgulamakta ve bu alandaki literatüre katkı sunmayı hedeflemektedir.

Anahtar Kelimeler: Kültürel Miras, Halkla İlişkiler, Yaratıcı Stratejiler, İletişim

GEÇMİŞE AÇILAN PERDELER: İNGİLİZ TİYATROSUNDA BELLEK VE DUYUSAL İZDÜŞÜMLER

Gülten Akgül, *Filolog*

T.C. Milli Eğitim Bakanlığı

e-mail: gulakgul5@gmail.com

ORCID ID: 0000-0002-0476-6826

Nurcan Ada Çetinkaya, *İngilizce Öğretmeni*

T.C. Milli Eğitim Bakanlığı

e-mail: tunuh@hotmail.com

ORCID ID: 0009-0004-4251-2896

ÖZET

İngiliz tiyatrosu, tarihsel belleği ve kültürel mirası sahneye taşıyan önemli bir sanat biçimi olarak kültürel kimliğin inşasında önemli bir rol oynar. İngiliz şair, oyun yazarı ve oyuncu William Shakespeare'in (1564-1616) eserleri, Viktorya dönemi tiyatrosu ve modern tiyatrodaki görülen yenilikçi yaklaşımlar, geçmişten yeniden günümüze taşır. Bu bağlamda, sahne tasarımı, kostüm, müzik gibi unsurlar kültürel mirası duysal bir şekilde izleyiciye sunma gücüne sahiptir. Bu çalışma, İngiliz tiyatrosunda kullanılan sanat ve tasarım çalışmaları ile geçmişin nasıl yeniden yorumlandığını araştırmayı amaçlamaktadır. Özellikle, Shakespeare'den günümüze tiyatro sahnelerindeki kostüm tasarımı, müzik, ışık ve dijital sanatların kültürel belleği nasıl canlandırdığını incelemek, geçmişin estetik unsurlarının günümüzde nasıl modern bir bakış açısıyla harmanlandığını keşfetmek hedeflenmiştir. Ayrıca, bu sanatsal yaklaşımların kültürel mirasın aktarılmasındaki rolünü vurgulamak da amaçlanmaktadır. Bu çalışma, nitel araştırma ve literatür taramasına dayanmaktadır. Bulgulara göre, İngiliz tiyatrosunun geçmişi, sahne ve kostüm tasarımlarında açıkça görülmektedir. Shakespeare dönemindeki sahne dekorasyonları, Elizabeth dönemi mimarisiyle bağlantılıdır. Modern tiyatrodaki ise geçmişin estetik unsurları, minimalist tasarımlar ve çağdaş kostüm anlayışıyla yeniden şekillenmektedir. The Globe Theatre, Elizabeth dönemi tiyatrosunun mimarisiyle geçmişi yaşatırken, Royal Shakespeare Company gibi kurumlar bu estetik anlayışı modern yaklaşımlarla birleştirir. Shakespeare dönemindeki kostümler, sosyal sınıf, toplumsal ilişkiler ve karakterlerin iç dünyalarını yansıtan detaylar taşır. Örneğin, "Hamlet" oyunundaki kostümler, karakterlerin statülerini ve duygusal durumlarını vurgular. Viktorya dönemi tiyatrosunda sınıfsal yapıyı yansıtan kostümler, modern tiyatrodaki soyut biçimde yeniden tasarlanır. Britanyalı oyun yazarı Tom Stoppard'ın (1937-) "Arcadia" oyununda tarihsel ve modern kostümler birleşerek zamanlar arasında bir geçiş dili oluşturur. Barok müzik, Shakespeare'in "On İkinci Gece" eserinde tarihi atmosferi yaşatmak için kullanılır. Gotik tiyatrodaki, düşük ışık ve gölge oyunları, geçmişin karanlık ve dramatik atmosferini izleyiciye aktarır. Restorasyon dönemi tiyatrosunda, mum ışığı gibi otantik aydınlatma yöntemleri dönemin duysal deneyimlerini yeniden şekillendirmektedir. Sonuç olarak, tiyatrodaki kullanılan sanat ve tasarım unsurları kültürel mirası geleneksel ve modern yollarla yeniden yorumlamakta büyük rol oynamaktadır. Tiyatrodaki bu unsurların birleşmesi, dijital teknolojilerle desteklenerek kültürel mirasın genç nesillere aktarılmasında etkili olabilir. Bu çalışma, tiyatro sanatının kültürel mirasla olan bağını ve geçmişten yeniden şekillendiren modern sanat yaklaşımlarını anlamaya katkı sağlayabilir.

Anahtar Kelimeler: Işık, İngiliz tiyatrosu, kostüm tasarımı, müzik, sanat

KÜLTÜREL MİRASIN YARATICI PRATİKLERLE YENİDEN YAŞATILMASINDA BİR MARKA YAKLAŞIMI

Senanur Genc, *Tekstil Mühendisi*

Marmara Üniversitesi, Teknoloji Fakültesi

ORCID ID: 0009-0002-9563-9925

Deniz Yahyabeyoğlu, *Yüksek Lisans Öğrencisi*

F.M.V. Işık Üniversitesi, Sanat, Tasarım ve Mimarlık Fakültesi

Moda ve Tekstil Tasarımı Bölümü

ORCID ID: 0000-0002-3946-6954

Nuray Er Bıyıklı, *Doçent*

Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi

Tekstil ve Moda Tasarımı Bölümü

ORCID ID: 0000-0001-6780-1724

ÖZET

Benzersiz ve özgün ürünler üretmeyi hedefleyen markalar, moda endüstrisinin varoluşundan itibaren, sürekli olarak yenilik ve farklılaşma arayışı içindedir. Moda endüstrisine yön veren ve tüketicinin satın alma davranışını yönlendirecek hedef kitleye özgü pazarlama stratejileri geliştiren markalar, esinlenme sürecinde farklı arayışlara ve uygulamalara yönelmektedir. Geçmişten bugüne Anadolu'nun kültürel birikimi, geleneksel üretim yöntemleri, miras sembolleri etkili bir farklılaşma aracı olarak ulusal ve uluslararası markalar açısından esin kaynağı olmuştur. MUDO markası yaratıcı ekibi, moda eğilimleri doğrultusunda yeni koleksiyonlarla rekabette fark yaratmak üzere esin kaynakları araştırırken toplumların bellek ve duysal deneyimlerini referans alarak, kültürel kavramlara ve geleneksel yöntemlere odaklanmakta, miras sembolleri ve unutulmak üzere olan yöntemleri yaratıcı pratiklerle yorumlayarak yeni nesillere aktarmayı hedefleyen ürünler geliştirmektedir. Bu yönleriyle bildiriye konu olan ürün, bir erkek ceket tasarımı geliştirme projesinin sonucudur. Söz konusu proje; tasarım ekibi tarafından belirlenen iki ana amaç ile kurgulanmıştır. Projede birinci amaç; Anadolu'nun çeşitli bölgelerinde görülen, kuşaktan kuşağa aktarılacak günümüze ulaşan geleneksel motiflerden ve üretim yöntemlerinden esinlenilerek, müşterilerin MUDO markasından bekledikleri kalite ve tarzda günlük yaşamlarında rahatlıkla kullanabilecekleri yeni ürünler geliştirmek, satışa sunmak ve katma değer yaratmaktır. Ürün tasarlanırken genç erkek müşteriler hedef kitle olarak belirlenmiş ve kültürel mirasın genç kuşakların farkındalığı ile yaşatılmasına katkı sağlamak projenin ikinci amacı olarak belirlenmiştir. Bu nedenle desenlerinde geleneksel motiflerin yer aldığı ve kilim dokuma yönteminden yola çıkılarak kumaş üretim yönteminin belirlendiği erkek ceketin MUDO markasının FTS64 2023 İlkbahar/Yaz sezonu koleksiyon gurubunda yer almasına karar verilmiştir. Kültürel mirasın bir parçası olan geleneksel motiflerden bazılarının desen tasarımlarına, geleneksel dokuma yöntemi olan kilim dokumasının kumaşın üretim yöntemine ilham kaynağı olması ve elde edilen ürünün hedef kitleye sunulmasına kadar olan süreçleriyle bir tasarım merkezi projesi kapsamında kültür mirasının geçmişten günümüze aktarılması bu bildiriye nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışmasıyla ele alınırken; Anadolu'nun kültür mirasının ve birikiminin, özgün fikirlere ilham kaynağı olması durumunun tasarım pratiği ile nasıl somutlaştığı örnek bir ürün ile nasıl ortaya konulduğu ve ticarileştiği anlatılacaktır. Kültürel mirasın yaratıcı pratiklerle yeniden yorumlanması konusunda moda ve hazır giyim sektörünün potansiyeli değerlendirilecek, proje konusu olan ürünün satış rakamlarıyla bilinen bir marka bünyesinde müşteri algısını olumlu yönde etkileyerek geleneksel olguların güncel ürünlere dönüştürülmesinin potansiyel gücü ortaya konulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Kültürel Miras, Esinlenme, İlham, Sürdürülebilirlik, Marka

SANAT VE MİMARLIK KESİŞİMİNDE BEYOĞLU HAFIZA MEKÂNLARI

Rabia Kocaer, Öğretim Görevlisi

Sakarya Üniversitesi, Sanat Tasarım ve Mimarlık Fakültesi
Mimarlık Bölümü

e-mail: rabiakocaer@sakarya.edu.tr

ORCID ID: 0000-0002-6078-0972

Demet İrklı Eryıldız, Profesör Doktor

Okan Üniversitesi, Sanat, Tasarım ve Mimarlık Fakültesi
Mimarlık Bölümü

e-mail: demet.eryildiz@okan.edu.tr

ORCID ID: 0000-0003-4241-2161

ÖZET

İstanbul farklı kültürlerin ve farklı yaşam biçimlerinin bir arada yer aldığı bir kenttir. Bu çeşitlilik sanatına, kültürene ve mimari yapısına da yansımıştır. Kültürel dokunun zenginliği topluma benzersiz deneyim sunmaktadır. Beyoğlu da İstanbul'un kalbinin attığı, tarih ve kültürle yoğrulmuş bir semt olarak sanat ve mimarlık alanının kesişiminde önemli bir yer tutmaktadır. Bu semt, geçmişin izlerini taşıyan tarihi yapıları, modern sanat galerileri ve dinamik sokak sanatını bir arada tutarken, aynı zamanda sosyal hafızanın da canlı bir örneğidir. Burada bulunan mekanlar sadece mimari açıdan değil, içerdiği tarih ve kültürel birikimiyle de dikkatleri üzerine çekmektedir. Hem yerel halkın hem de ziyaretçilerin geçmişle olan bağlarını güçlendirirken, İstanbul'un çok katmanlı kimliğini de ifade etmektedir. Burada yer alan kültür- sanat mekânlarının dönemsel özelliği, yapı türleri, mimari özellikleri incelendiğinde kent, mekân, zaman ve bellek kavramlarına ulaşılmaktadır. Kent; farklı insanlar tarafından aynı mekânların kullanıldığı yaşam alanları; mekân, barınılan, yadsınan veya kentte çeşitli bölgelerde görünen ve tarihsel bir süreç içerisinde kaybolabilen; zaman, öncesi ve sonrası devinim sayısı; bellek ise hatırlama ve unutma, algılama, sosyal hayata göre değişiklik gösterebilmektedir. Bu çalışmada, Beyoğlu semtinde yer alan mekanlarda yaşanan olayların hafızalarda nasıl yer edindiği ve kentte yer alan mekânların mimari yaklaşım ile değişim dönüşüm süreçleri örnek yapılar üzerinden değerlendirilmiştir. Ayrıca semtte bulunan opera, tiyatro ve sinema yapıları da yine bu kavramlar üzerinden değerlendirilmiştir. Toplumun çevre ile ilişkisinde bellek kavramı önemlidir. Çünkü mimariyi oluşturulan elemanların bu kavram üzerinden değerlendirilmesi geçmiş ve gelecek arasında köprü kurmaktadır. Zaman içerisinde kaybolan veya değişen mekân isimlerini bellek sayesinde bilmekteyiz. Bu sebeple, çalışma kültür ve sanat yapı örnekleri üzerinden mevcut durumu ve tarihsel süreci incelemekte zamanının bıraktığı izlerle yeni mekânların etkilerini belirtmektedir. Edebiyat ve sinema mekanları üzerinden inceleme yapılmıştır. Edebiyat mekânları olarak Çiçek Pasajı ve Mısır Apartmanı sinema mekanları olarak Halep Pasajı ve Atlas Sineması çalışma kapsamında örneklendirilmiştir. Bu bağlamda, örnek edebiyat ve sinema mekanları üzerinden araştırma yapılarak kent, mekan, zaman bellek, kavramlarını içeren yapı fişleri oluşturulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Bellek, Beyoğlu, edebiyat, kültürel miras, sinema

BELLEK, MEKÂN VE SANATIN DÖNÜŞTÜRÜCÜLÜĞÜ (7 SANAT, 7 İSTASYON)

Cemal Çağdaş Erol, Öğretim Görevlisi

Okan Üniversitesi, Sanat, Tasarım ve Mimarlık Fakültesi
İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Bölümü

e-mail: cagdas.erol@okan.edu.tr

ORCID ID: 0009-0000-1243-1535

Pembegül Unudulmaz

Okan Üniversitesi, Sanat, Tasarım ve Mimarlık Fakültesi

e-mail: pembegul.unudulmaz@okan.edu.tr

ORCID ID: 0000-0002-3217-6735

ÖZET

Bir topluluğun paylaştığı ortak düşünce, inanç ve değerlerle oluşan kolektif bilinç toplumun genel ruhunu yansıtmaktadır. Fiziksel ve sembolik ortam olarak kabul edilen mekân ile kolektif bilinç arasındaki ilişkiyi kamusal ortak alanlar, tarihsel ve kültürel mekanlar üzerinden okumak mümkündür. Belleğin temellerinin oluşması için mekânlara ihtiyaç duyulmaktadır. Kişi duyular yardımıyla hatırlama eylemini gerçekleştirir. Bu eylemi gerçekleştirirken bellek kavramı deneyime ihtiyaç duyar. Deneyim kolektif bilinç ile bağıntılıdır. Bireylerin her gün deneyimledikleri alanlardan oluşan kent ve kenti oluşturan öğeler kolektif belleğin temelini oluşturur. Bireyler geçmişi ve geleceği yapılar ve fiziksel çevre üzerinden deneyimlerler. Mekânların, bireysel ve toplumsal hafızayı harekete geçiren çok boyutlu deneyimler sunduğu ve bu bağlamda kent belleğinin önemli bir taşıyıcısı olduğunu söylemek mümkündür. Ancak, şehirleşme süreçleri, değişen ihtiyaçlar ve gelişen teknolojiler tarihi yapıların işlevlerini yitirip, kimliklerini kaybetmelerine yol açmaktadır. Bu tür işlevini yitirmiş, fiziki varlığını sürdüren yapılar arasında İstanbul Anadolu Yakası'nda yer alan tarihi tren istasyonları, bölgesel hafızayı ve kültürel kimliği günümüze taşımak, tarihi değerini ön plana çıkarmak ve sürdürülebilirlik adına yeniden inşa etmek için büyük bir potansiyele sahiptir. Bu çalışma kapsamında bellek ve duysal deneyimlerin kültürel mirasın yeniden işlevlendirilmesindeki rolünün 7 tarihi tren istasyonu özelinde incelenmesi amaçlanmaktadır. Bu çalışma kapsamında her bir istasyonun yeni kimlik kazandırılarak, duysal entegrasyon ile farklı bir sanat disiplinine ev sahipliği yapması önerisi sunulacaktır. Eski tren istasyonu binalarının kent içerisinde konumlandırılmaları, mimari yapıları, mimari yapılanmaları içerisinde yer alan bekleme salonu, bilet holü gibi mekânlar, tren sesleri, ray hatları toplumsal belleği besleyen, kolektif bir belleğin oluşmasını sağlayan öğelerdir. Sosyokültürel hayatı da şekillendiren tren istasyonları sadece ulaşım ihtiyacını karşılamakla kalmamış, mahalle sakinlerinin günlük yaşamlarında sosyal ilişkilere ev sahipliği yapmış, vedalara yeni başlangıçlara, kavuşmalara tanıklık etmiş, toplumsal duygusal hafızayı oluşturmuştur. Eski tren istasyonu binaları, sanatın dönüştürücü gücü sayesinde toplumun kültürel bağlarını yeniden kuran birer dinamik alana dönüştürülebilir. Lynch'in (1981) mekânın kentsel dokuya entegrasyonu ve Augé'nin (1995) "yok-yerler" kavramı, bu çalışmanın teorik temelini oluştururken; Connerton (1989) ve Lefebvre'nin (1991) hafıza ve pratikler üzerindeki yaklaşımları, duysal tasarımlar ve dijitalleşme bağlamında kültürel mirasın korunmasına yönelik perspektifler sunmaktadır. Bu bağlamda çalışma, sanatın mekân üzerinden bellek üretimindeki rolünü tartışarak, duysal ve estetik deneyimlerin toplumsal belleği nasıl yeniden inşa edebileceğini somut örneklerle ele almayı hedeflemektedir.

Anahtar Kelimeler: Kültürel Miras, Kolektif Bellek, Tren İstasyonları, Yeniden İşlevlendirme, Duyusal Entegrasyon

“YAPISAL GERÇEKLİKLER” İLE “YAZINSAL DÜŞLER” ARASINDA ATMOSFER

Beyza Nur Batı, *Doktor Öğretim Üyesi*

İstinye Üniversitesi, Güzel Sanatlar, Tasarım ve Mimarlık Fakültesi
Mimarlık Bölümü

e-mail: beyza.bati@istinye.edu.tr

ORCID ID: 0000-0002-3140-2892

Serkan Can Hatipoğlu, *Araştırma Görevlisi*

Eskişehir Teknik Üniversitesi, Mimarlık ve Tasarım Fakültesi
Mimarlık Bölümü

e-mail: serkanch@eskisehir.edu.tr

ORCID ID: 0000-0002-7301-5006

Ezgi Çavuş

Eskişehir Teknik Üniversitesi, Mimarlık ve Tasarım Fakültesi
İçmimarlık Bölümü

e-mail: ezgicavus@ogr.eskisehir.edu.tr

ORCID ID: 0009-0006-0766-0935

ÖZET

Atmosferin nerede olduğundan emin olunamaz; atmosfer, mekânı bulutsu bir biçimde belirli bir duygu tonuyla doldurur der Böhme. Bu nedenle atmosfer ancak nesne-özne arası ilişkide tartışılabilir. Dufrenne ise nesne-özne arası ilişkide var olabilen atmosferi, “estetik deneyim” üzerinden çözümlemeyi bir yöntem olarak öne sürer. Burada, “mekânsal atmosfer”, “estetik bir nesne” ile “öznenin bu nesneyi anlamlandırma şekli” arasında üçüncül bir durum olarak belirir. Mekânsal atmosferin belirlenimi ise estetik bir nesnenin yapısal gerçeklikleri ile anlamlandırma olgusunun kendine has kurgusal-düşsel durumu arası bir gerilimde yeniden muğlaklığa gider. Burada “estetik deneyim” denen olgu hem estetiğin yapısal çizgisinden hem de deneyimin düşsel dünyasından başka yerde, ikisinin kesişiminde ve olabildiğince denge halinde ifade edildiğinde, mekânsal atmosferin belirlenimi bir olasılık olarak belirir. Ahmet Hamdi Tanpınar anlatıları büyük ölçüde bu kesişim ve denge alanına denk gelir. Tanpınar’ın estetik deneyimi, bir edebiyatçının duyabileceği romantizmden öte tarihe, sanata, mimarlığa ilişkin doygun bir bilgi birikimi üzerine kurulu olduğundan gerçeklikle ilişkilidir. Onca şairane mekânsal betimlemesinin altında Tanpınar’ın sanat eleştirmeni, sanat tarihi ve estetik profesörü kimlikleri yatar. Her özgül yer için Tanpınar’ın estetik deneyimi farklı şekillenmiş/ betimlenmiş olsa da İstanbul, Tanpınar’ın dönemi için Osmanlı’nın başkenti ve Cumhuriyet’in tek metropolü olmak bakımından bir şehrin, yapı kültürünün, estetiğin gelişmişliğini temsil ettiğinden, kaçınılmaz olarak Tanpınar’ın metinlerinde merkezi bir konuma sahiptir. Yine Tanpınar’ın dönemi için, estetiğin geleneksel çizgilerinden modern çizgilerine geçiş gündemi oldukça çarpıcıdır ve özünde her alanda var olan bu geleneksel-modern ikilemi Tanpınar’ın metinlerinin fonunu oluşturur. Dolayısıyla bu çalışmada, Ahmet Hamdi Tanpınar’ın metinleri üzerinden, değişen İstanbul’daki mekânsal atmosfere ilişkin saptamalar yapılmaya çalışılacak, sonuçlara bildiride yer verilecektir.

Anahtar Kelimeler: Ahmet Hamdi Tanpınar, İstanbul, mekânsal atmosfer, estetik deneyim, yapısal gerçeklik

